

I. Els contactes preliminars

1901. Antoni M. Alcover convoca amb una Lletra de convit tots els amics de la llengua a participar en l'elaboració del Diccionari de la Llengua Catalana.

1902. Primera visita i conferència d'Antoni M. Alcover a Eivissa.

1906. Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, presidit per Antoni M. Alcover. Diversos eivissencs hi participen i Vicent Serra i Orvai hi presenta una comunicació.

1907. Creació de l'Institut d'Estudis Catalans.

1908. Primer Congrés d'Història de la Corona d'Aragó, amb motiu del VII centenari del naixement de Jaume I. Isidor Macabich hi participa amb una comunicació. Apoteòsica rebuda als excursionistes catalans que visiten Eivissa.

1909. Segona visita d'Antoni M. Alcover a Eivissa.

II. La codificació normativa i la seva recepció a les Pitiüses. Els primers estudis.

1911. Creació de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, integrada inicialment per Antoni M. Alcover --president--, Pompeu Fabra, Àngel Guimerà, Joan Maragall, Josep Carner, Frederic Clascar i Lluís Segalà.

1912-1913. Primeres visites d'estudi a Eivissa de col·laboradors de la Secció Filològica: Pere Barnils i Antoni Griera.

1913. Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans. Figuren a l'arxiu d'Isidor Macabich.

1917. Fascicle Ortografia Catalana i edició del Diccionari Ortogràfic de l'Institut d'Estudis Catalans. Figuren a l'arxiu d'Isidor Macabich. L'any següent, Vicent Serra i Orvai comunica a Antoni M. Alcover que a l'associació eivissenca Ca Nostra estudien i apliquen les Normes Ortogràfiques de l'IEC.

1918. Primera edició de la gramàtica normativa de l'Institut d'Estudis Catalans, la Gramàtica catalana de Pompeu Fabra. Isidor Macabich en tenia un exemplar a la seva biblioteca.

1932. Primera edició del Diccionari General de la Llengua Catalana de Pompeu Fabra, adoptat per l'Institut d'Estudis Catalans com a diccionari normatiu. Inclou les informacions dels col·laboradors eivissencs.

1937. Apareix en plena guerra civil, al volum XXIV del Butlletí de Dialectologia Catalana de l'IEC, l'estudi Die Mittelmeerninseln Eivissa und Formentera: Eine kulturgeschichtliche und lexicographische Darstellung, de Walther Spelbrink.

III. La proscripció i les dificultats de la represa.

1939-1961. Amb la dictadura de Franco, l'Institut d'Estudis Catalans passa a la clandestinitat i molts dels seus membres a l'exili. L'any 1942 reprèn l'activitat en cases particulars, fins que és acollit per Omnium Cultural (1961).

1961. Passat el pitjor període de persecució pel règim franquista, l'IEC pot reprendre algunes activitats públiques. Francesc de B. Moll ingressa a la Secció Filològica, juntament amb Manuel Sanchis Guarnier, a proposta de Joan Coromines i Josep M. de Casacuberta. Moll, Coromines i Casacuberta tindran contactes freqüents amb Eivissa i Formentera.

1964-1978. Realització de les enquestes de l'Atles lingüístic del domini català, acollit per l'IEC el 1989. La ciutat d'Eivissa i Sant Josep de sa Talaia figuren entre les 190 localitats visitades, concretament l'any 1974.

IV. Del reconeixement oficial a l'establiment formal de relacions institucionals.

1976. El Reial Decret espanyol 3118, de 26 de novembre, reconeix oficialment l'IEC com a institució acadèmica de totes les terres de llengua i cultura catalanes.

1985. Un acord entre l'Institut d'Estudis Catalans i la Generalitat de Catalunya crea el Centre de Terminologia TERMCAT, que va dirigir de 1988 a 1997 l'eivissenc Isidor Marí.

1988. L'IEC aprova uns nous estatuts, en virtut dels quals s'amplia el nombre de membres de cada Secció.

1989. Isidor Marí és elegit membre numerari de la Secció Filològica.

1990. La Secció Filològica inicia a les Pitiüses les visites amb jornades acadèmiques i sessions plenàries que des d'aleshores farà anualment a diferents llocs del territori lingüístic.

1991. Marià Villangómez és elegit membre corresponent de la Secció Filològica.

1995. Publicació d'una nova edició molt ampliada del diccionari normatiu, el Diccionari de la llengua catalana (DIEC), que incorpora centenars de mots de les nostres illes.

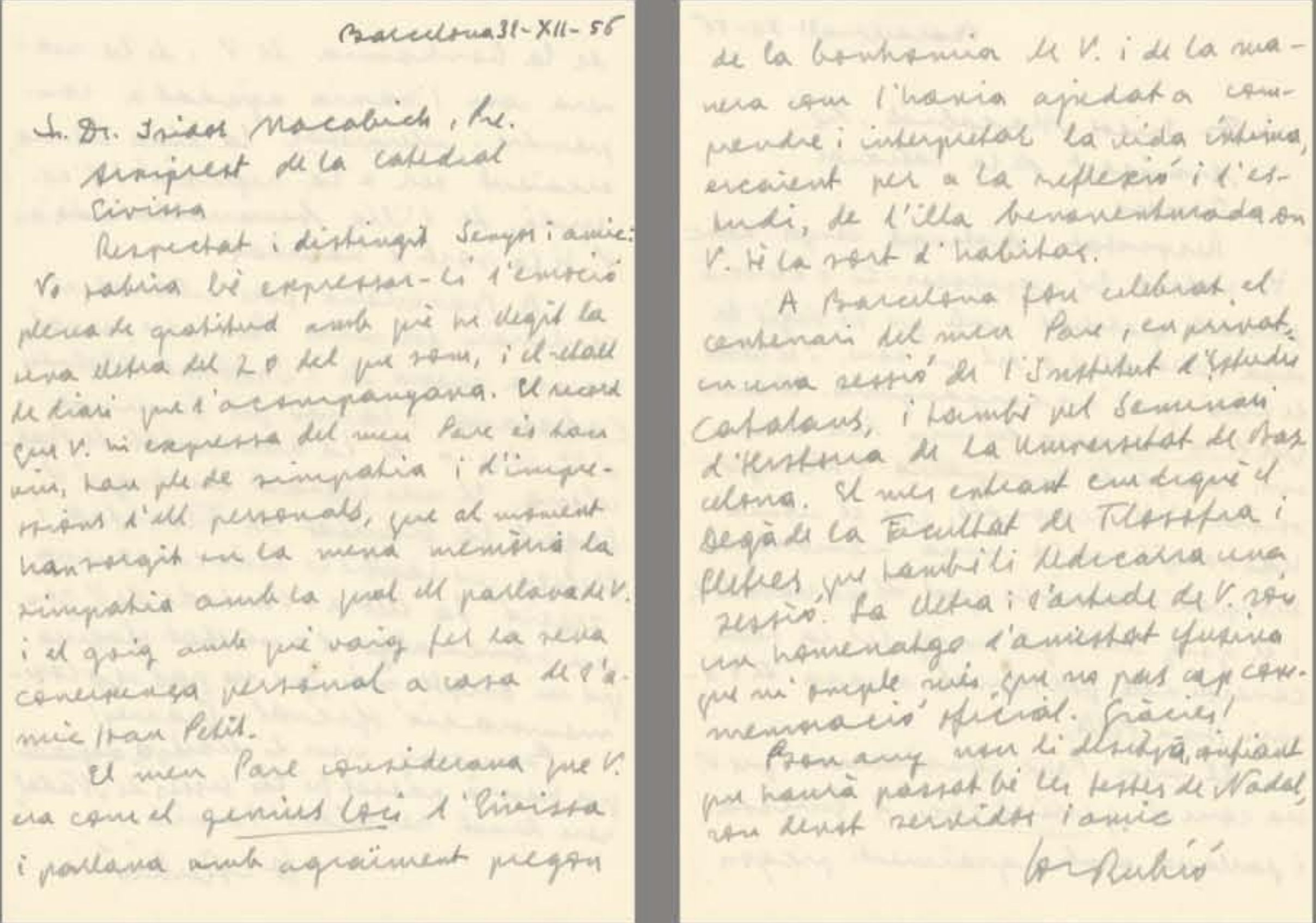
2006. Enric Ribes és elegit membre corresponent de la Secció Filològica.

2007. Centenari de la creació de l'Institut d'Estudis Catalans. Actes commemoratius i exposició a Eivissa.

2008. Segona visita de la Secció Filològica a Eivissa i Formentera, amb jornades acadèmiques i sessió plenària de la institució, coincidint amb el VIII centenari del naixement de Jaume I.

2010. Isidor Marí és elegit president de la Secció Filològica per al període 2010-2014.

2011. Actes diversos de commemoració a Eivissa i Formentera del centenari de la Secció Filològica, **"2011, l'any de la paraula viva"**.

Carta de Jordi Rubió i Balaguer (president de l'IEC entre 1958 i 1970) a Isidor Macabich, en què comenta el caràcter privat de les activitats de l'Institut en aquell període i evoca la relació entre son pare, Antoni Rubió i Lluch (president de l'IEC entre 1907 i 1915) i l'historiador eivissenc.

Eivissa i Formentera en els cent anys de la Secció Filològica.

Des d'abans mateix de la fundació de l'Institut d'Estudis Catalans (1907) i de la seva Secció Filològica (1911), les figures més rellevants de la cultura d'Eivissa i Formentera van estar en contacte amb els qui van ser els protagonistes de la creació de la nostra acadèmia de les ciències i les humanitats --l'Institut d'Estudis Catalans (IEC)-- i la nostra acadèmia de la llengua --la Secció Filològica, que enguany celebra el seu centenari, entorn del lema '2011, l'any de la paraula viva'.

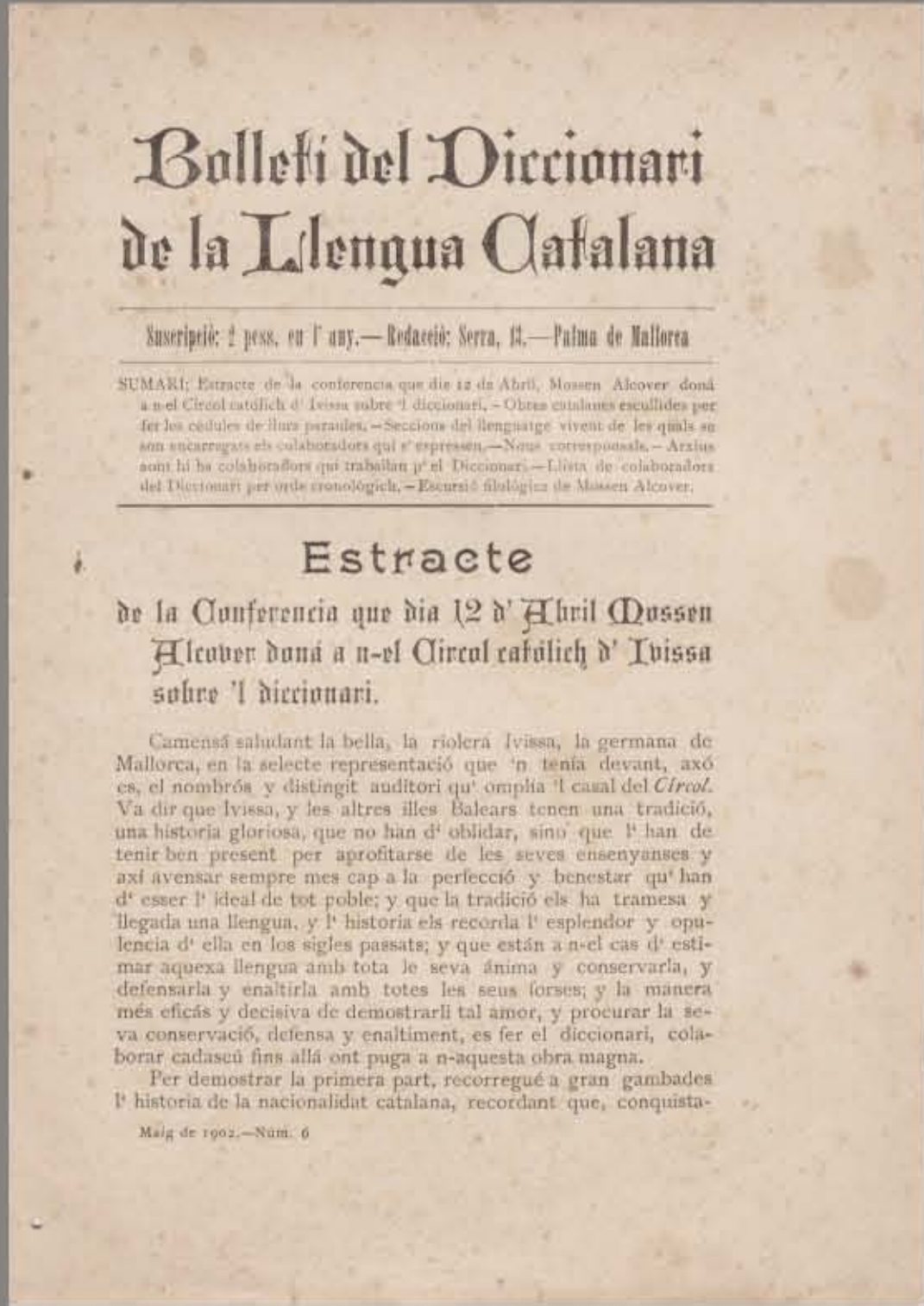
L'Institut d'Estudis Eivissencs vol commemorar aquest centenari amb el cicle d'activitats del Curs Eivissenc de Cultura i una exposició il·lustrativa dels cent anys llargs de relacions i col·laboracions entre les Pitiüses i la Secció Filològica de l'IEC.

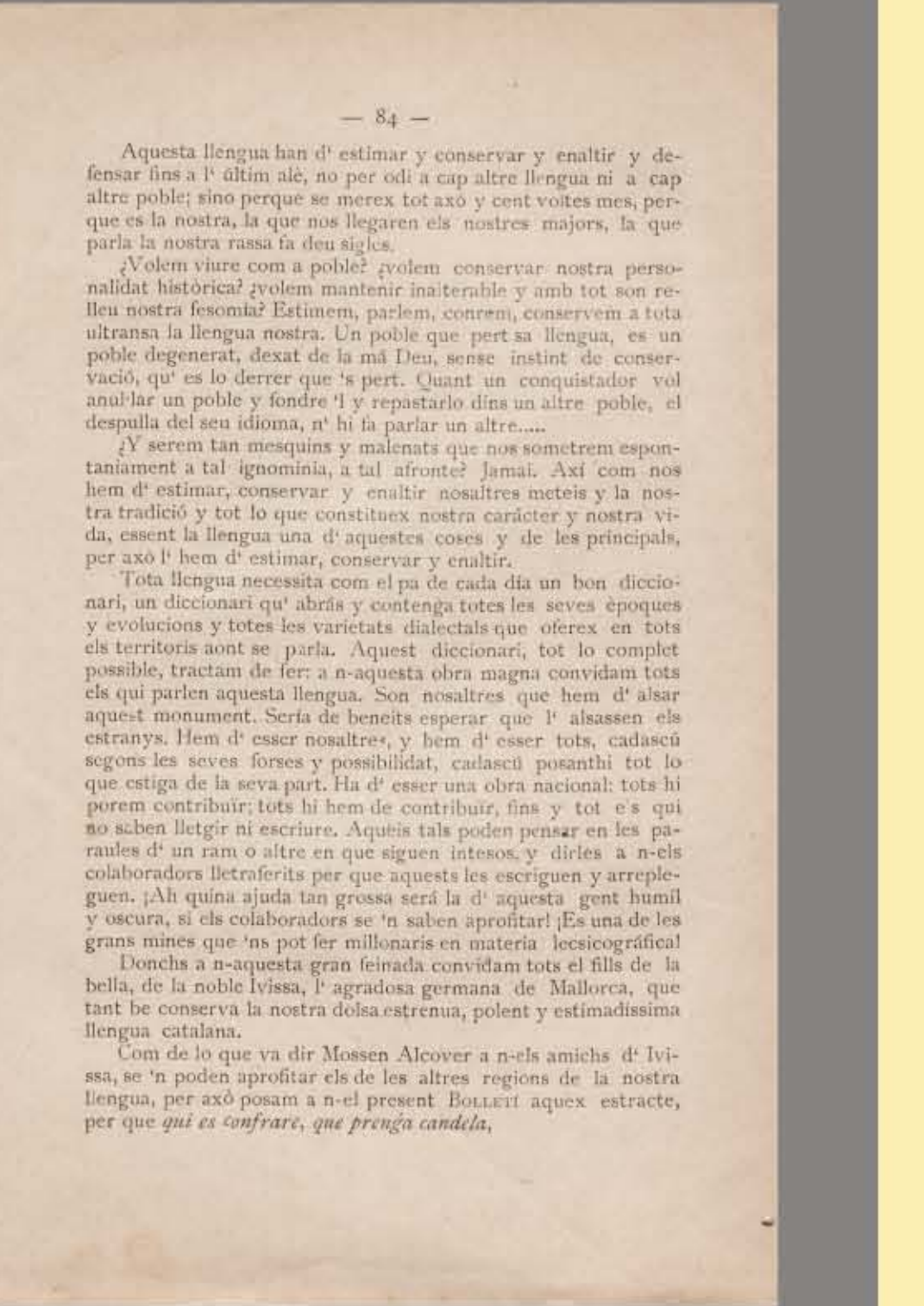
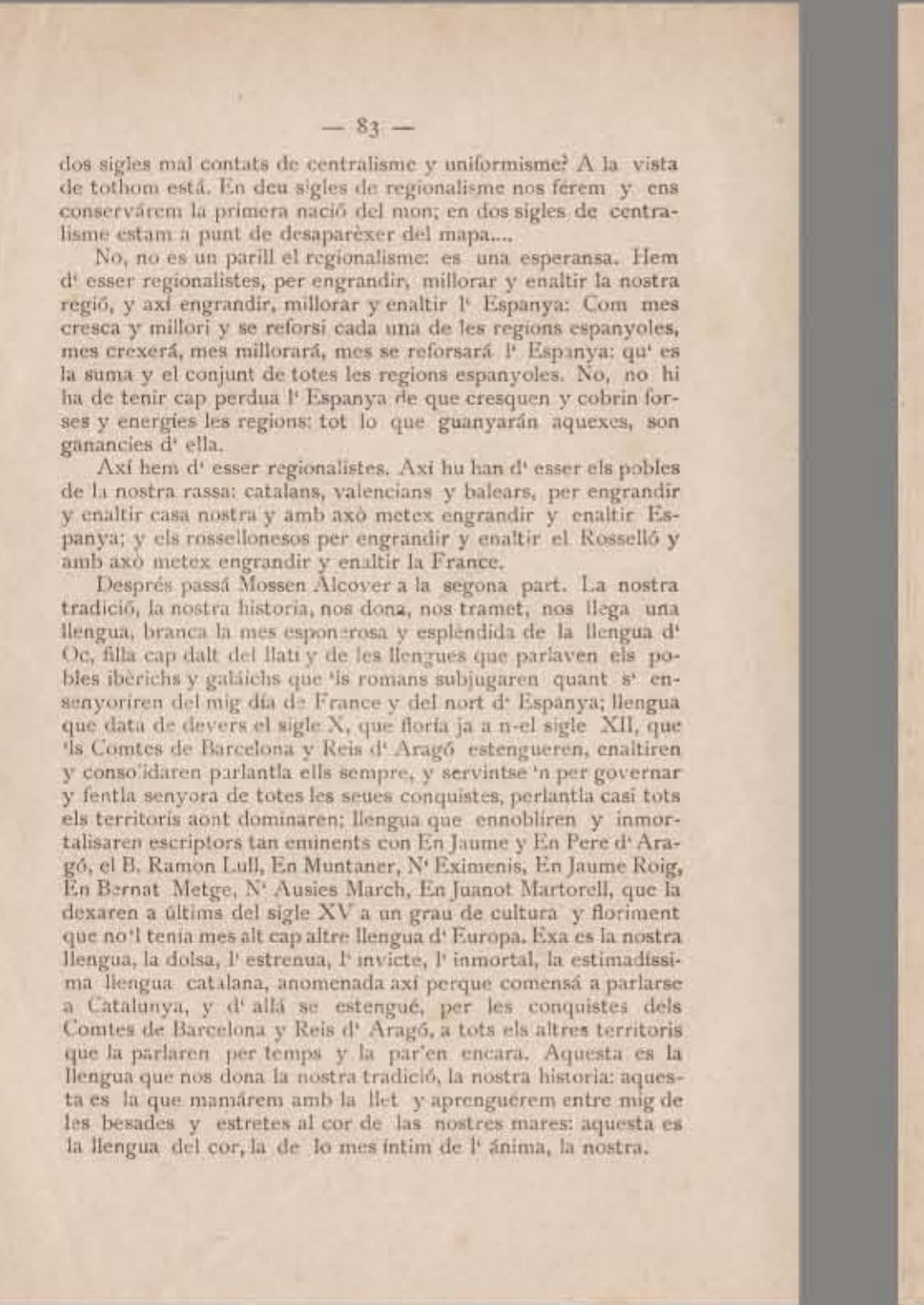
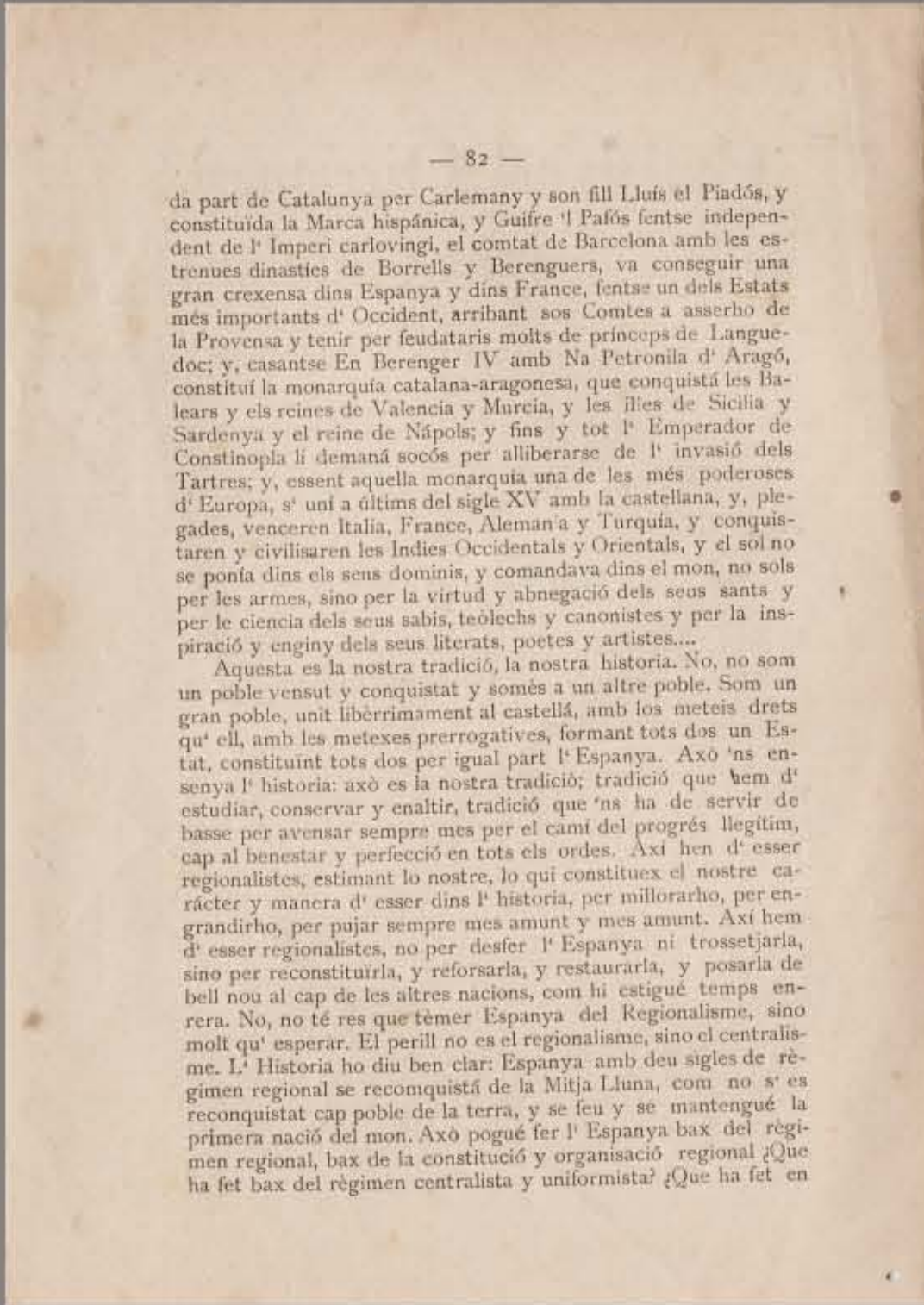
Centanys
19112011
Secció Filològica
2011 l'any de la paraula viva

Els primers contactes amb Antoni Maria Alcover.

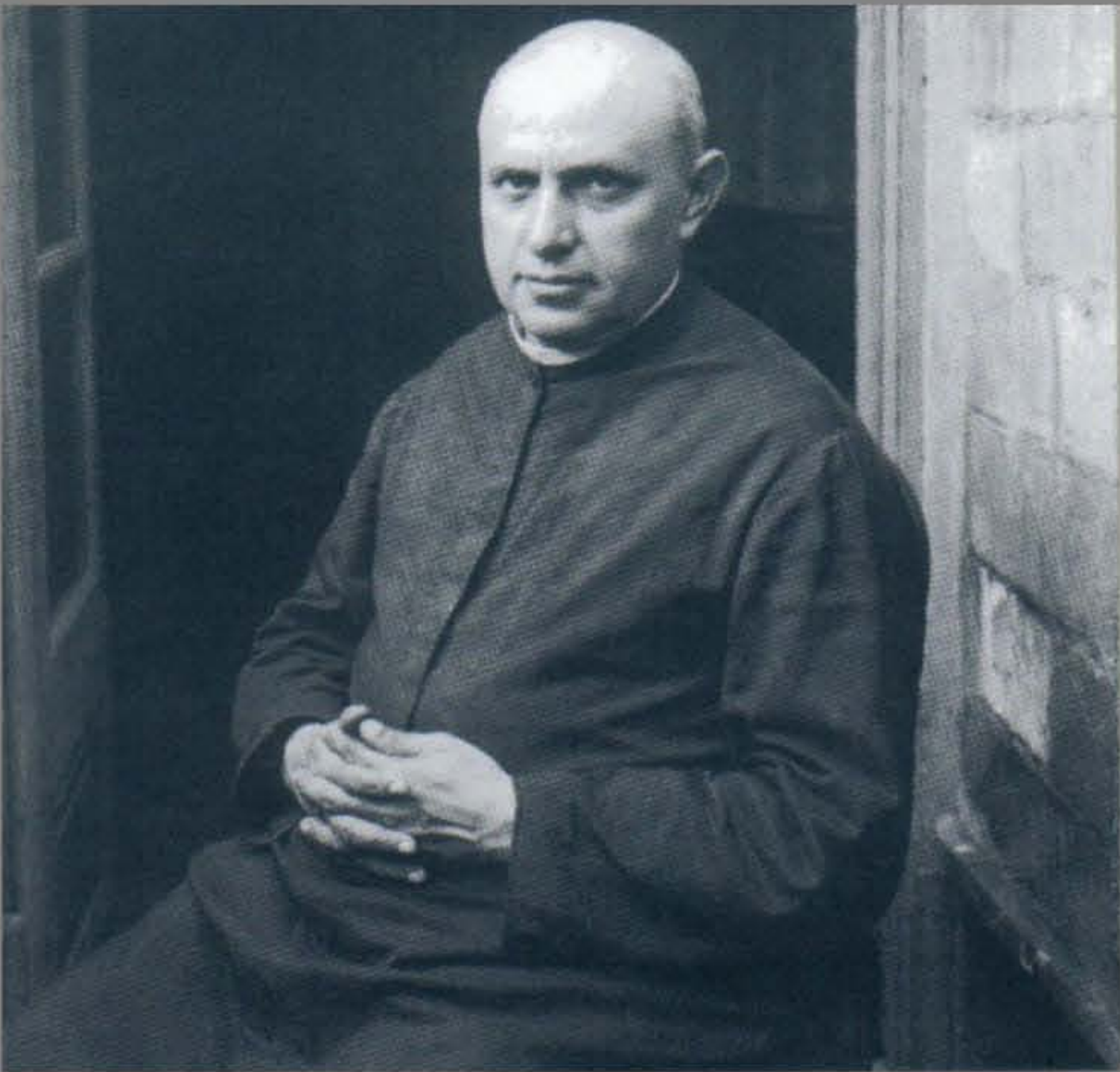
Antoni Maria Alcover, que seria el primer president de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, visita Eivissa l'any 1902 per primera vegada i fa una conferència al Cercle Catòlic (12 d'abril) en la qual presenta la Lletra de convit i estableix contacte amb Vicent Serra i Orvai.

Exemplar del Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana en què Alcover explica la seva visita a Eivissa (Arxiu Macabich).

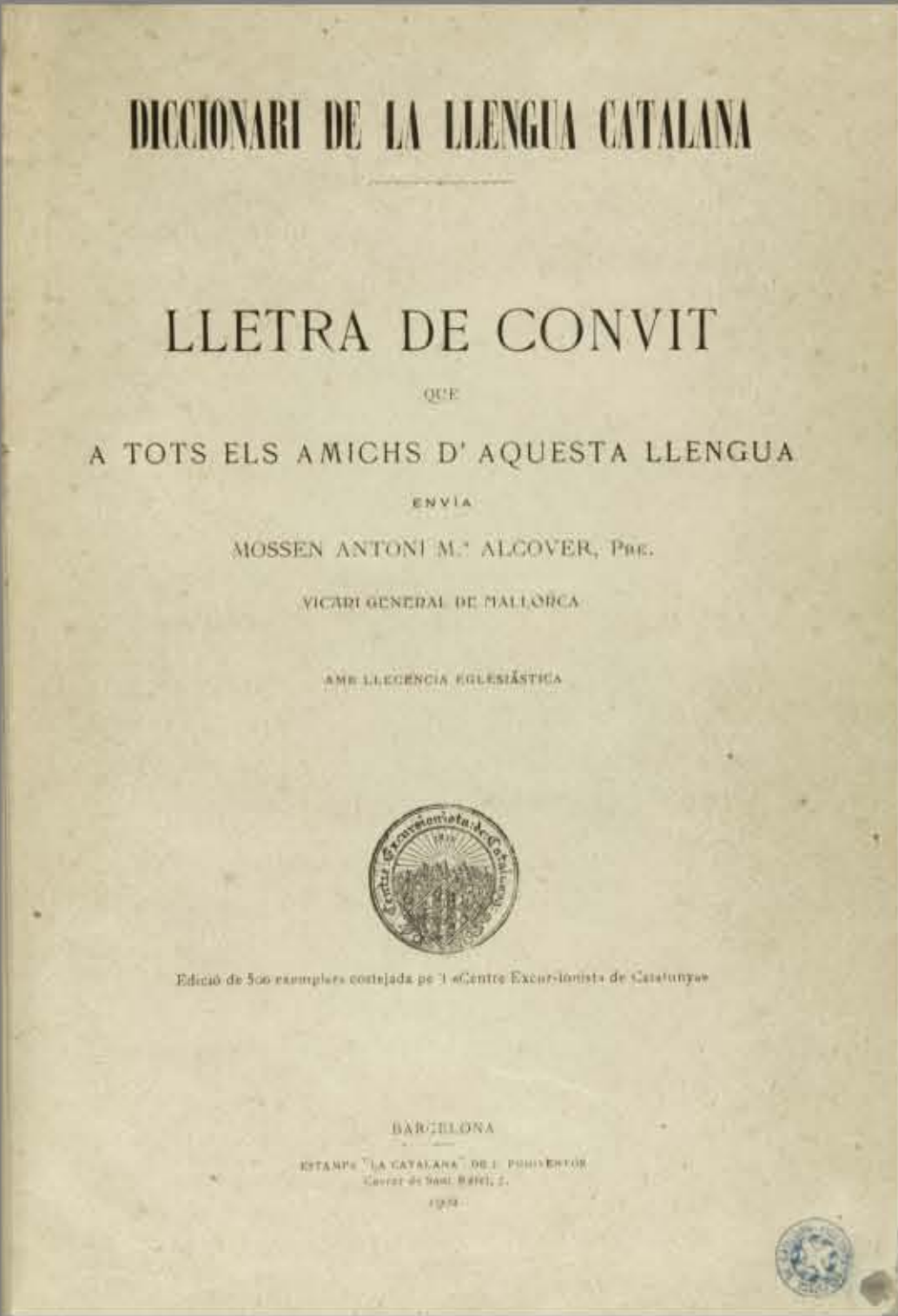

Eivissa i Formentera en els cent anys de la Secció Filològica de l'IEC

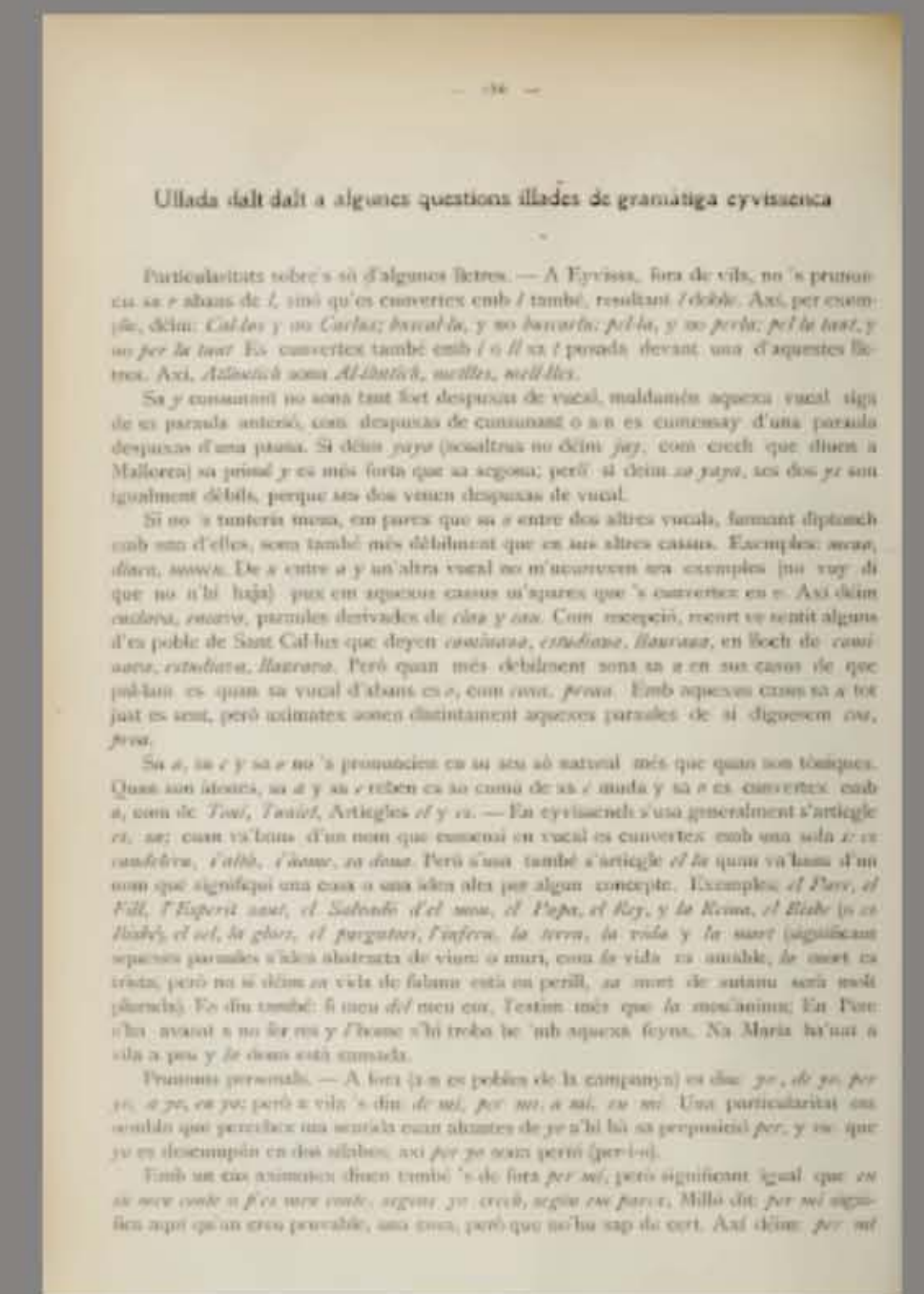
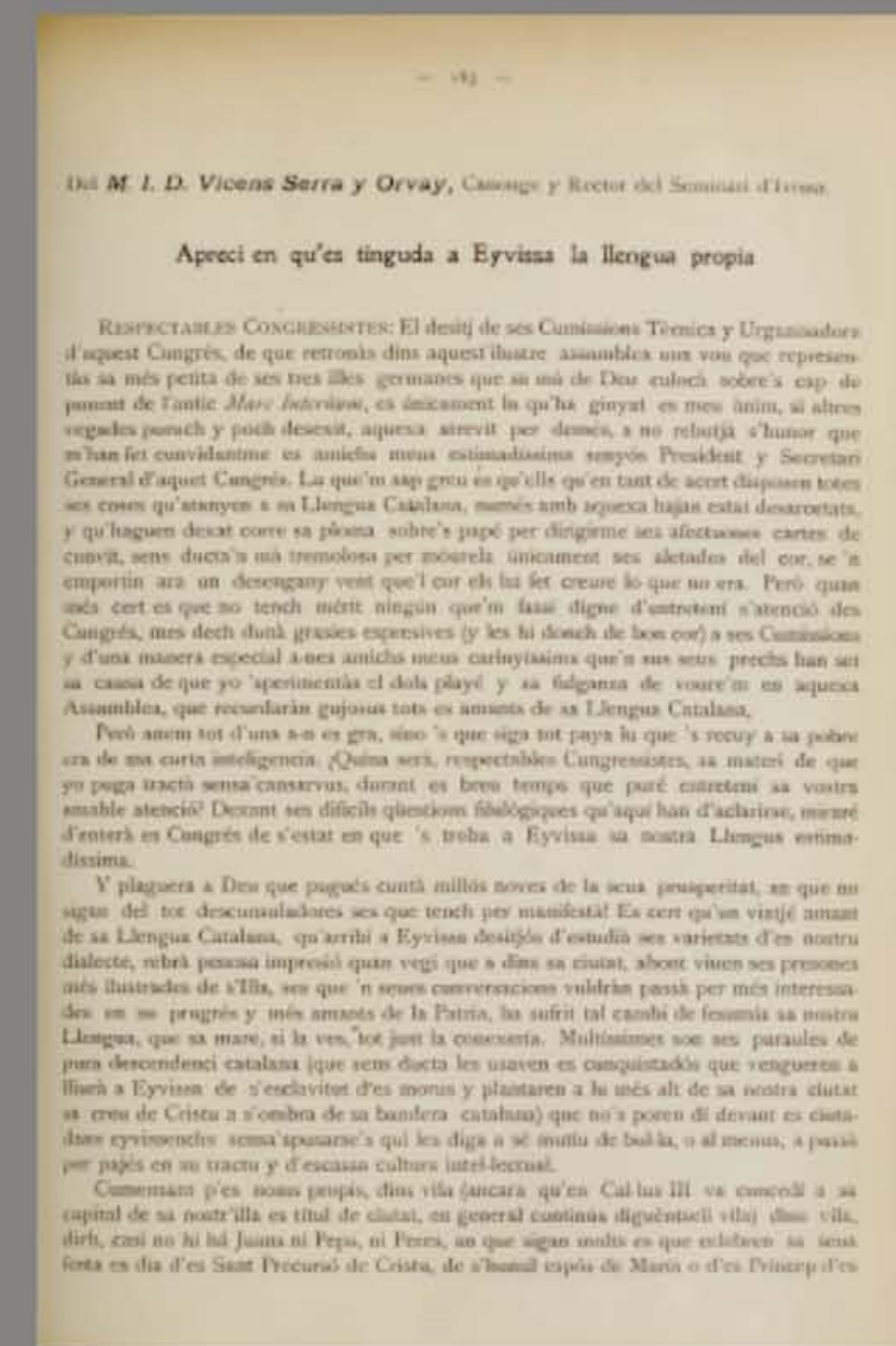
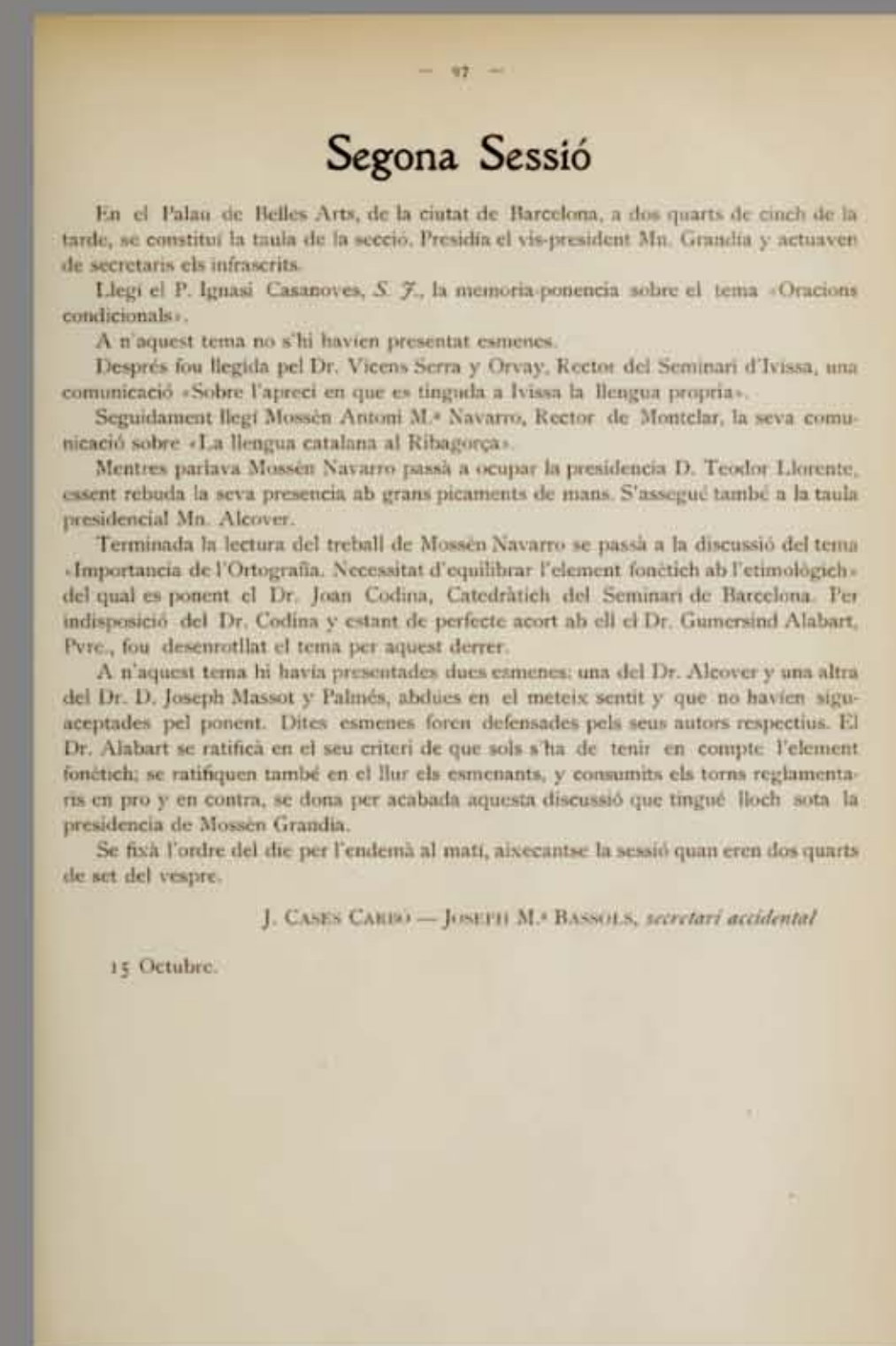
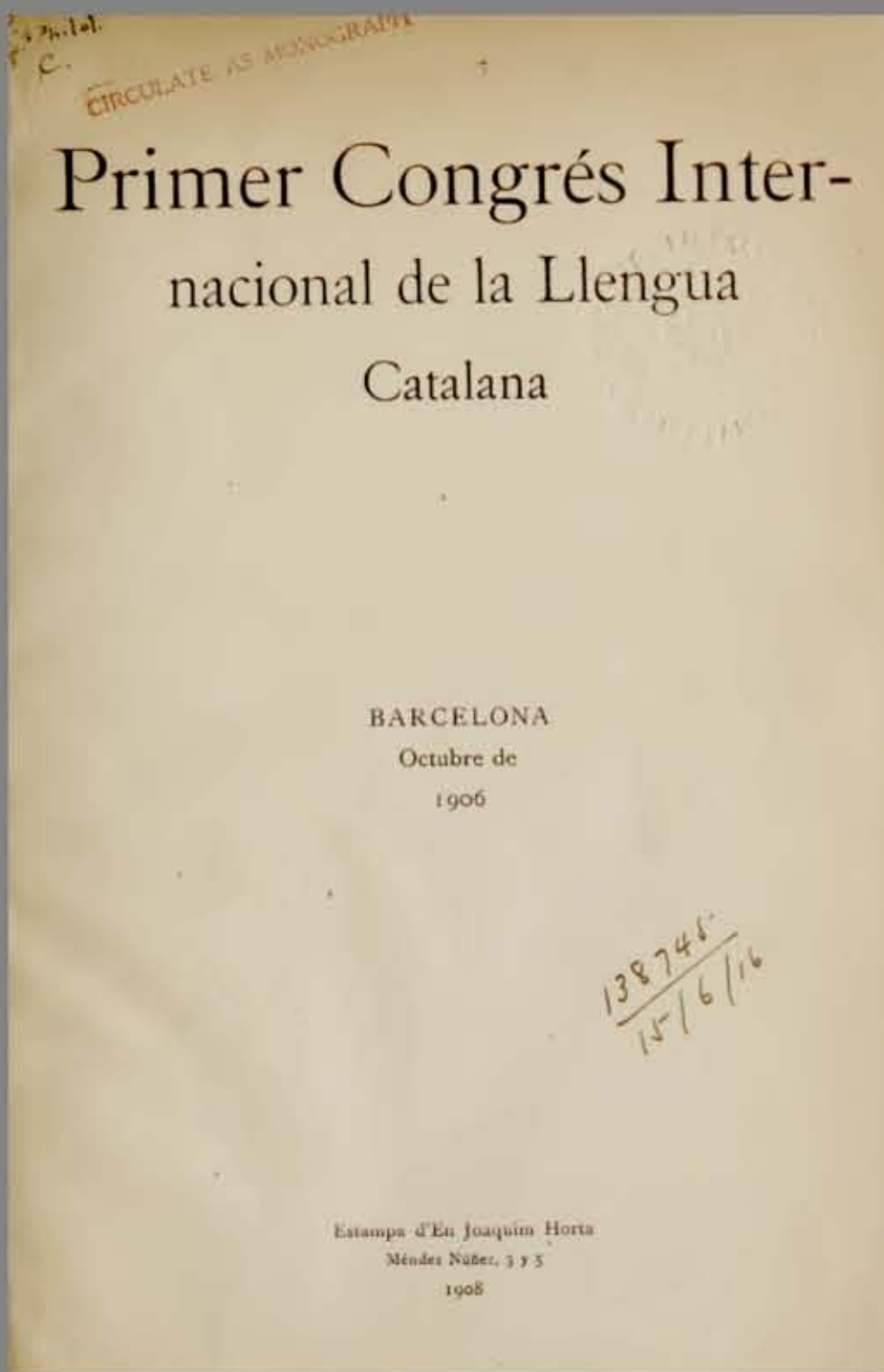
Mn. Antoni M. Alcover.

Facsimil de la coberta de la *Lletra de convit*

Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906).

El Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana va ser una manifestació cultural de primera magnitud, en què van participar uns 3.000 congressistes. En bona part va ser aquest gran ressò el que va conduir l'any següent a la creació de l'Institut d'Estudis Catalans, i més tard a la creació de la Secció Filològica. Convidat per Antoni M. Alcover, president del Congrés, Vicent Serra i Orvai hi presentà la comunicació *Apreci en què és tinguda a Eivissa la llengua pròpia*, amb una segona part titulada *Ullada dalt dalt a algunes qüestions illades de gramàtica eivissenca*. També hi assisteixen dos eivissencs més: Lluís Borràs i Josep Riera.

Portada de les actes del Congrés i pàgines de la comunicació de Vicent Serra.

Vicent Serra i Orvai.

Sessió solemne del
Primer Congrés
Internacional de la
Llengua Catalana.

**Eivissa i
Formentera**
en els cent anys
de la **Secció
Filològica**
de l'IEC

Entre la creació de l'Institut d'Estudis Catalans (1907) i la de la Secció Filològica (1911).

Els contactes entre els intel·lectuals pitiusos i els catalans es van intensificar després de la creació de l'Institut d'Estudis Catalans. Un dels grans esdeveniments que els van propiciar va ser l'organització del Primer Congrés d'Història de la Corona d'Aragó (1908), amb motiu del 7è centenari del naixement del rei Jaume I. A proposta de Vicent Serra i Orvai, Antoni M. Alcover convidà Isidor Macabich a participar en aquest congrés, en el qual va presentar un dels seus primers estudis: *Es feudalisme a Ivissa*. La visita dels excursionistes catalans a Eivissa aquell any 1908 amb motiu del centenari de Jaume I va tenir una rebuda apoteòsica.

Antoni M. Alcover visitarà per segona vegada Eivissa el febrer de 1909 i establirà relació amb altres personatges del món cultural, com Pere Escanellas o Artur Pérez-Cabrero, que va publicar el mateix any una guia turística d'Eivissa amb un vocabulari de paraules característiques.

Eivissa i Formentera
en els cent anys
de la **Secció Filològica**
de l'IEC

53/20-1 +
Eivissa, 10 de març de 1908.
Al M. J. D. Antoni M. Alcover
Molt benvingut amic: gran
maig veig fe ja tot sol l'altre
dia quan veig veure l'apreia
da carta de vint i tres i la
bambada (tintada) que havia
calat (vegeu usat solament a
fora y de que per veure a veia
no se'n fienament o sense)
en la meua carta d'or.
Es un gran molt be que no
entengues vint com puc a se
qu'una clau de blat no tingués
espiga a l'arista. Per s'arista
quebra set qu'hen entengues
d'ell com jo he deya. Per
cali axí distictament sense
adunament, y cl'ista que la
meu idaya era pucarhu al ruy,

tracurca a' d'ell que se' sobre
aquet punt.
Havia a Eivissa un jove pre
vere (fa mit any que d'iu missa)
bastant il·lustrat y molt afecionat
a aqueixes qüestions històriques
y d'arxius; té facilitat amb escriure
y ha escrit ja alguna cosa sobre his
tòria d'Eivissa; y axí precisament
se' que passa cada dia una bona estona
na dins l'arxiu de la Catedral, bus
cant datus per una obra que té
pensat escriure sobre història de
s'església de Sta. Maria Major, avui
Catedral. Aquet jove es es més indicat
des clau d'Eivissa per fe un bon
presentable y fins podria servir-li al
na cosa de la que té l'arxiu pa se de
na subota en projecte. A vint vol
vital la es d'Isidor Macabich y Llobet.
no importa altra direcció que sub nom. Es
molt amic meu y jo li he parlat ja. Però
ell desitja no m'hi parlar, però no té
manament amb intenció de preparar un tre
ball y si troba datus suficients per fe un
coll digna. M'ha dit que desitjaria una
explicació la més detallada possible de la
que es projecta: un cop de programa
o projecte. Té que un bon projecte, però
un afec. servit de vint don

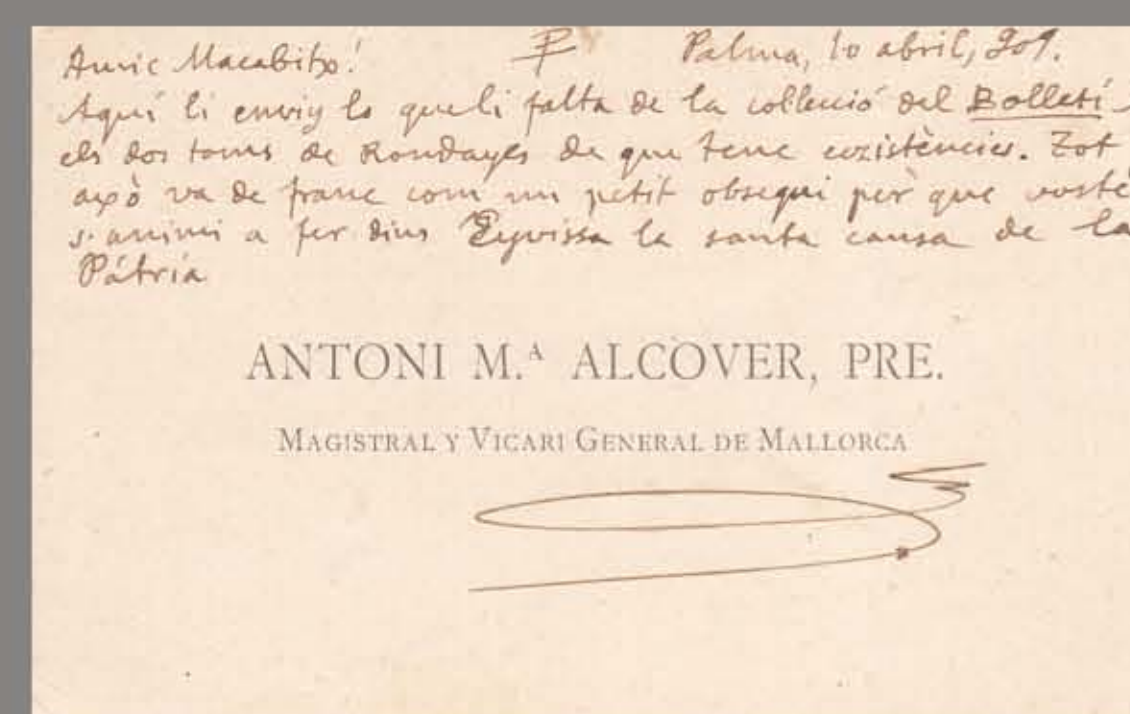
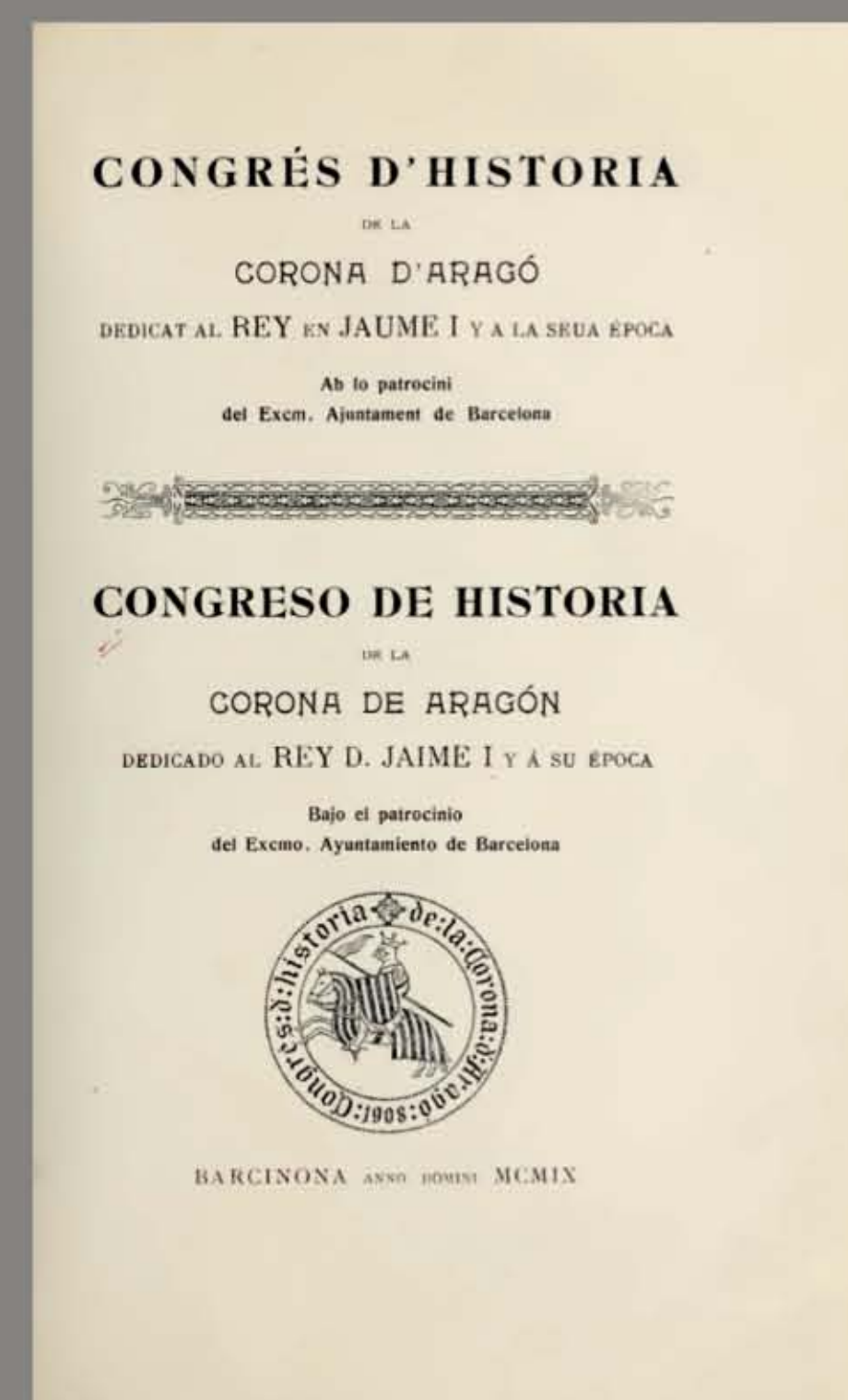
Carta de Vicent Serra i Orvai a Antoni M. Alcover (12 de març de 1908) en què recomana que Macabich representi Eivissa en el Congrés d'Història de la Corona d'Aragó.

Transcripció (ortografia regularitzada):

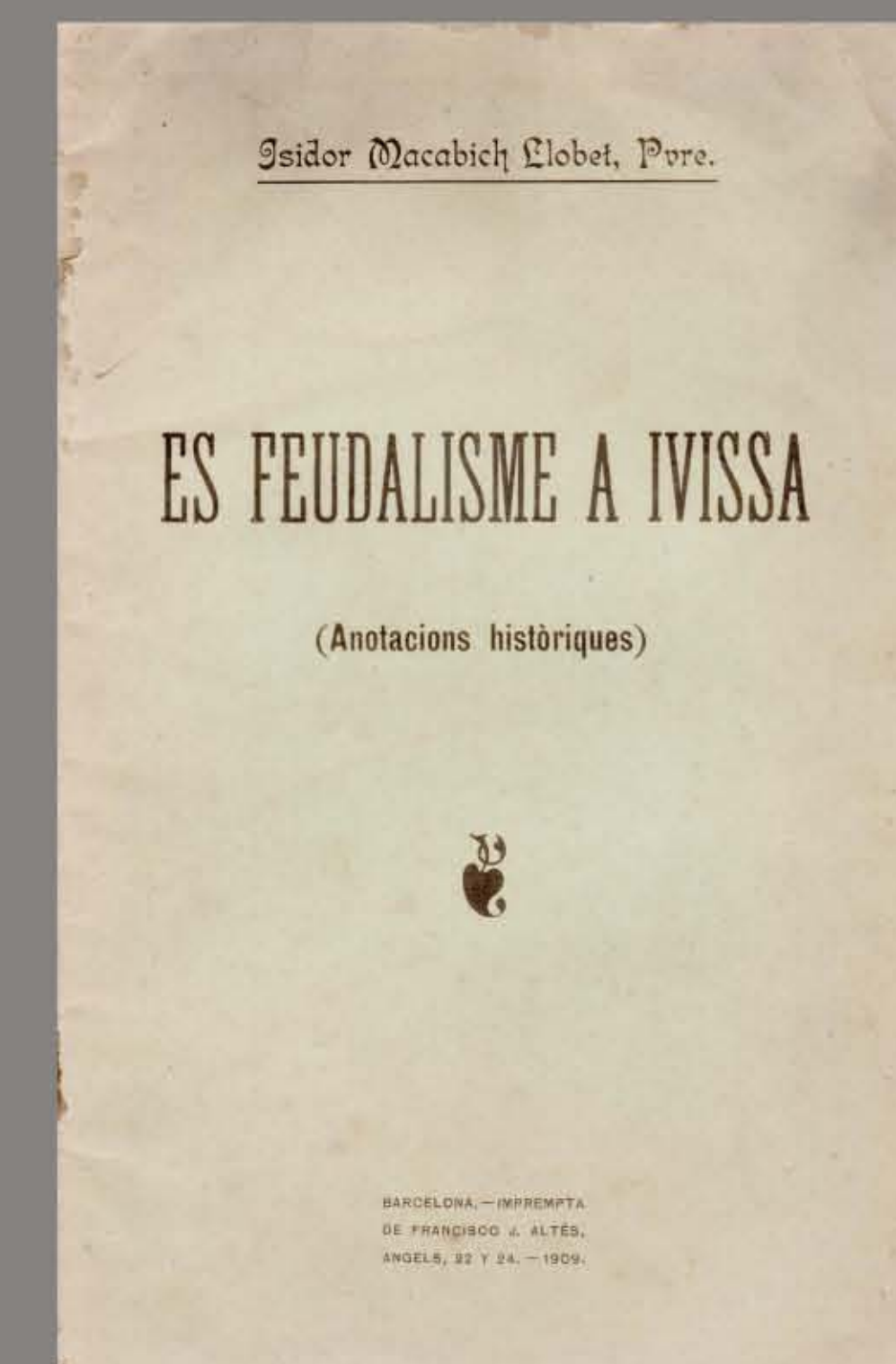
"Hi ha a Eivissa un jove prevere (fa mig any que diu missa) bastant il·lustrat i molt afecionat an aqueixes qüestions històriques i d'arxius; té facilitat amb escriure i ha escrit ja alguna cosa sobre història d'Eivissa; i ara precisament sé que passa cada dia una bona estona dins

s'arxiu de la Catedral, buscant datus per una obra que té pensat escriure sobre sa història de s'església de Santa Maria Major, avui catedral. Aquest jove és es més indicat des clero d'Eivissa per fer un treball presentable; i fins podria servir-li alguna cosa de lo que té buscat per sa seua obreta en projecte. Si vostè vol convidar-lo, es diu Isidor Macabich i Llobet: no importa altra direcció que son nom. És molt amic meu i jo li he parlat ja d'això. Ell desitja no anar a Barcelona, però no té inconvenient amb intentar preparar un treball, si troba datus suficients per fer una cosa digna. M'ha dit que desitjaria una explicació la més detallada possible de lo que es projecta: una espècie de programa o prospecte."

Portada de les actes del congrés (1908).

Postal d'Alcover a Macabich (1909), poc després de la segona visita que va fer a Eivissa.

Coberta de la separata de la comunicació de Macabich al Congrés d'Història de la Corona d'Aragó.

Els primers contactes formals amb la Secció Filològica.

Una vegada creada formalment la Secció Filològica, visiten Eivissa altres lingüistes que hi treballen, a part d'Antoni M. Alcover, com el fonetista Pere Barnils (octubre de 1912) i el dialectòleg Antoni Griera (1913).

53/27-1
Eivissa, 5 de novembre de 1912.
Sr. D. Antoni M. Alcover
Molt benivolgut amic. Gros plaer vaig tenir de poder conèixer el Dr. Barnils, excel·lent (així pareix que pronunciava) persona, com m'escrigué V., moltíssim entès en qüestions de filologia i que a jo em va ser simpàtic una cosa grossa.
Ela està que pusi tots es seminaristes a ses seues ordes, perquè ell fes es estudis que valgués sobre sa pronúncia d'ells. No tengué tem, per estudià sa fonètica de tot es pobles, encara que no va para en minut. Va estudià sa de Vila, com deim aquí, (de

Vila y Marina), sa de Sant' Eusebi, sa de Sant Joseph y sa de Sant Antoni. I que de admirat de sa varietat de sons vocals que truba. Digui que n' estiu que de d'assa t'assava, de uns le' estu trubava be, per se l'estudi complit. Deu fassa que le hi trobi.
Acompanyant-li a passet ja, ya embrunit sa nit que se'l anà, em preguntà si sabia noms populars d'estrelles, i diguent-li jo que en sabia uns pocs, m'encara regà quels hi encara, a ve'te. Complexe avui es seu encara.
Abans de tot es pagès solen de estels en lloc d'estrelles, y a xi diuen: a nit es estels estan fondos (si ha algun poc de fe

mana), o es estels espiquetgen (si el cel està espietat molt de es nitable es centelleig).
En particular, a nos solam la Venus, li diuen estel des dia, quan surt abans des sol, y Grèxa sopes, quan es ven despuixes des solay post. Veritat es que, aquet un nom prosaic, però si n' Homero diu de Venus que veu a l' hora de muni, be poden dirli es pagès d' Eivissa que sopes. Cap altra planeta no se que tenga nom popular.
A nos comets, els diuen estels en coua.
Venguent a ses estrelles, propiant a l' Ossa Major, o Carro li diuen es set frares, y a hi afegeixen sa Menuda maliciosa de que l'estrelleta menudosa que hi ha vora sa

Dreta de l' Ossa o l'estrelleta aton fa colze es bras des Carro, es una d'estrelleta que un frare va arribar.
A l' Alfa de l' Ossa Menor o Estrella Polar li diuen Estrella de sa Tramuntana.
A nos Cinturon d' Orion o Deltas, Epsilon, Dreta d' Orion to diuen els diuen es Bordons, i a Sirius o Alfa Canis Major li diuen es Pastor des Bordons.
A ses Pleiades els diuen ses Cabrelles, y a Aldebaran o Alfa del Tauro li diuen es Pasto de ses Cabrelles.
A nos triàngul obtusàngul que formen Alfa (Antares), Sigma y Tau d' Escorpió, li diuen sa Cama d' Ase, y a sa Lambda y Ipsilon de sa mateixa constel·lació d' Escorpió li diuen ses Cabrelles, i a Aldebaran o Alfa del Tauro li diuen es Pasto de ses Cabrelles.

53/27-2
coopion els diuen sa pareya perquè estan prop una de l'altra, té que a dos altres es brillantes junes, els via sentit a del es supos de Sant' Eusebi, però ara no se quines son.
Ja n' aquest moment no me venen a la memeri me, nom populars d'estrelles.
Vaig veure uns un docu ment des, sigle XVI publicat en su Coloco de Mallorca, sobre cult de l' Ossa, que's crida s'atenció sobre sa paraula Catedral, posant a continuació: (sic). Per Pa res be, aquí Catedral es un mes usat y només algunes persones, i estrades diuen Catedral. Supos que mallorquins des sigle XVI es es usen, des sigle XX estu

trequeren l' Ossa metexa para i acab, perquè tunc que xa de feyna. Pot se l' que abans de molt tunc es, gust de valudarla a ves, de prux desit, anà a nos Congrés de Música Sagrada de Barcelana, y posant pruvablement e hi nixé sa via de Mallorca, però no anà tant de tem, se gust imbarcat.
Sempre de voste afu amic y servido
Vicent Serra y Orvai

Carta de Vicent Serra i Orvai a Antoni M. Alcover (5 de novembre de 1912) en què li parla de la visita de Pere Barnils i li dóna noms populars eivissencs d'estels i constel·lacions. Transcripció (ortografia regularitzada):

Eivissa, 5 de novembre de 1912
Sr. D. Antoni M. Alcover.

Molt benivolgut amic, Gros plaer vaig tenir de poder conèixer el Dr. Barnils, excel·lent (així pareix que pronunciava) persona, com m'escrigué V., moltíssim entès en qüestions de filologia i que a jo em va ser simpàtic una cosa grossa. Clar està que posí tots es seminaristes a ses seues ordes, perquè ell fes es estudis que volgués sobre sa pronúncia d'ells. No tengué temps per estudiar sa fonètica de tots es pobles, encara que no va parar un minut. Va estudiar sa de Vila, com deim aquí (de Vila i Marina), sa de Santa Eulari, sa de Sant Josep i sa de Sant Antoni. I quedà admirat de sa varietat de sons vocals que trobà. Digui que en s'estiu que ve quissà tornaria, si vostè ho trobava bé, per fer s'estudi complit. Déu fassa que le hi trobi. Acompanyant-lo a passejar, ja embrunit, sa nit que se n'anà, em preguntà si sabia noms populars d'estrelles, i diguent-li jo que en sabia uns pocs, m'encarregà que els hi enviàs a vostè. Compleixc avui es seu encàrrec.
Abans de tot, es pagesos solen dir **estels** en lloc d'**estrelles**, i així diuen: **Anit es estels estan fondos** (si hi ha algun poc de fumassa), o **Es estels espiquetgen** (si el cel està espietat —molt clar— i és notable es centelleig). En particular, an es planeta Venus, li diuen **estel des dia**, quan surt abans des sol, i **Grua-sopes**, quan es veu despuixes des solell post. Veritat és que és aquest un nom prosaic, però si n' Homero diu de Venus que es veu a s'hora de muniy,

bé poden dir-li es pagesos d'Eivissa Grua-sopes. Cap altre planeta no sé que tenga nom senyalat.
An es comets els diuen **estels amb coua**. Venguent a ses estrelles pròpiament, a s'Ossa Major o Carro li diuen **es Set Frares**, i hi afegeixen sa llegenda maliciosa de que s'estrelleta menudosa que hi ha vora sa Dreta de s'Ossa, o s'estrella a on fa colzo es braç des Carro, és una donzelleta que un frare va arribar.
A s'Alfa de s'Ossa Menor o Estrella Polar, li diuen **Estrella de sa Tramuntana**. An es Cinturon d'Orion o Deltas Epsilon, Dreta d'Orion els diuen **es Bordons** i a Sirius o Alfa Canis Majoris li diuen **es Pastor des Bordons**.
A ses Pleiades els diuen **ses Cabrelles**, i a Aldebaran o Alfa del Tauro li diuen **es Pastor de ses Cabrelles**.
An es triàngul obtusàngul que formen Alfa (Antares), Sigma i Tau d'Escorpió, li diuen **sa Cama d'Ase**, i a sa Lambda i Ipsilon de sa mateixa constel·lació d'Escorpió els diuen **sa Parella**, perquè estan prop una de s'altra. Sé que a dos altres estrelles juntes els 'via sentit a dir **es Ullets de Santa Llòcia**, però ara no sé quines són.
I en aquest moment no em vénen a la memòria més noms populars d'estrelles. Vaig veure en un document des sigle XVI publicat en so Correo de Mallorca, sobre es cult de S. Alonso, que es crida s'atenció sobre sa paraula Catedral, posant a continuació (sic). Puixes bé: aquí catedral és lo més usat i només algunes persones il·lustrades diuen catedral. Supos que es mallorquins des sigle XVI i es eivissencs des sigle XX ho tragueren d'una mateixa font. I acab, perquè tenc gruixa de feina. Pot ser que abans de molt tunc es gust de saludar-lo a vostè, puix desitj anar an es Congrés de Música Sagrada de Barcelona i probablement hi 'niré per sa via de Mallorca, per no anar tant de temps seguit embarcat.
Sempre de vostè afm. amic i servidor.

Vicent Serra i Orvai

Eivissa i Formentera en els cent anys de la Secció Filològica de l'IEC

Pere Barnils

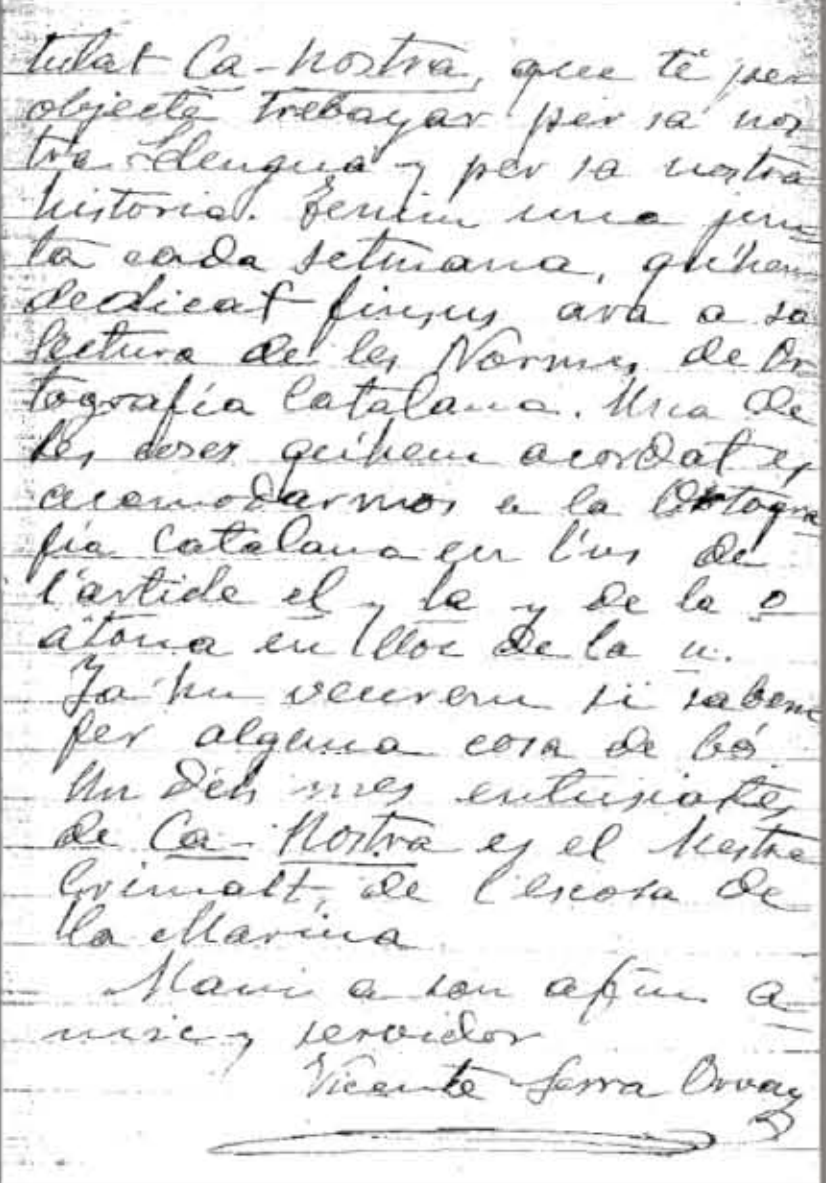
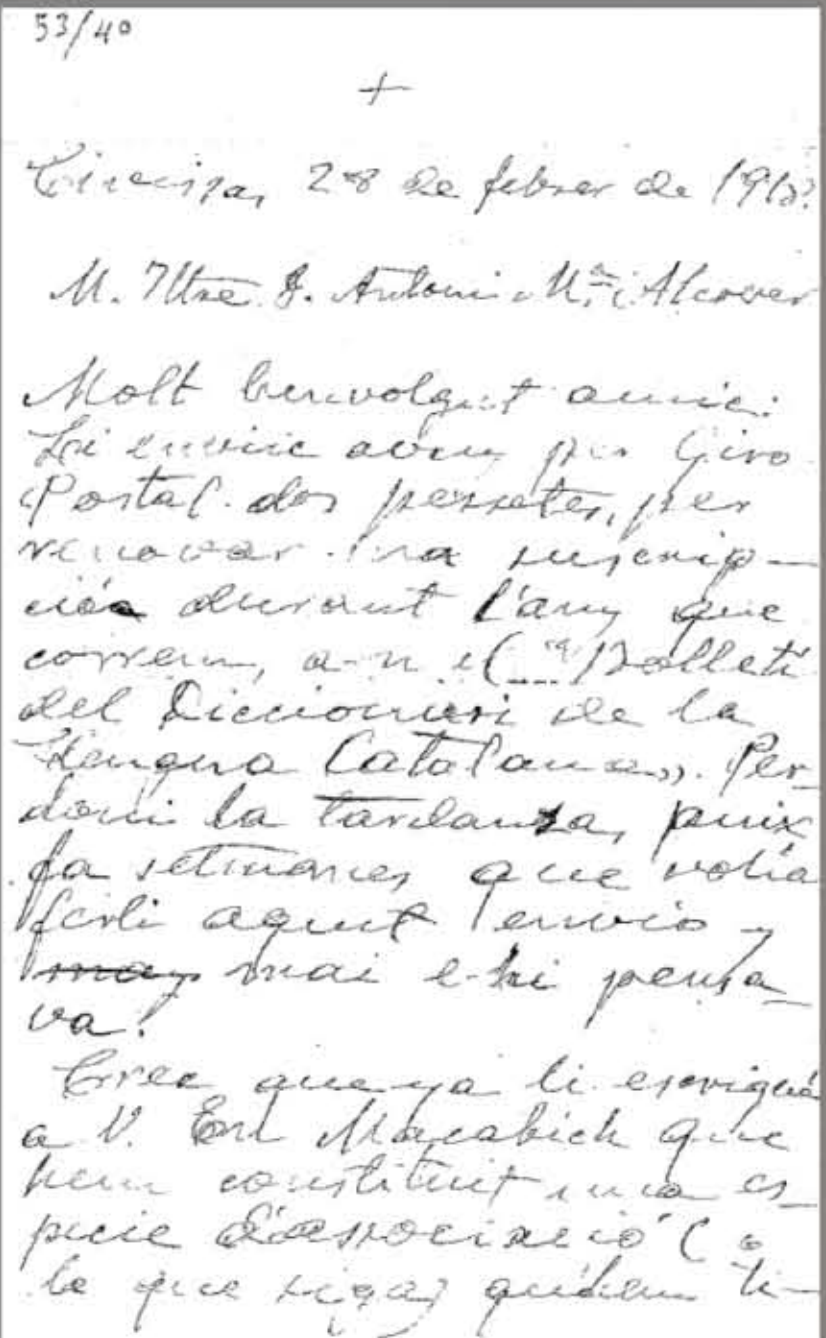

Vicent Serra i Orvai mirant un eclipsi

Publicació i recepció de les Normes ortogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans (1913-1918).

L'any 1913 l'Institut d'Estudis Catalans publica les Normes ortogràfiques. Isidor Macabich en conservava un exemplar. Aquestes normes, després d'algunes adaptacions, tindran la versió definitiva el 1917, en què es publiquen com a fascicle, amb el títol Ortografia Catalana, i com a part del Diccionari ortogràfic. Macabich també en tenia exemplars. Vicent Serra i Orvai escriu el 1918 a Antoni M. Alcover perquè sàpiga que estant estudiant i aplicant aquestes normes a l'associació Ca Nostra, creada en el Centre d'Acció Social que dirigia Macabich.

Eivissa i Formentera en els cent anys de la Secció Filològica de l'IEC

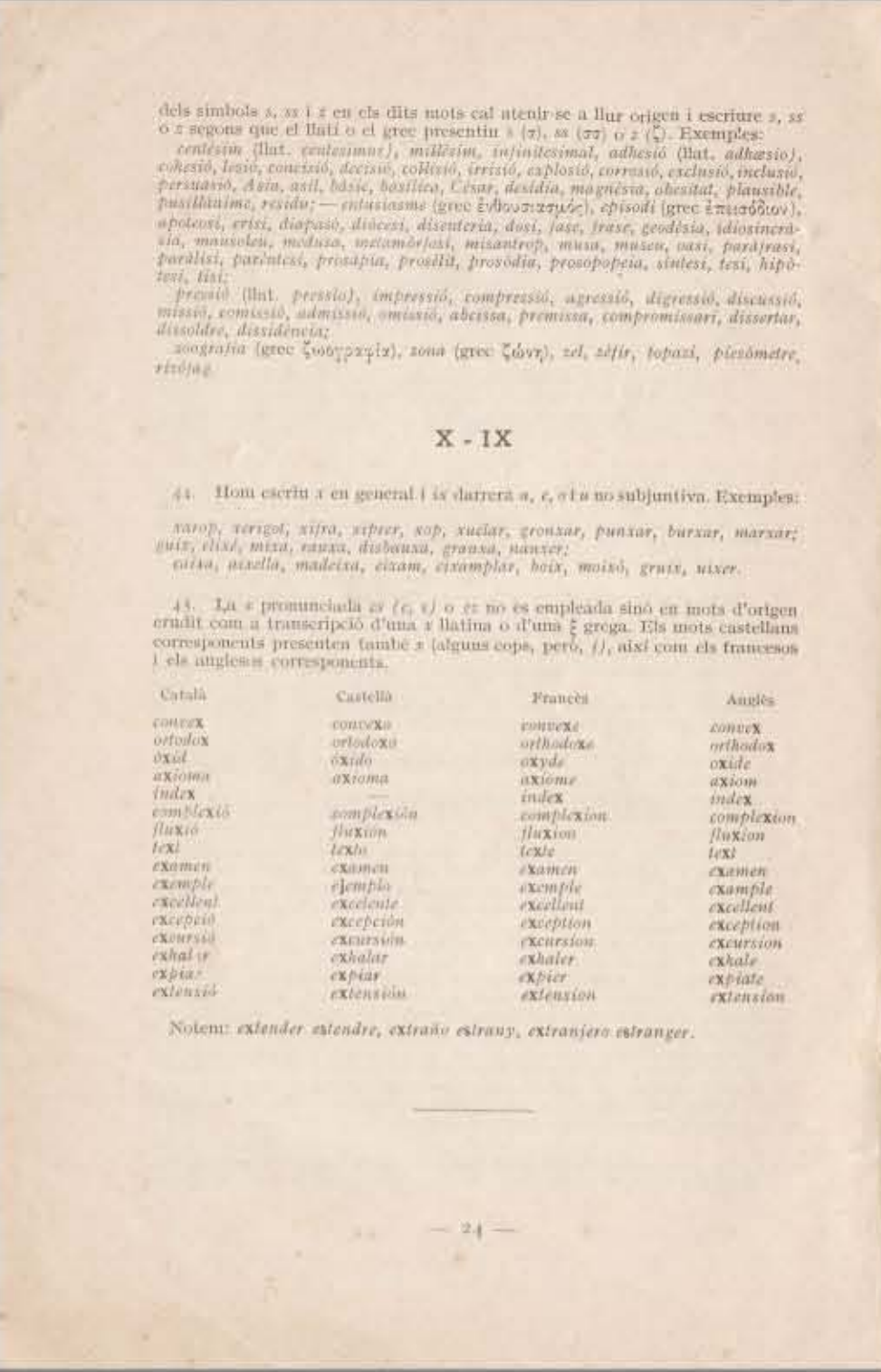
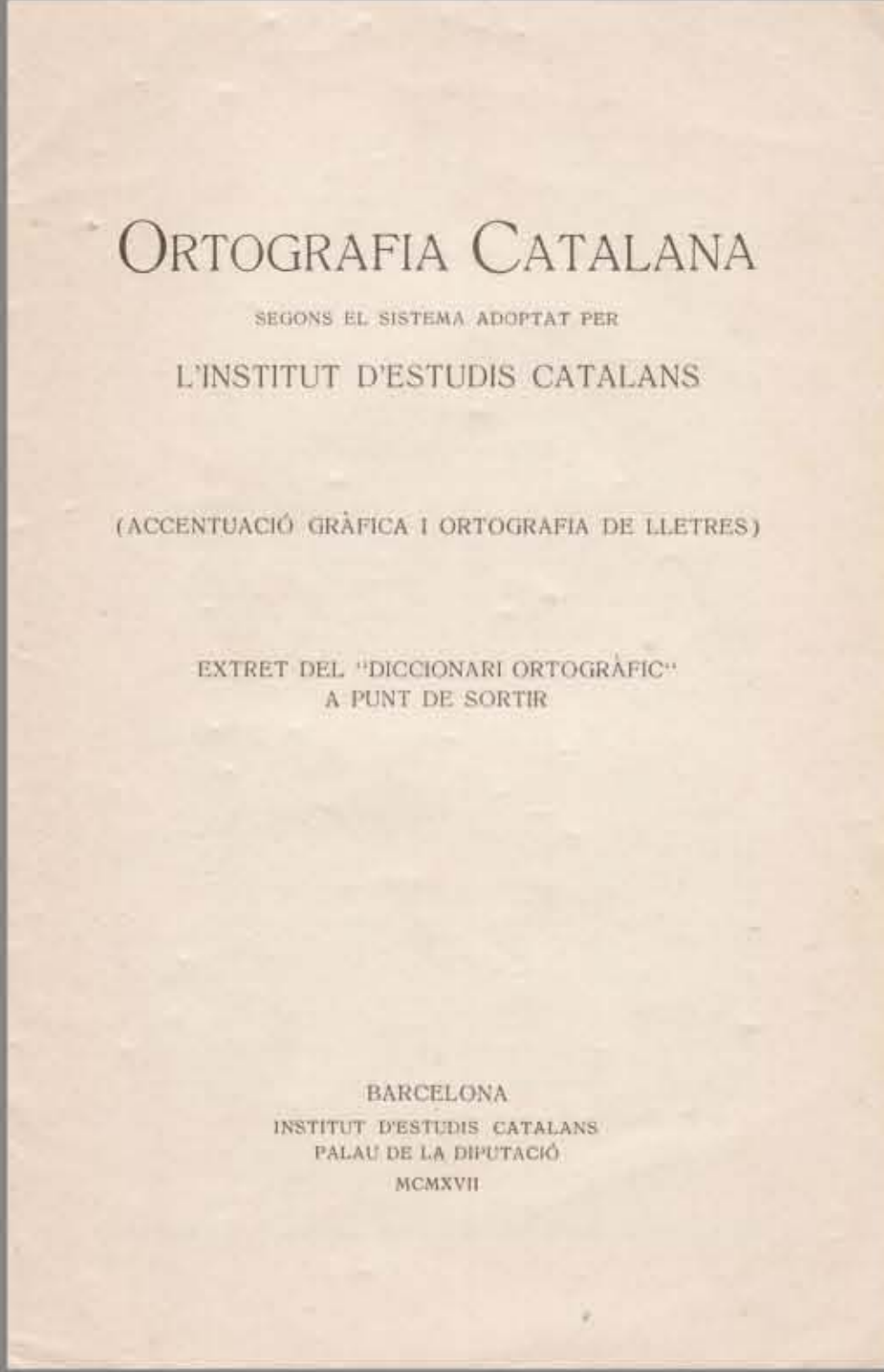
Carta de Vicent Serra i Orvai a Antoni M. Alcover, en què li comenta que estudien i apliquen les normes ortogràfiques de l'Institut. Transcripció (ortografia regularitzada):

Eivissa, 28 de febrer de 1918
M. Il·ltre. D. Antoni M. Alcover

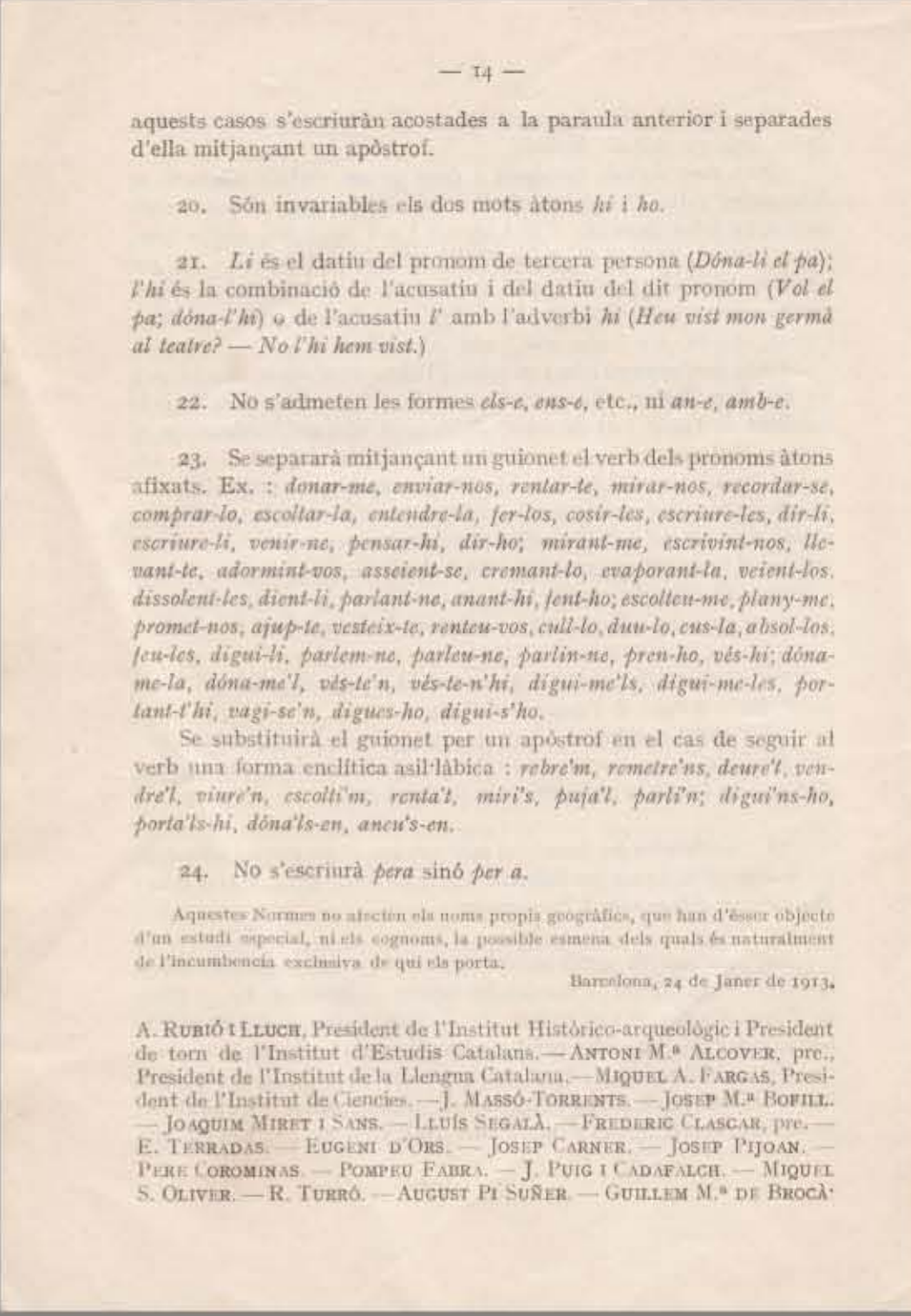
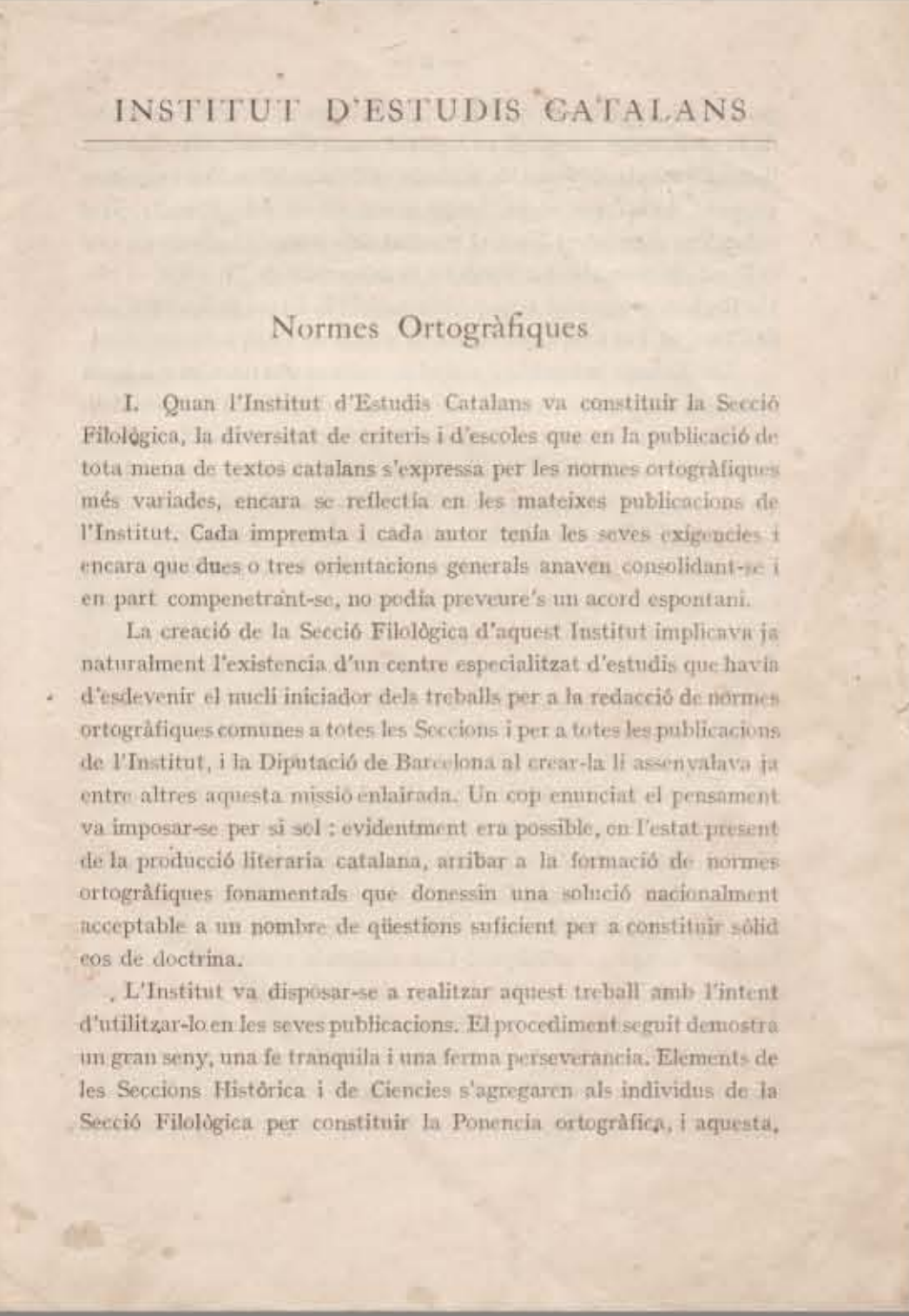
Molt benvolgut amic: Li enviic avui per giro postal dos pessetes, per renovar ma subscripció durant l'any que correm, an el "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana". Perdoni la tardança, puix fa setmanes que volia fer-li aquest envió i mai hi pensava. Crec que ja li escrigué a V. en Macabich que hem constituït una espècie d'associació (o lo que siga) que hem titulat "Ca Nostra", que té per objecte treballar per sa nostra llengua i per sa nostra història. Tenim una junta cada setmana, que hem dedicat finsus ara a sa lectura de les Normes d'Ortografia Catalana. Una de les coses que hem acordat és acomodar-mos a l'Ortografia Catalana en l'ús de l'article "el" i "la" i de la "o" àtona en lloc de la "u". Ja ho veurem si sabem fer alguna cosa de bo. Un dels més entusiastes de "Ca Nostra" és el mestre Grimalt, de l'escola de la Marina. Mani a son afm. amic i servidor.

Vicent Serra Orvai

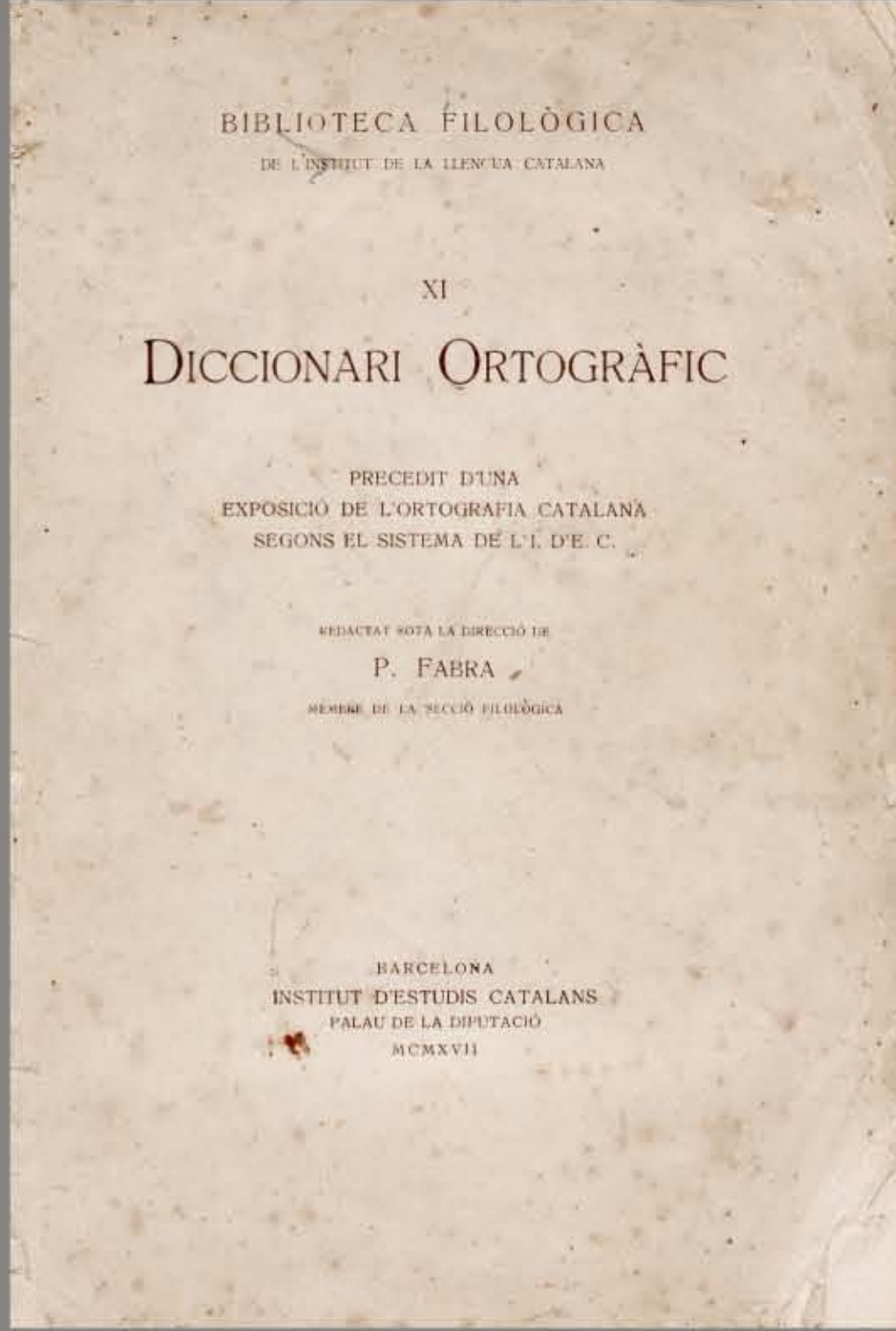
Fascicle Ortografia Catalana segons el sistema adoptat per l'Institut d'Estudis Catalans (1917). Arxiu Macabich.

Primera i darrera pàgina de les Normes ortogràfiques de 1913 (Arxiu Macabich).

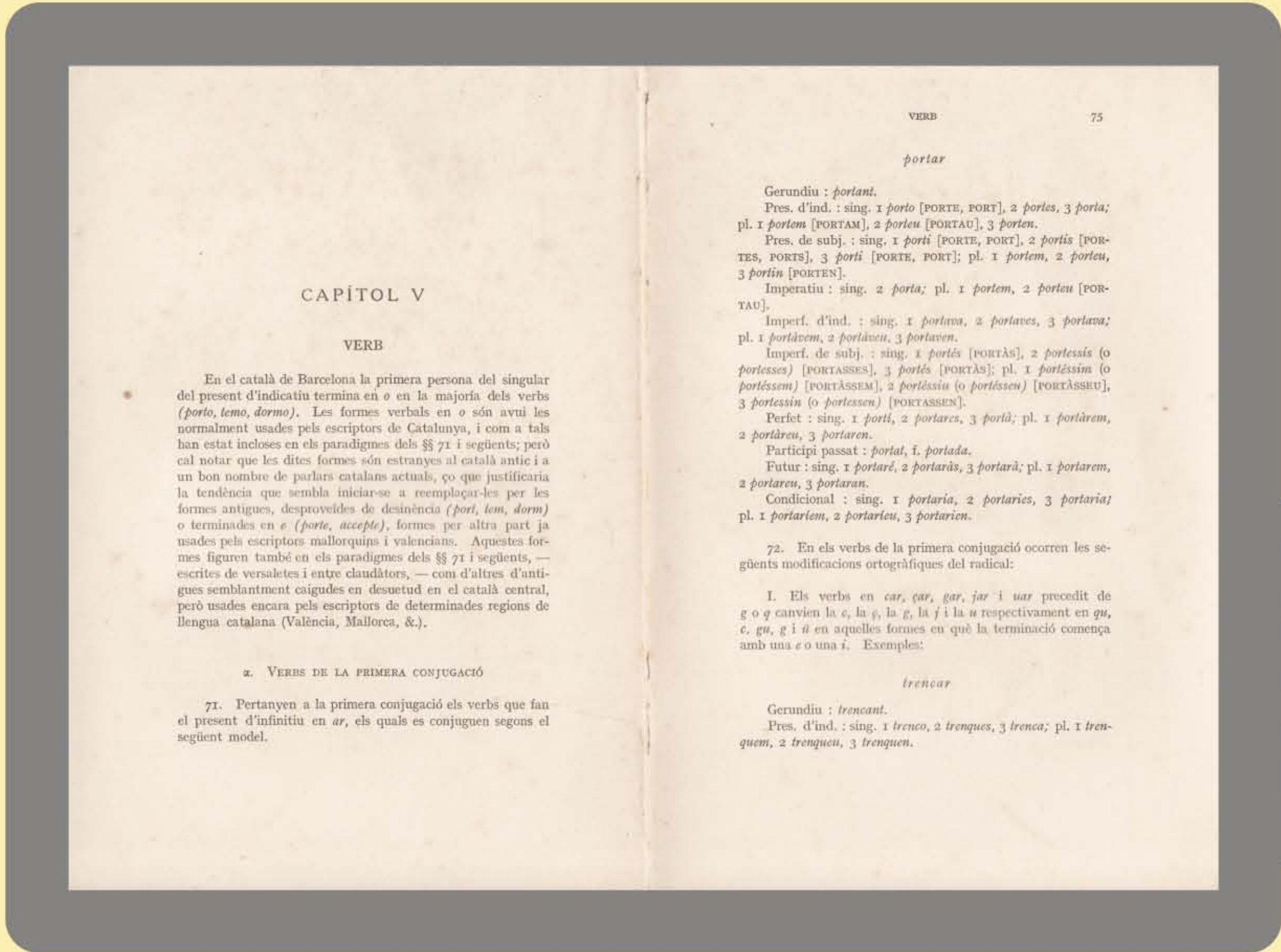
Coberta del Diccionari Ortogràfic (1917)

La normativa gramatical: la Gramàtica catalana de Pompeu Fabra (1918).

L'any 1918 apareix la primera edició de la gramàtica normativa de l'Institut d'Estudis Catalans, la Gramàtica catalana de Pompeu Fabra. Isidor Macabich en tenia un exemplar a la seva biblioteca. L'edició de les Obres completes de Pompeu Fabra, dirigida per Jordi Mir i Joan Solà permet seguir les modificacions que s'hi van introduir fins a l'edició de 1933. Tanmateix, ja des de 1918 hi era ben patent el respecte per les varietats de la llengua catalana, per exemple en el tractament de les conjugacions verbals.

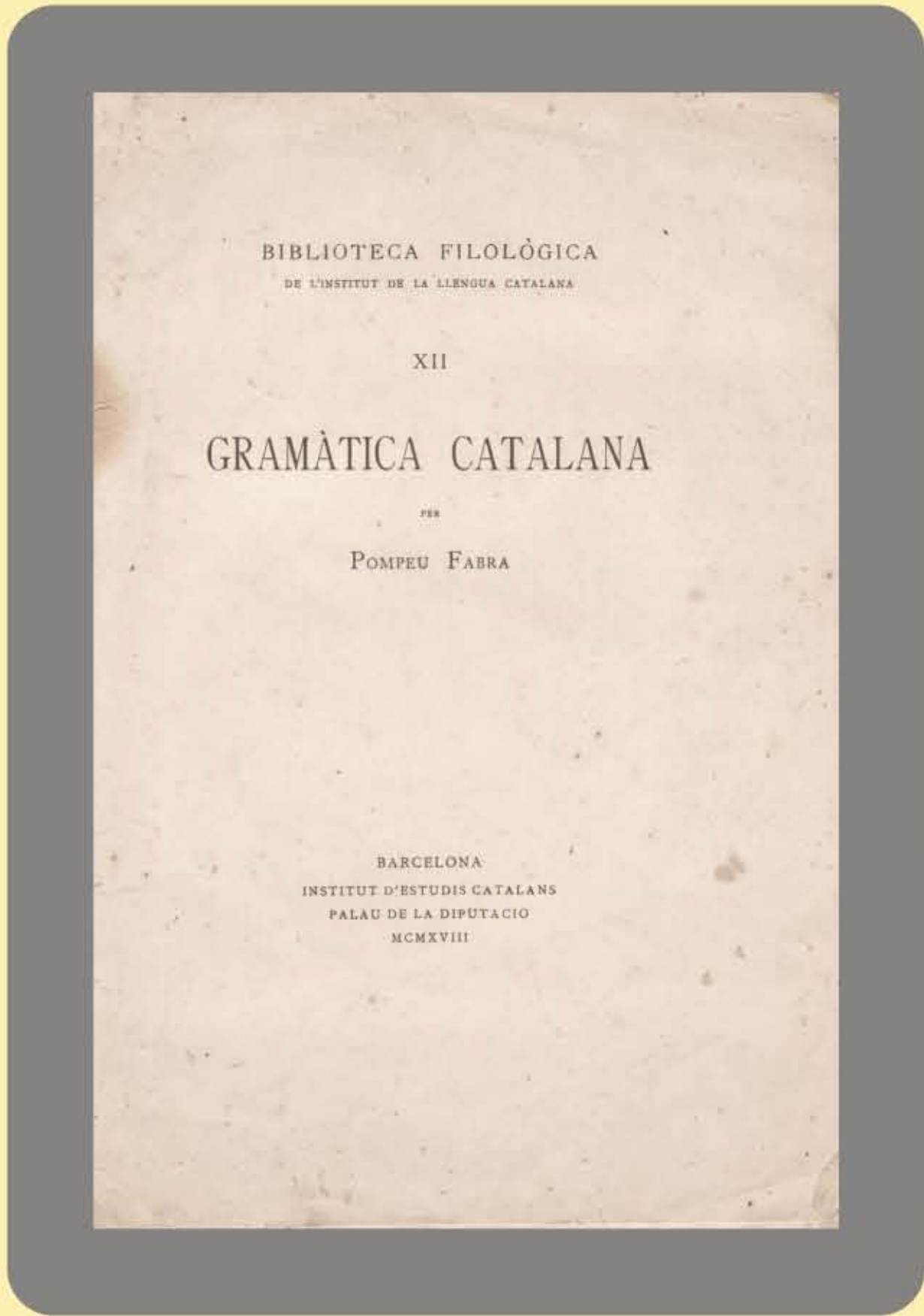
Eivissa i Formentera en els cent anys de la Secció Filològica de l'IEC

Primeres pàgines del capítol sobre conjugacions verbals de la Gramàtica catalana de Pompeu Fabra (1918), on es pot apreciar la inclusió de les formes específiques dels parlars baleàrics i valencians. Arxiu Macabich.

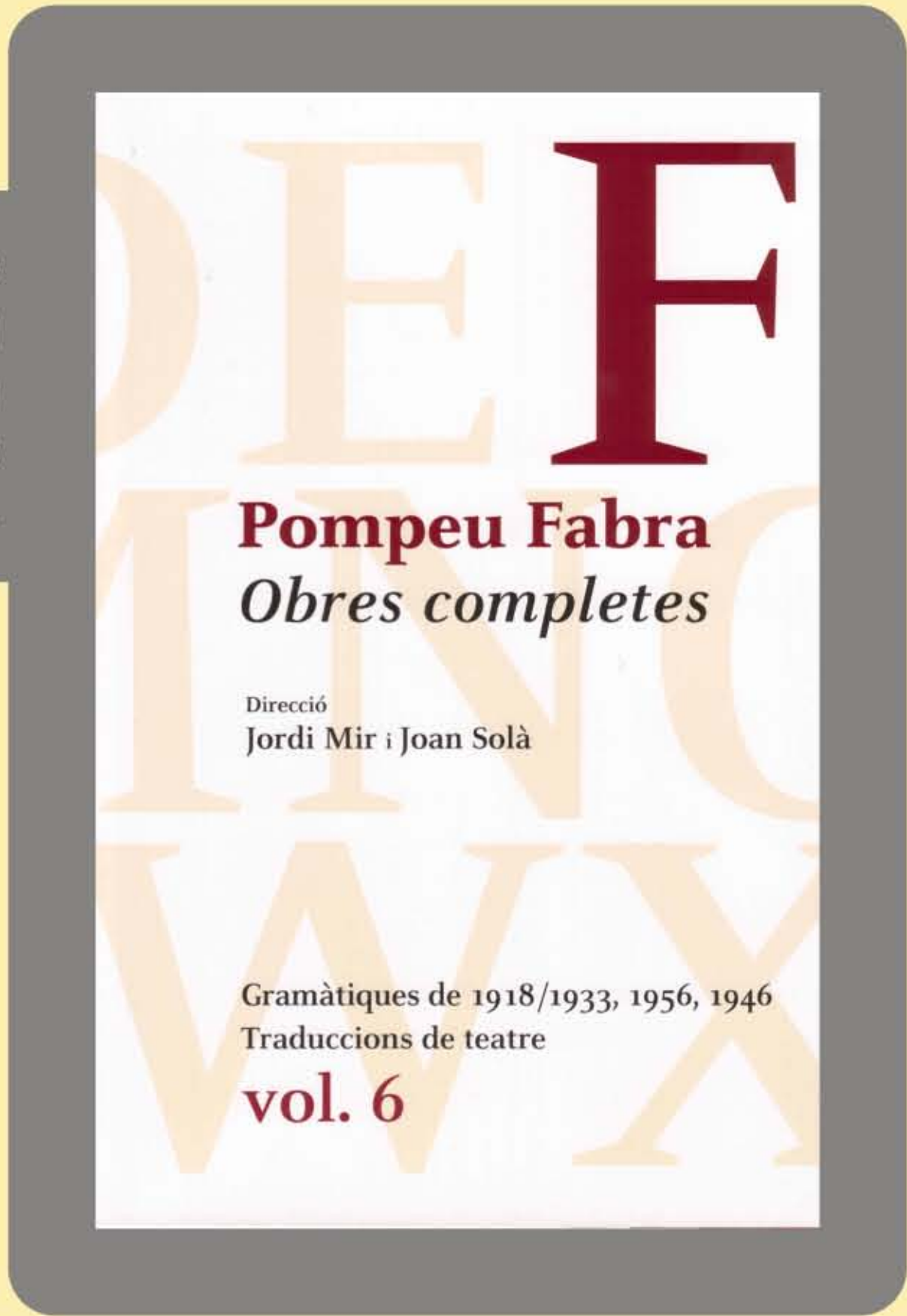

Pompeu Fabra (Arxiu Josep M. Cuyàs)

Coberta del volum 6 de l'edició de les Obres completes de Pompeu Fabra, dirigida per Jordi Mir i Joan Solà, en què es contenen les diverses versions de la gramàtica normativa.

Portada de la Gramàtica catalana de Pompeu Fabra (1918). Arxiu Macabich.

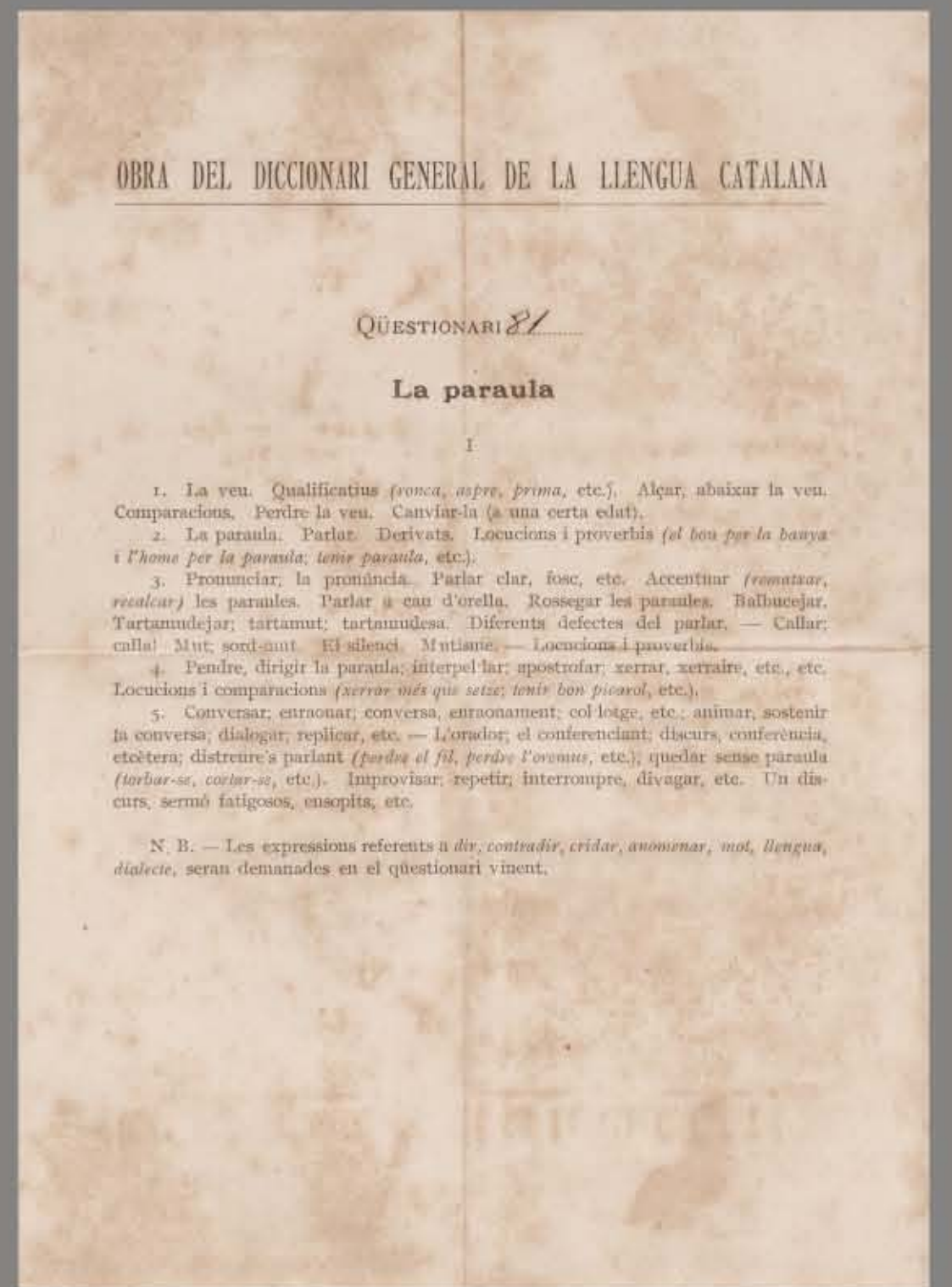

L'obra del Diccionari General de la Llengua Catalana de Pompeu Fabra (1932).

1: el sistema de treball.

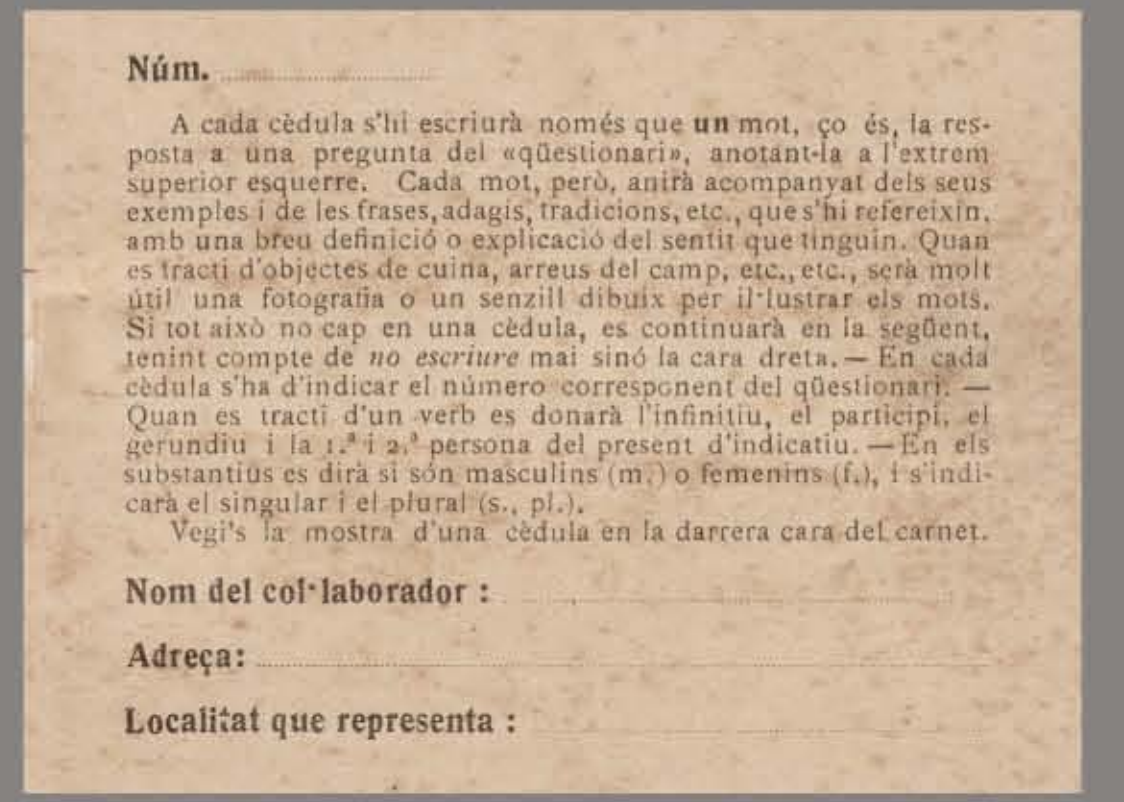
L'any 1912 s'havien creat les Oficines Lexicogràfiques de l'Institut d'Estudis Catalans, que van començar a recollir informació per al futur diccionari normatiu per mitjà de qüestionaris que rebien els col·laboradors de diferents punts del territori lingüístic. Juntament amb els qüestionaris, cada col·laborador rebia un bloc de cèdules o fitxes amb les indicacions sobre la manera d'omplir-les. Isidor Macabich conservava en el seu arxiu algun d'aquests qüestionaris i blocs de cèdules amb les instruccions i exemples, algunes cèdules escrites de pròpia mà, i fins i tot algun dels sobres en què li enviaven els materials i dels sobres amb el franqueig posat per retornar la informació. Tot això ens permet tenir una idea molt precisa del sistema de treball d'aquell projecte.

Eivissa i Formentera
en els cent anys
de la **Secció Filològica**
de l'IEC

Qüestionari núm. 81, referent a La paraula (Arxiu Macabich). Mereix una atenció especial justament enguany, que ha estat declarat per la Secció Filològica l'any de la paraula viva.

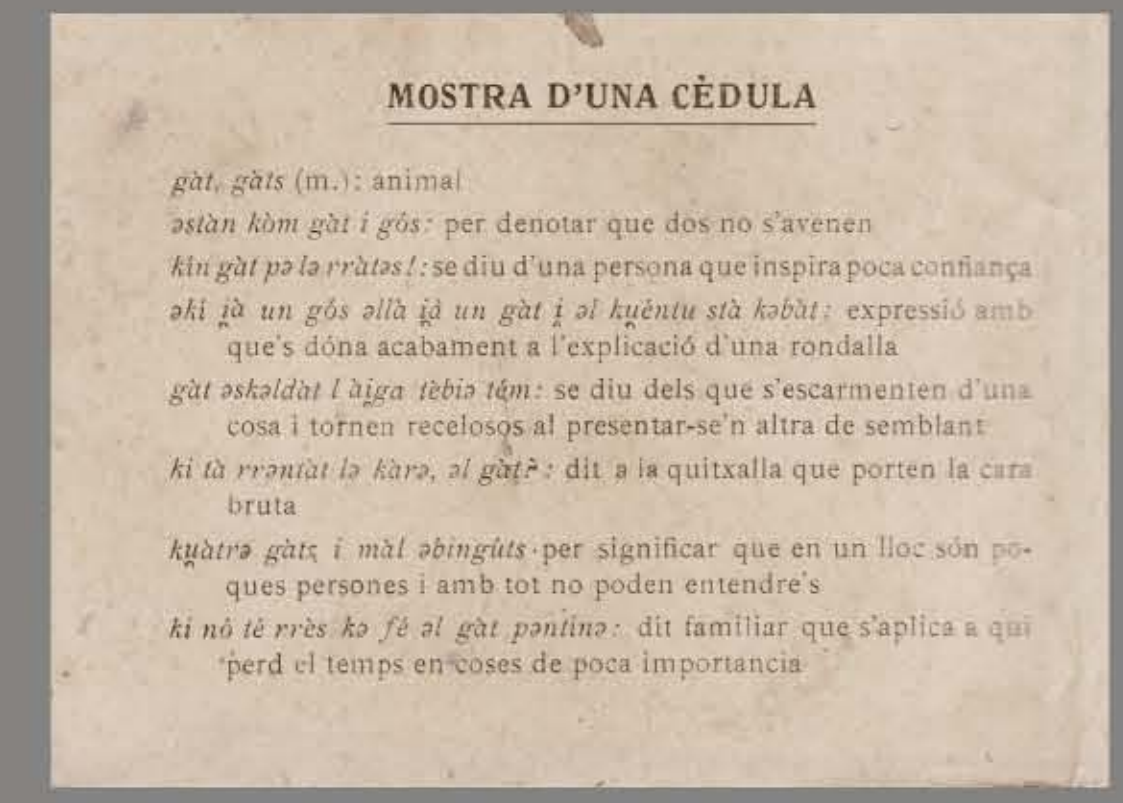
Instruccions sobre la manera d'omplir les cèdules, que figuren a la coberta del bloc que rebia el col·laborador (Arxiu Macabich).

Sobre en què Macabich rebia un dels qüestionaris amb un bloc de cèdules (Arxiu Macabich).

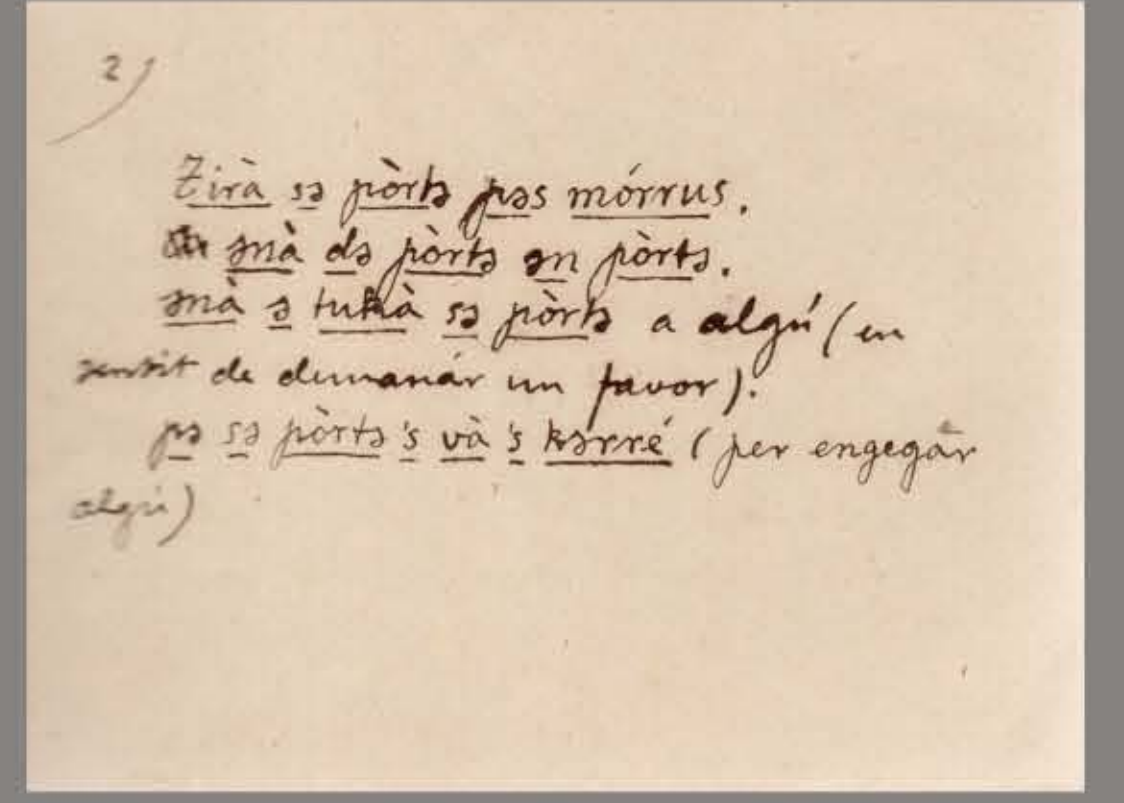
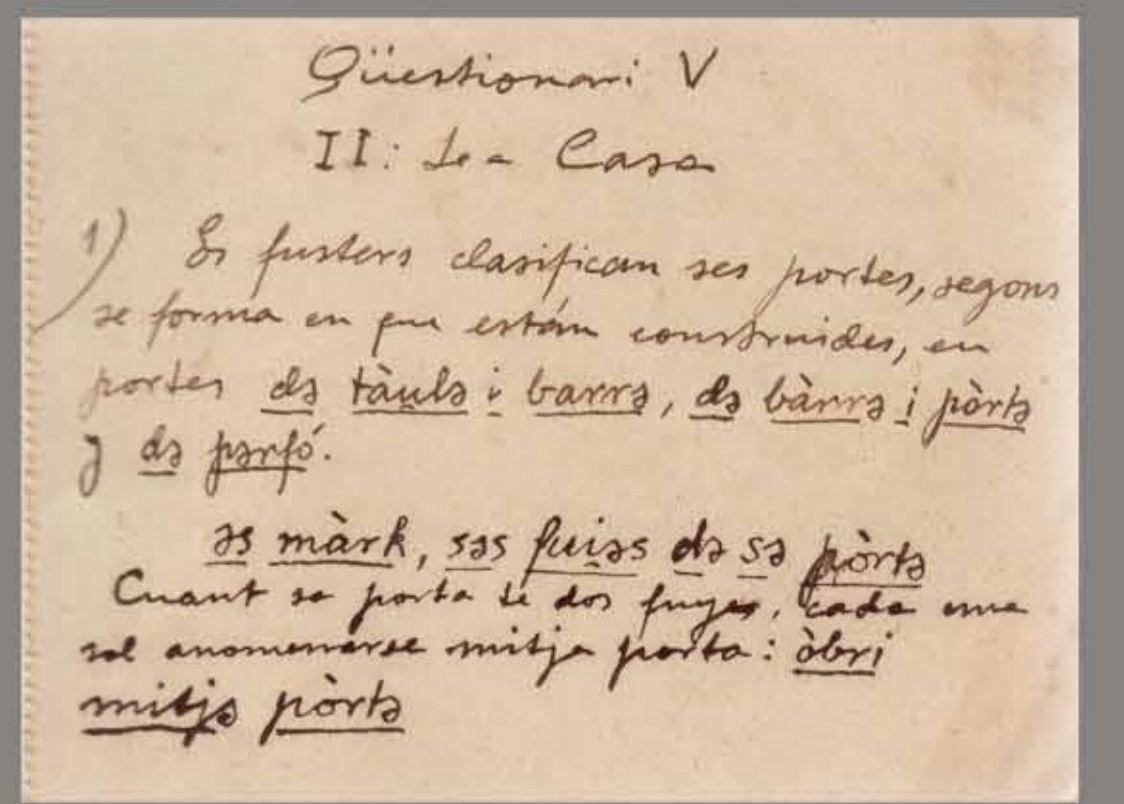

Sobre franquejat en què Macabich havia de retornar les cèdules després d'omplir-les (Arxiu Macabich).

Mostra de la manera com el col·laborador havia d'omplir una cèdula, que figura a la contracoberta del bloc de cèdules (Arxiu Macabich).

Cèdules escrites per Macabich de pròpia mà (Arxiu Macabich).

A més d'Isidor Macabich, altres eivissencs van col·laborar en l'obra del Diccionari General de la Llengua Catalana, com Vicent Serra i Orvai, Joaquim Gadea o Francesc Medina. L'Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans conserva algunes de les cartes intercanviades amb aquests col·laboradors, que són avui testimoni de les relacions entre la Secció Filològica i les nostres illes.

+

25-1918

Egving, 13 de Outubro de 1912.

Mr. D. Rose Barnis.

Molt bonvolent amic: Funcio-
but, es doſt cuestionari; que
li. memoria: de derra de
gost y derra de Salomone
y no li contestat a res
pregunte, de ninguin des-
dos, porque no hi tinguet
temps fluire d'impugnables.
Es que, com li vaig di-
cany parat, tunc es op-
flux fa temps, y tot just
puc obligat a men celvell
a fex res fexses imprecin-
dible de men cervell. Ma-
tra ha fet calo, nunc hey
fet lu amentatament neces-
sare. y desque non fa ta-
ta, entre d'heros, spiritual

immensament Des curs y d
tres figures, no m'ha rebrotat
tenyent. Però aquests en
viatils a U. abans d'ar-
ba aquests aquests n'hi s
dos claudients que ten
rebut, comtatats axi com
sepe.

Aquestes dies (tal volta
avuy metex) per un any
que vagi torni es q'alt
de conxerxer a U. No
se tornarem a torni sa
satisfacció de veurel
per axi?

Massi a un afun, servido
Vicent Serra y Ors,

San Carlos (Maga) 28 marzo 1920

Dr. Director de los Espinos del Servicio
nuestro General de la Lengua Cristiana

Barcelona

Distingido Sr.: Lo meu company en
Joan Simalt, Mestre d'Ensenya m'analeu
de l'obra que es fa an aquesta espina i
durant poca-hi també la meua ajuda al
Servicio de la nostra llengua, la preme
munt de la aritmètica publicació, la meua
que el ple memorial al objecte d'omplir-se
i acabar-lo.

Jaqui en compte que aquesta po
lítica i la meua carta de l'ella en quan
a la pau de parla, meua que a Trisa, don
an dita capital, es parla molt la català.

Informant meua meua despende
i un opus affirma 2.2.9.2.7. m

Joaquim Sadra F.

Mestre Oficial

5F - 1920

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
SECCIÓ FILOLÒGICA
PALAU DE LA DIPUTACIÓ

Barcelona 30 de març de 1920

Sant Carles

Mr. P. Joaquim Gadesa

Distingit senyor:

Dem rebut la seva amable carta data 25 del corrent i
conseguint agraïts el seu oferiment, ens plau comunicar-li que hem ins-
crit el seu nom en el registre de col·laboradors.

Oportunament rebé el qüestionari corresponent al me-
s actual i, a son temps, totes les publicacions de la nostra Secció que va-
gin apareixent des d'aquesta data

Junt amb el qüestionari rebé les fulles d'instrucció
necessaries a les més essencials de les quals se la que es refereix a la u-
lització de les còdulas de conformitat amb les indicacions i nostre qu-
van en les parts anterior i posterior de cada carnet

Espere que, gràcies a la seva gentilesa, podré
juntar l'interessant parlar de Sant Carles al nostre tresor lexicogràfic
actual ens oferia devots servidors seus

4

*Sengor Director de les Oficines del
Diccionari G. de la ll. Catalana*

Molt senyor meu: Per falta de salut, demano
alguns mesos, i ultimament ^{o fins} cessi de treballar; s'hi retornat
aquella lassa dels quèstionaris de la llengua. Ara, per
aquet maldecament, he ^{volgut} acabar la contractació amb els
últims, seguint poder continuar sense més despeses,
an el ^{servici} d'un gran noble empresa. S'hi constituirà
una agrupació d'estudiants i obrers, amb uns grans
pressos, amb una secció de llengua, i esper que siga
una ajuda per aquells i altres treballs semblants.
Per al estudi de llengua catalana que deu realitzar
la república veia, si deman que s'ajori entornant
quant mes poble millor hi esplanats (amb la
correspondent nota del preu) de les obres escrites
i no ultimament actuals per aqueix Institut.

Seu afectuosissim y
Joaquim Macabich,
Canonge

Juega 15 de Gener - 1918

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
amb seu
PALAU DE LA MUNTANYA

Barcelona 14 d' octubre de 1917

Sr. D. Francisco Medina

Eivissa

Molt respecte nostre;

Considerant del seu amor a totes les coses d' Eivissa ans de
dir a escriure-li la present per convidar-lo a col·laborar a l' Obra del Diccionari
General de la Llengua Catalana. Ho volem fer-li l' historia que vostà ha
fet segurament, d' aquesta empresa cultural i patriotica començada per Mn.
covec i continuada amb nova organització i metode per la Secció Filològica d'
l' Institut d' Estudis Catalans. El "Report" que li enviem en sobre a part li
presenti sobre l' estat actual d' aquella a la qual no dubtem que vostà voldrà
prestar el seu consell. La feina del col·laborador es reduirà sencillament a
pondre cada mes un interrogatori que se li adreça anomenant el un bloc con-
vinent de paupletes i del francès necessari per el seu retorn a les Oïcties
Vostres, consideïnt perfectes del sentir de la seva Illa, podrà amar-nos donant
a poc tot el lèxic que l' integra i que tant ha de contribuir al bastiment de
l'èxit del nostre Diccionari.

Per nostre part procurarem que arribin a les seves mans les
Diccions d' aquesta Secció que puguin interessar-li i ser-li profitoses
so tot el "Bullatí de Dialectologia" orgue de les Oïcties Textogràfiques.

Tot esperant veure'ns favorablement amb la seva conformitat si
luden devotament

Sus quins se us

Per la Direcció del Diccionari General

Francisco Medina

COMERCIO

47

May 19 de 1876

de 1876

Supra Per D. Antonio Guera

Esalt sempre men; agrahamt molt la dife-
rença de pensar en mi per una altra pa-
tria cultural com es la del Diccionari. Se-
neral de la llengua catalana, aquí un
satisfaccio, desitjant que els meus petits conuecs
del català d'Orissa, els hi puguin veure de al-
tra utilitat.

El Report de que me parla en se estimas
Mitra del 14 d'octubre (dim. la rebuda abans d'
ahir) me ha arribat; pot ser entaga alhora
al correu d'ava ciutat o que hagi quedat
a Calcuta.

He esperat el correu d'avuy per a respo-
dre a la vora, i urgent que dit Report
no m'arribi, responde avuy a la Mitra de
votre.

De tota conformitat, te el gust d'oprimir
de vostre afny i s. s. q. b. s. m

Francisco Medina

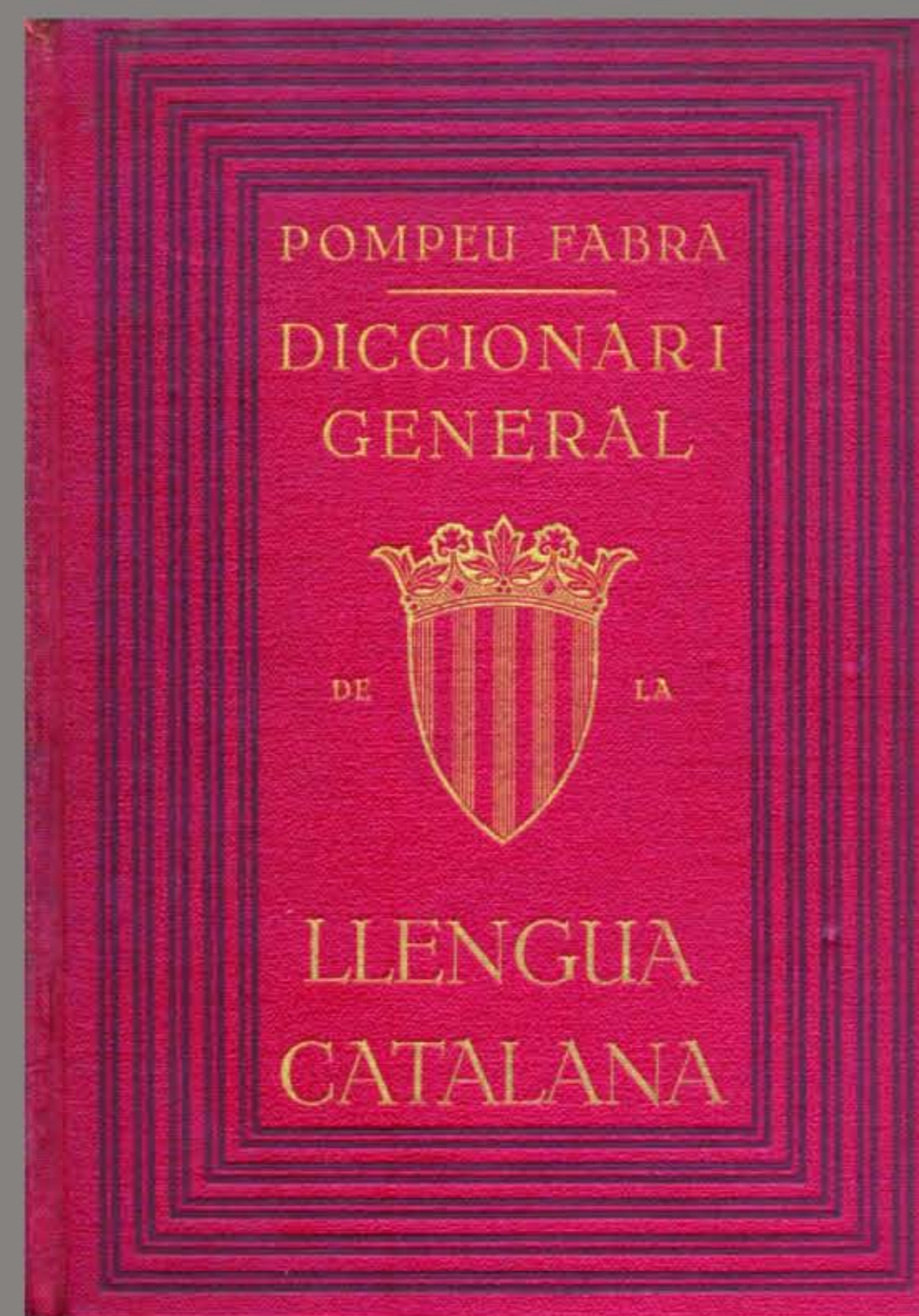
L'obra del Diccionari General de la Llengua Catalana de Pompeu Fabra (1932).

3: Integració de la informació de les Pitiüses en la versió final del diccionari normatiu.

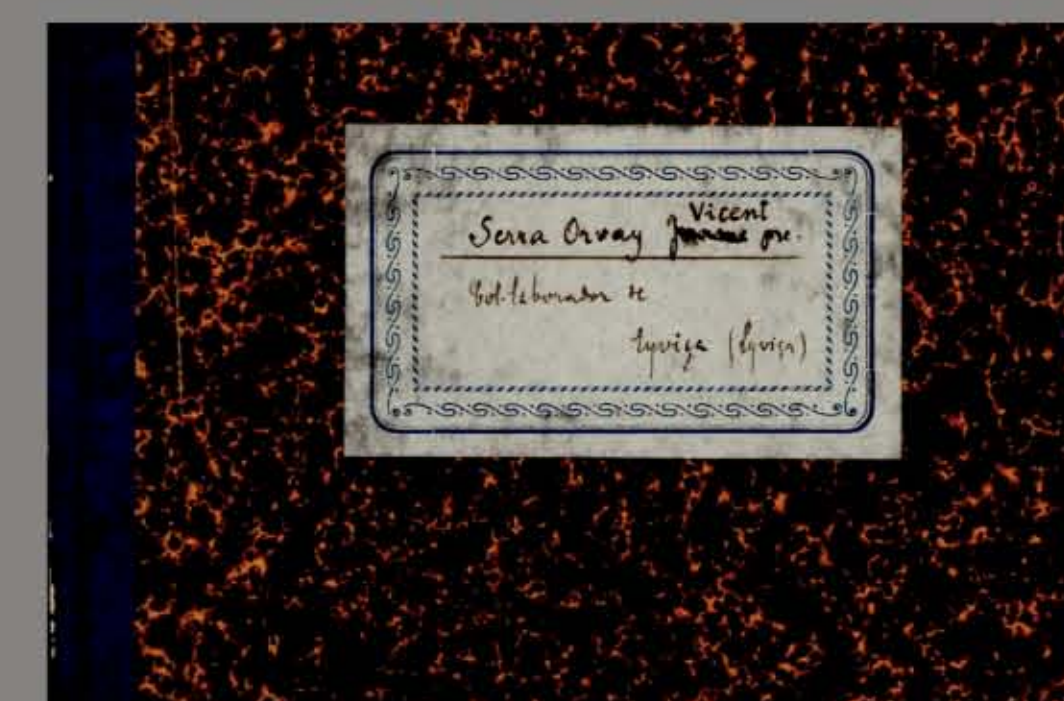
La informació aportada pels diferents col·laboradors era integrada per les Oficines Lexicogràfiques en una fitxa de síntesi. En aquest plafó en recollim una en què apareix informació d'Eivissa.

També reproduïm en aquest plafó la pàgina de la versió manuscrita del Diccionari en què Fabra escrigué de pròpia mà l'entrada eivissenc -a.

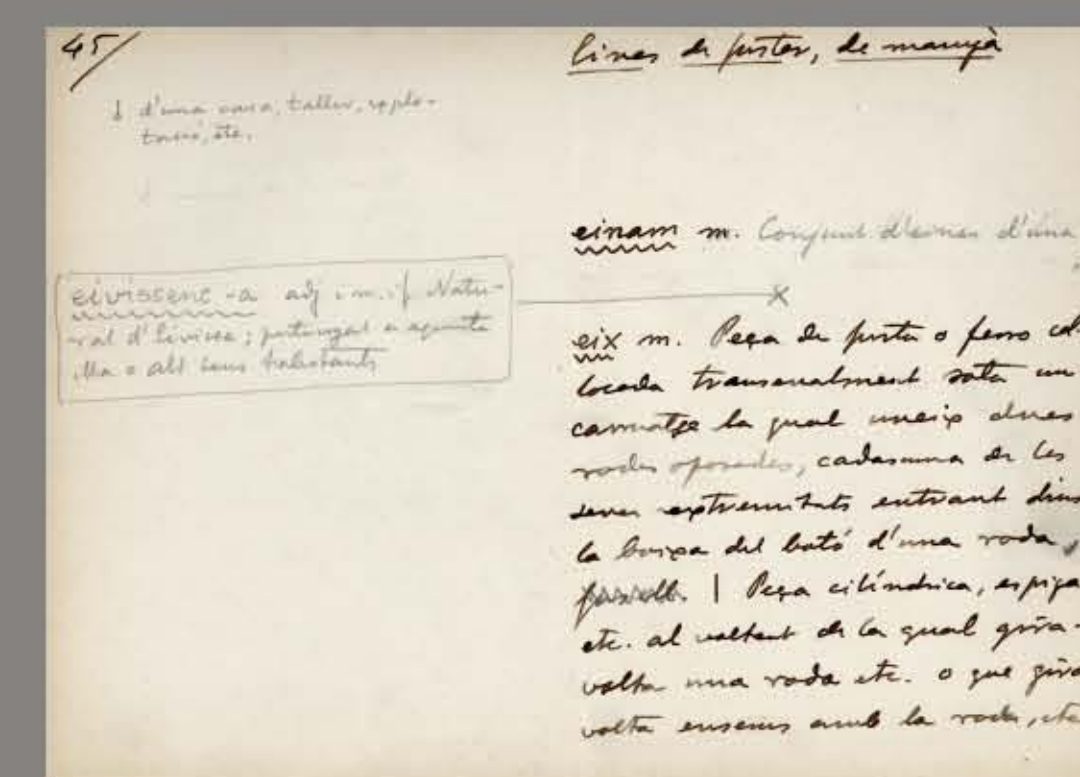
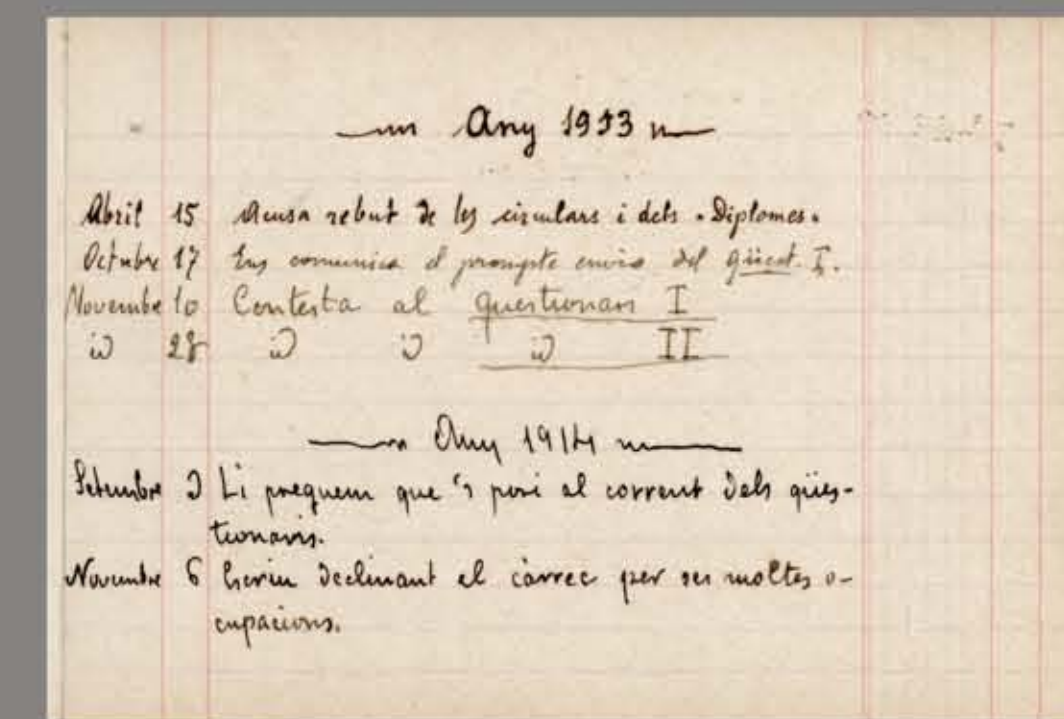
Eivissa i Formentera
en els cent anys
de la **Secció Filològica**
de l'IEC

Portada de la primera edició del Diccionari General de la Llengua Catalana de Pompeu Fabra (1932), primer diccionari normatiu.

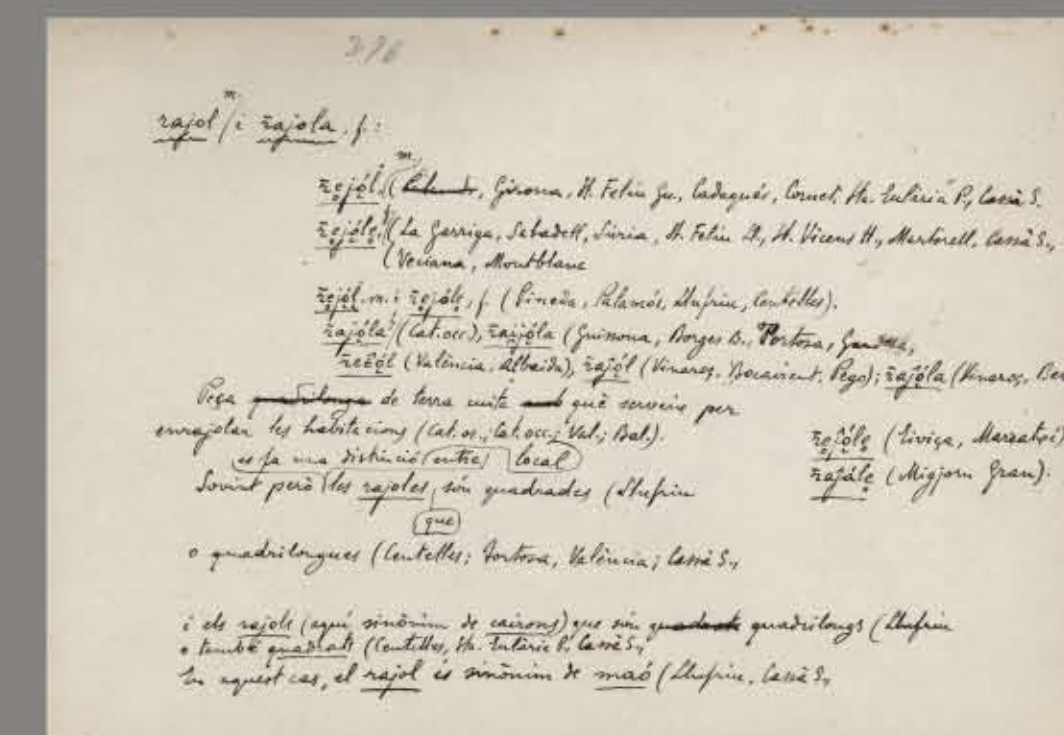

Quadern en què les Oficines Lexicogràfiques anotaven els intercanvis epistolars amb els col·laboradors —Vicent Serra i Orvai en aquest cas. Arxiu de l'IEC.

Pàgina de la versió manuscrita del Diccionari General de la Llengua Catalana en què Pompeu Fabra va incloure de pròpia mà l'entrada eivissenc -a. Arxiu de l'IEC.

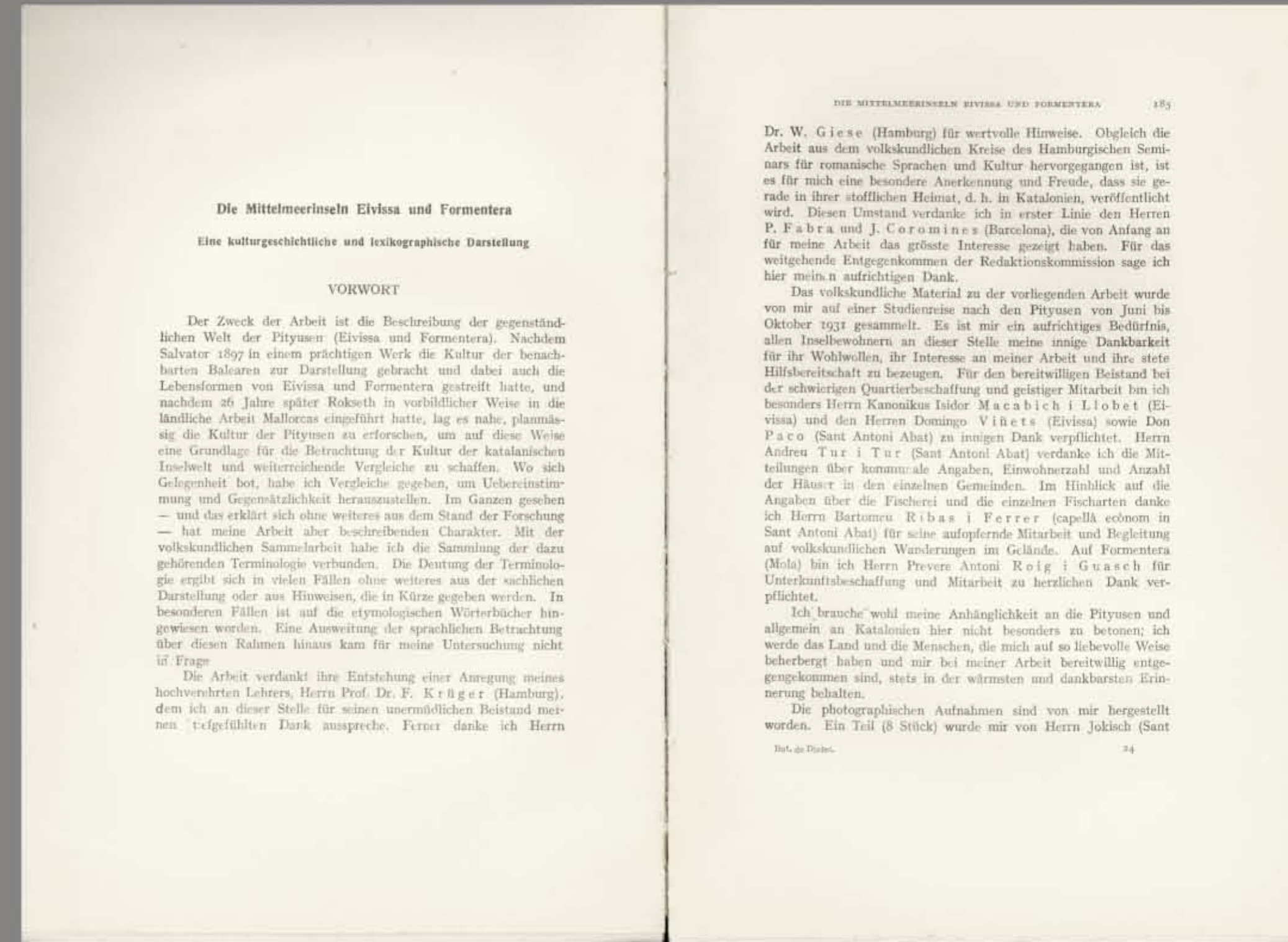
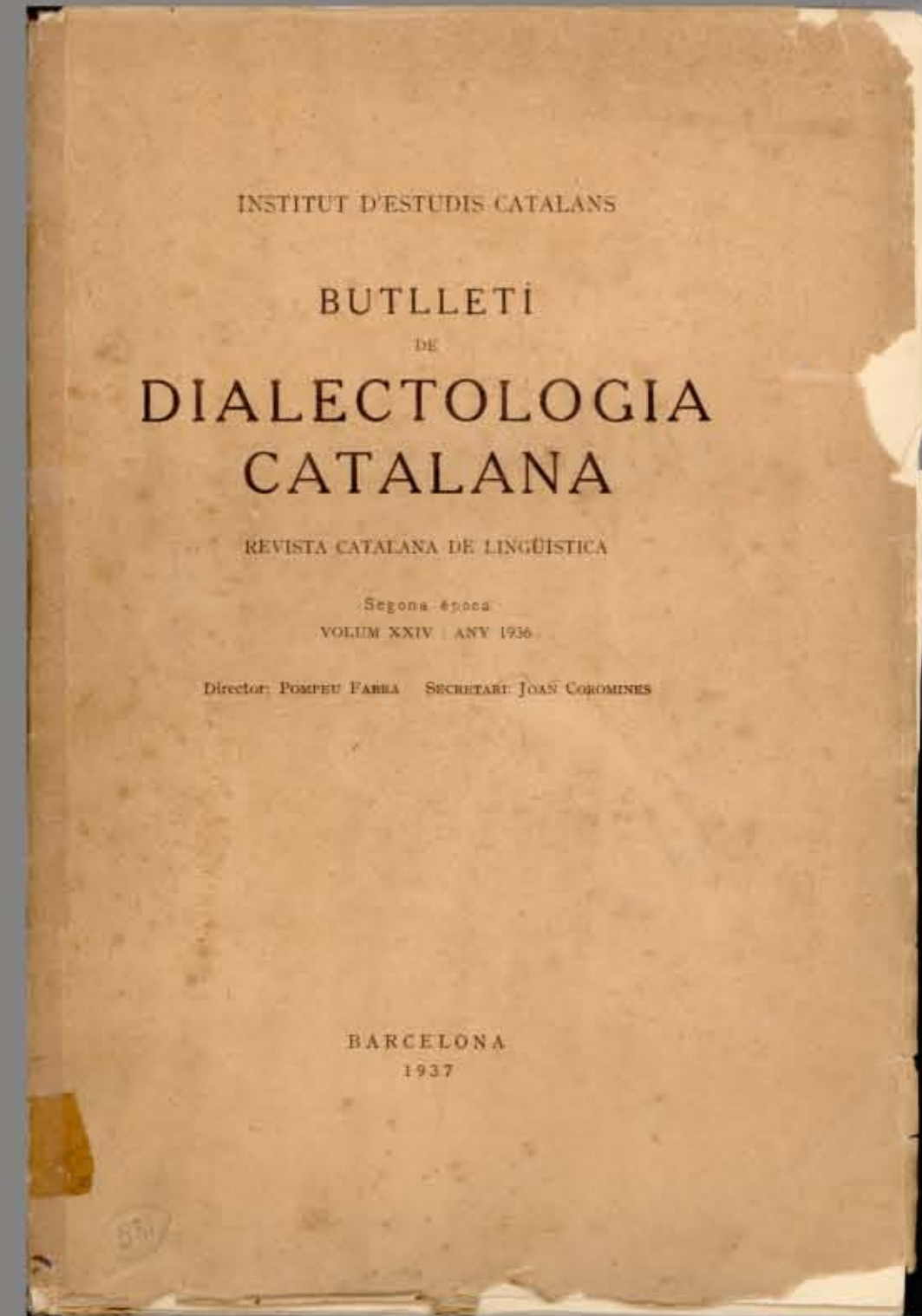
Fitxa del mot rajola en què es recull la pronúncia eivissenca del mot. Arxiu de l'IEC.

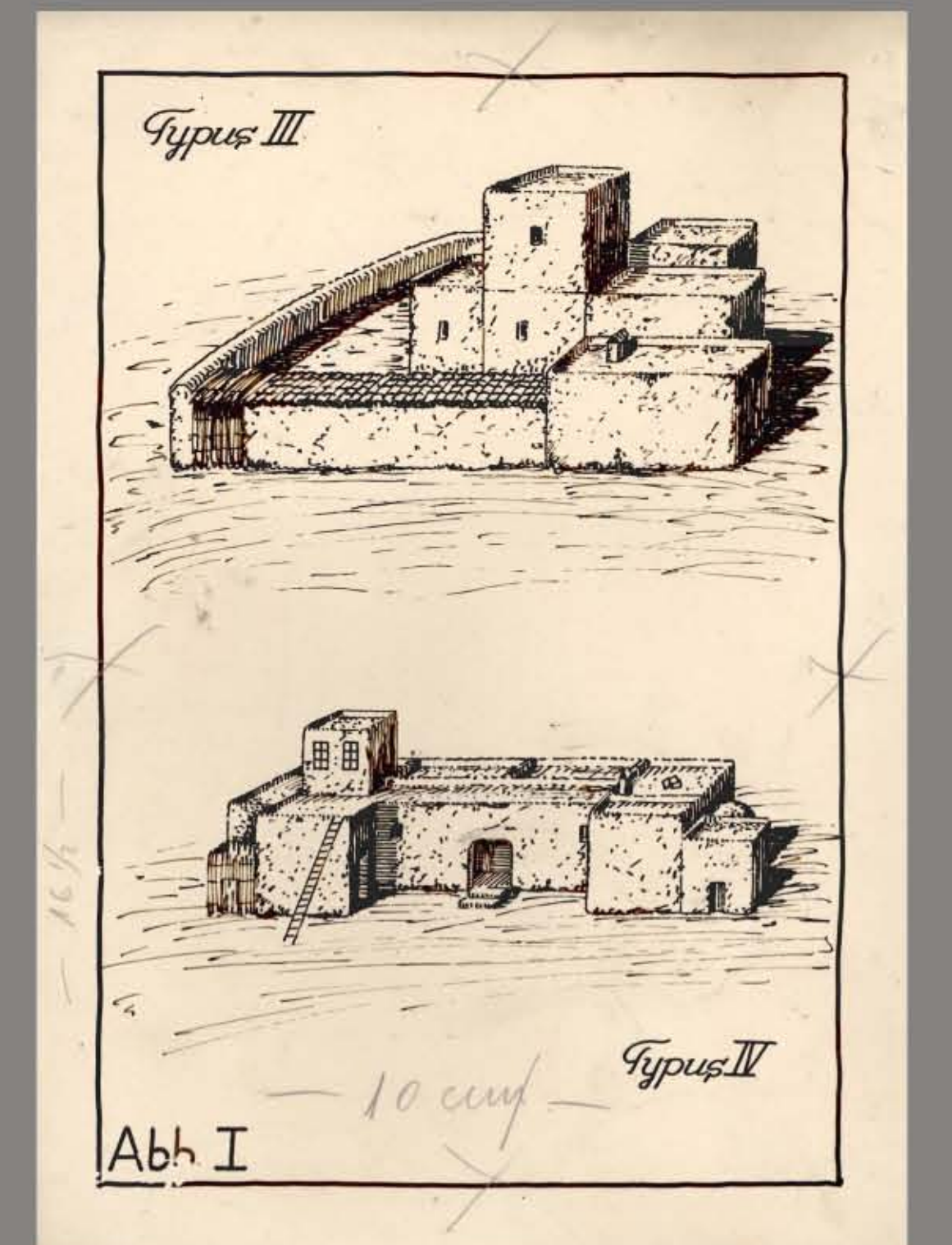
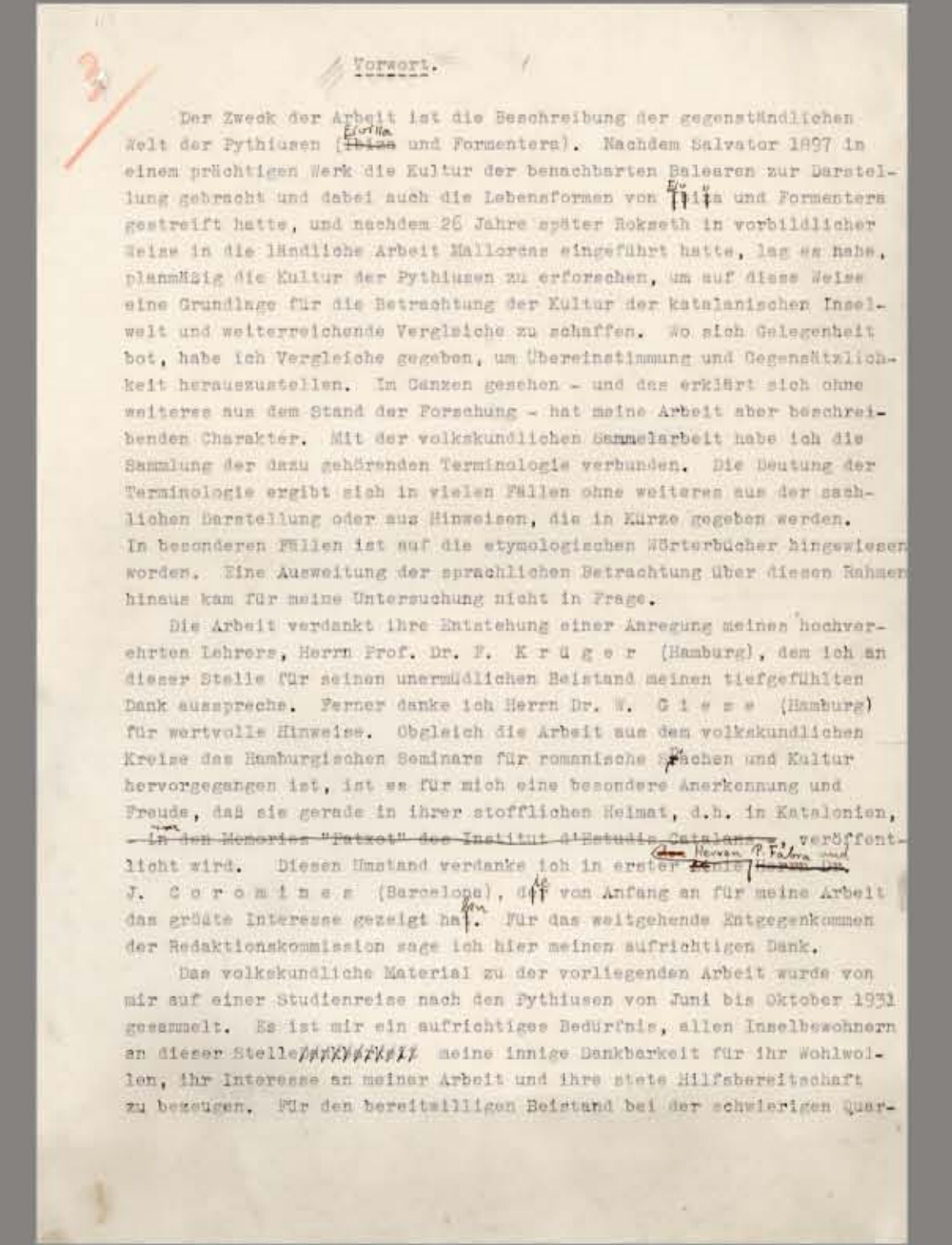
1936. El jove investigador alemany Walther Spelbrink publica un estudi sobre Eivissa i Formentera al Butlletí de Dialectologia Catalana de l'IEC.

Un jove investigador d'Hamburg, Walther Spelbrink, visita Eivissa i Formentera cap a l'any 1930 i realitza un estudi lexicogràfic i de cultura material --especialment sobre la casa-- sota la direcció del professor Fritz Krüger: Die Mittelmeerninseln Eivissa und Formentera: Eine kulturgeschichtliche und lexicographische Darstellung. El treball es publica al volum XXIV del Butlletí de Dialectologia Catalana, corresponent a 1936 (però aparegut l'any següent, ja iniciada la guerra civil). L'Arxiu de l'IEC en conserva l'original i a l'arxiu personal d'Isidor Macabich hi ha alguna carta del jove alemany, en la qual es reflecteixen les dificultats dels primers anys trenta al seu país.

Eivissa i Formentera
en els cent anys
de la **Secció Filològica**
de l'IEC

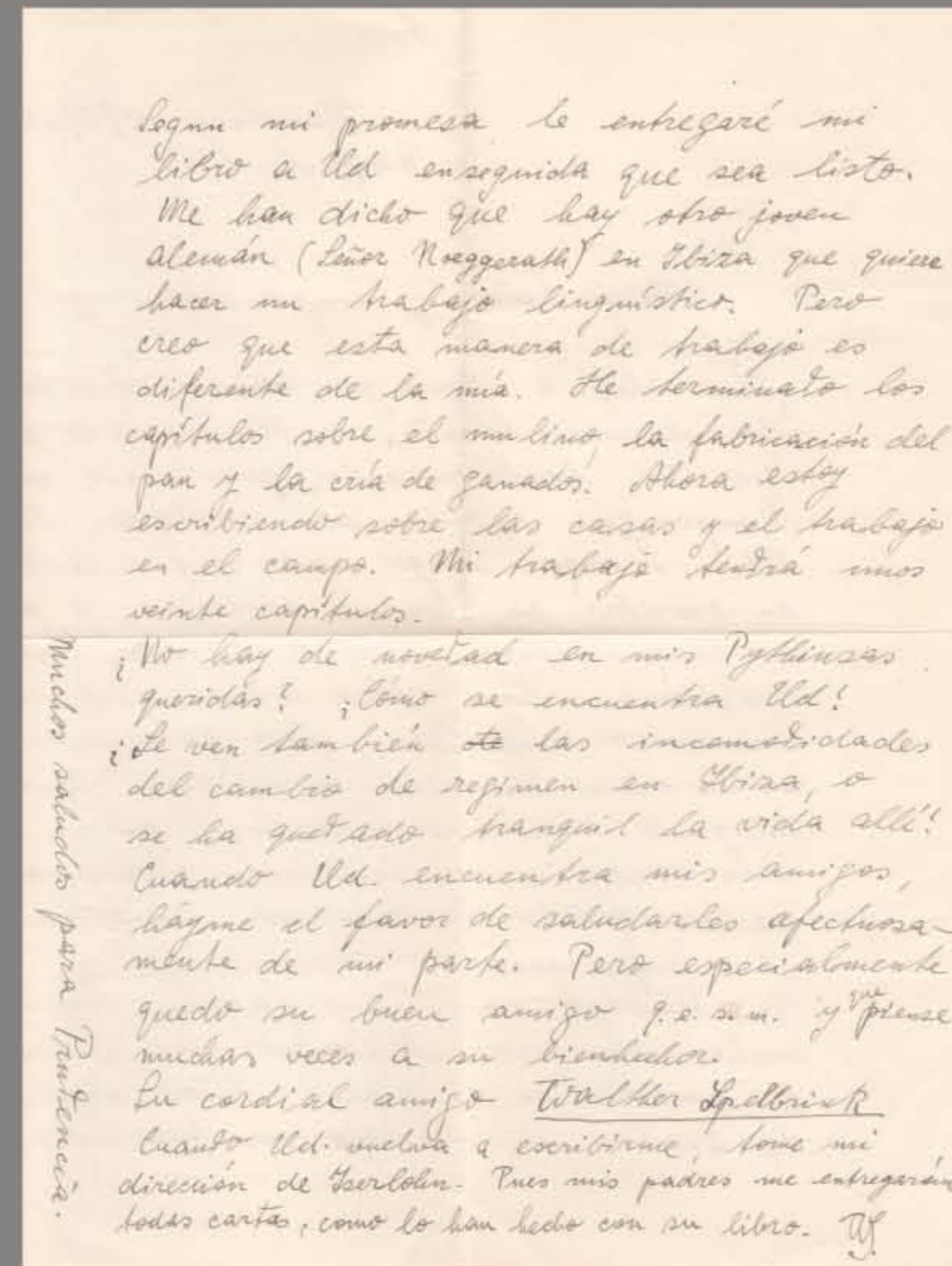
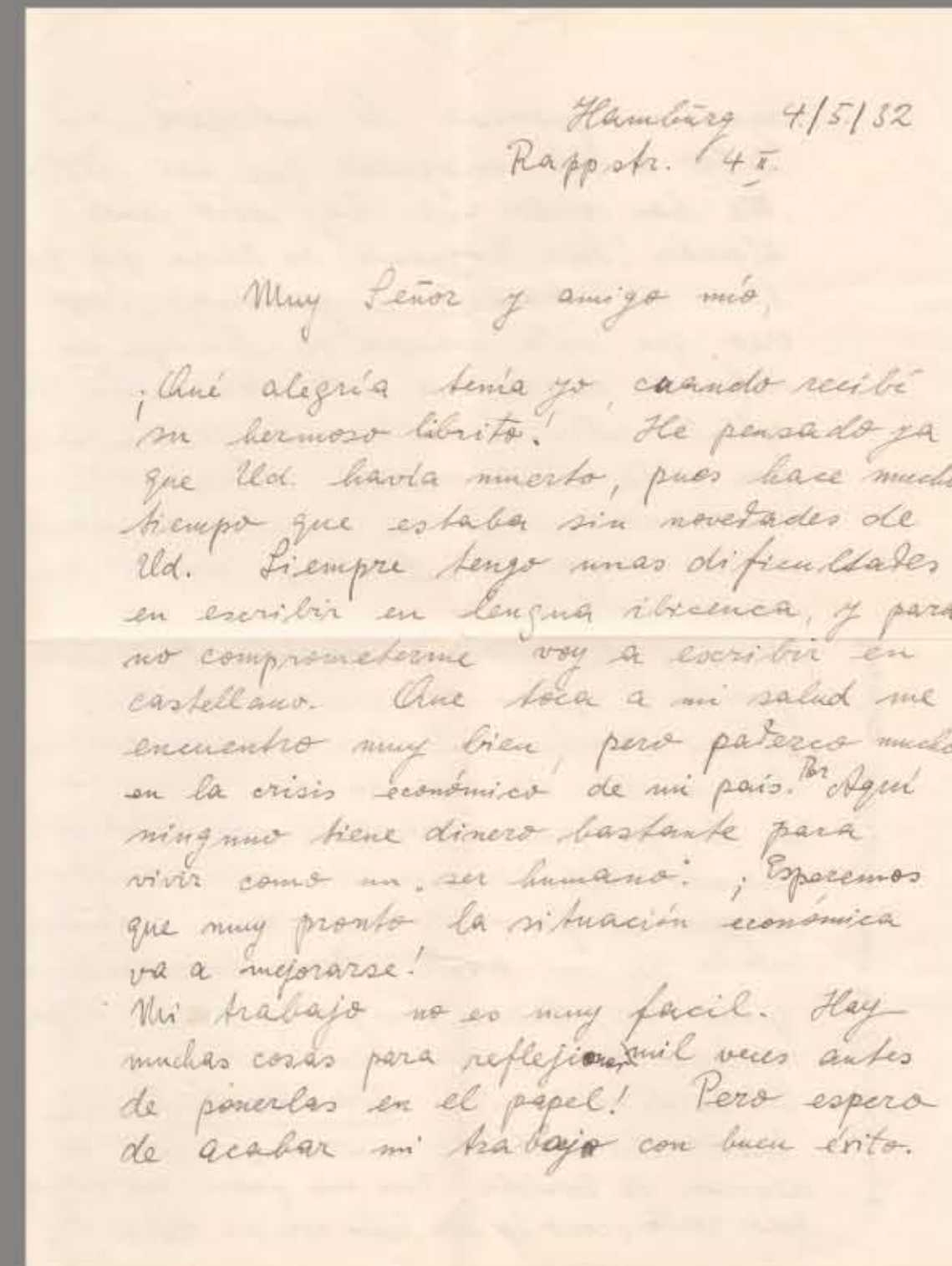

Coberta i pàgines inicials de l'article de Spelbrink al Butlletí de Dialectologia Catalana.

Mostres de l'original del treball de W. Spelbrink. Arxiu de l'IEC.

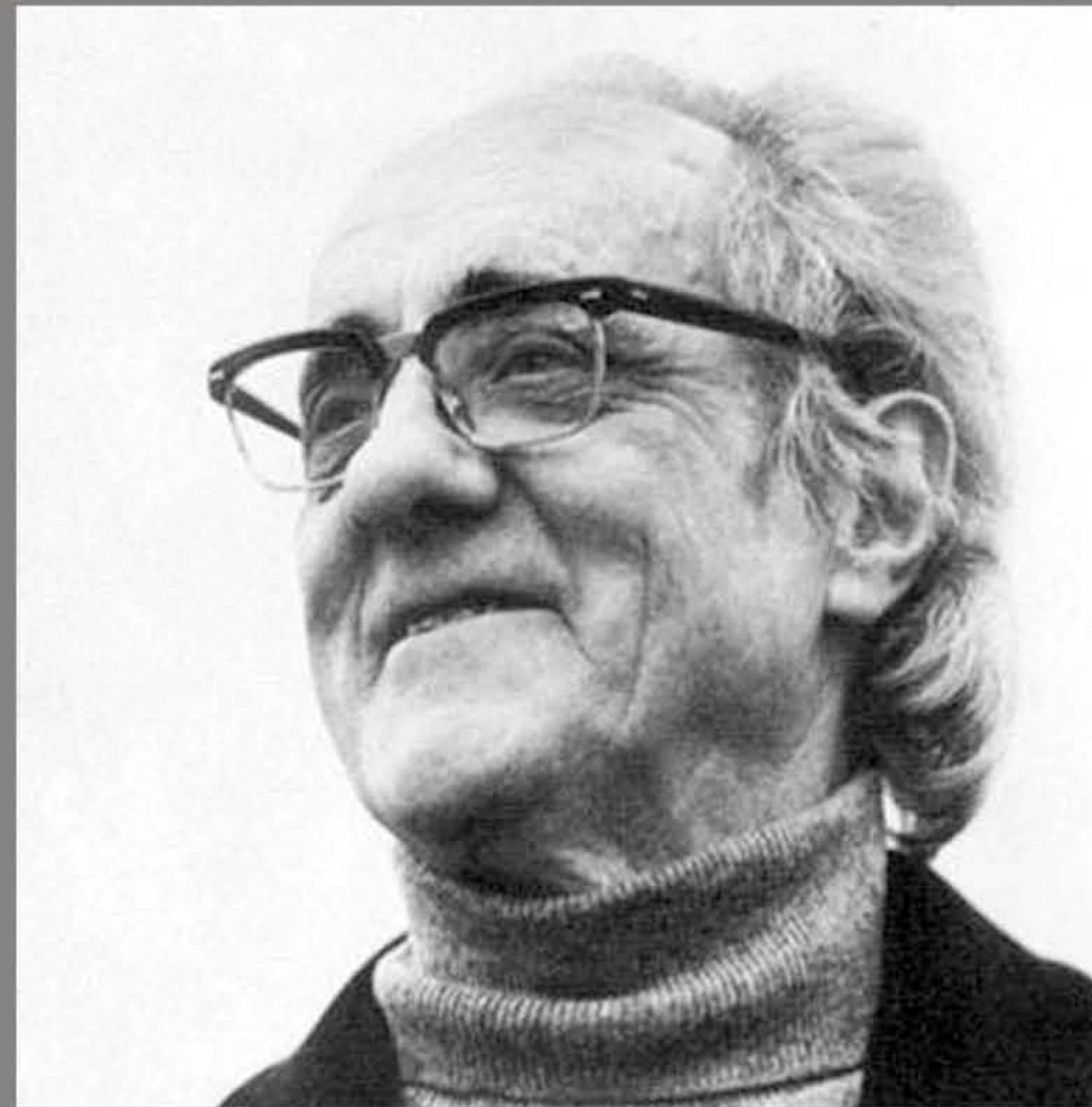
Carta de W. Spelbrink a Isidor Macabich.

Les relacions de Joan Coromines, Josep M. de Casacuberta i Francesc de B. Moll amb les Pitiüses.

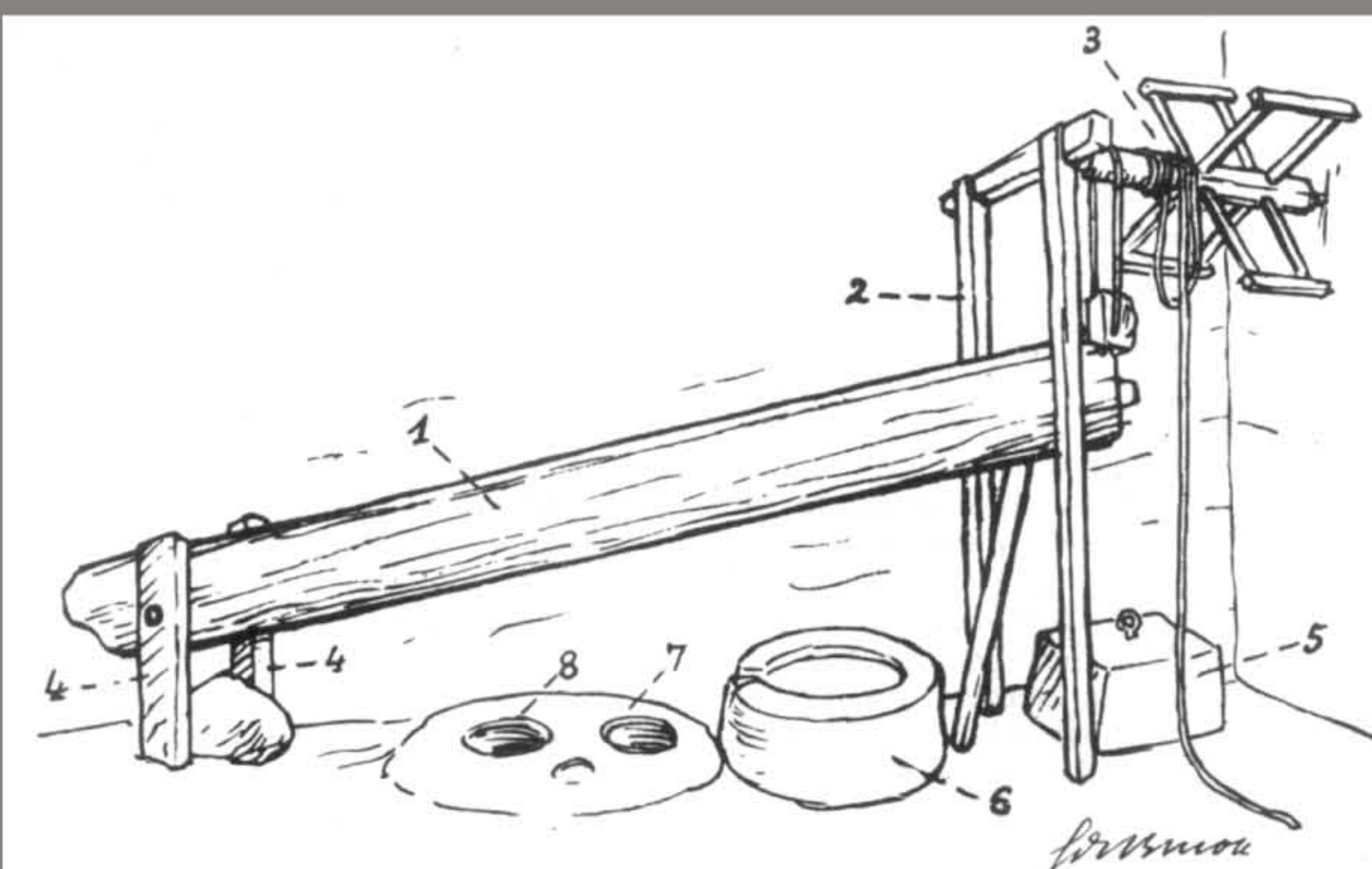
Francesc de B. Moll, que ja havia visitat les Pitiüses l'any 1922 amb Antoni M. Alcover, mantingué una relació freqüent amb persones diverses de les nostres illes. Des del seu ingrés a la Secció Filològica (1961) vetlarà per la representació dels parlars baleàrics en els treballs de la institució --a part d'acollir a l'Editorial Moll algunes publicacions clau dels nostres escriptors. Josep M. de Casacuberta també va publicar a l'editorial Barcino diverses obres de M. Villangómez, que el recordava afectuosament d'aquesta manera: "Vaig parlar amb el Sr. Casacuberta a la seua casa de Barcelona. Quina excel·lent persona! Tot un senyor desinteressat i actiu, filòleg i historiador, erudit que treballava sobre l'obra de Verdaguer, editor d'Els nostres clàssics i d'altres col·leccions. Des de l'amable acollença vaig sentir per ell admiració i afectuós respecte." Joan Coromines va visitar les Pitiüses primera vegada el 1963, i les nostres illes són ben presents en els seus treballs lexicogràfics i onomàstics.

Eivissa i Formentera
en els cent anys
de la **Secció Filològica**
de l'IEC

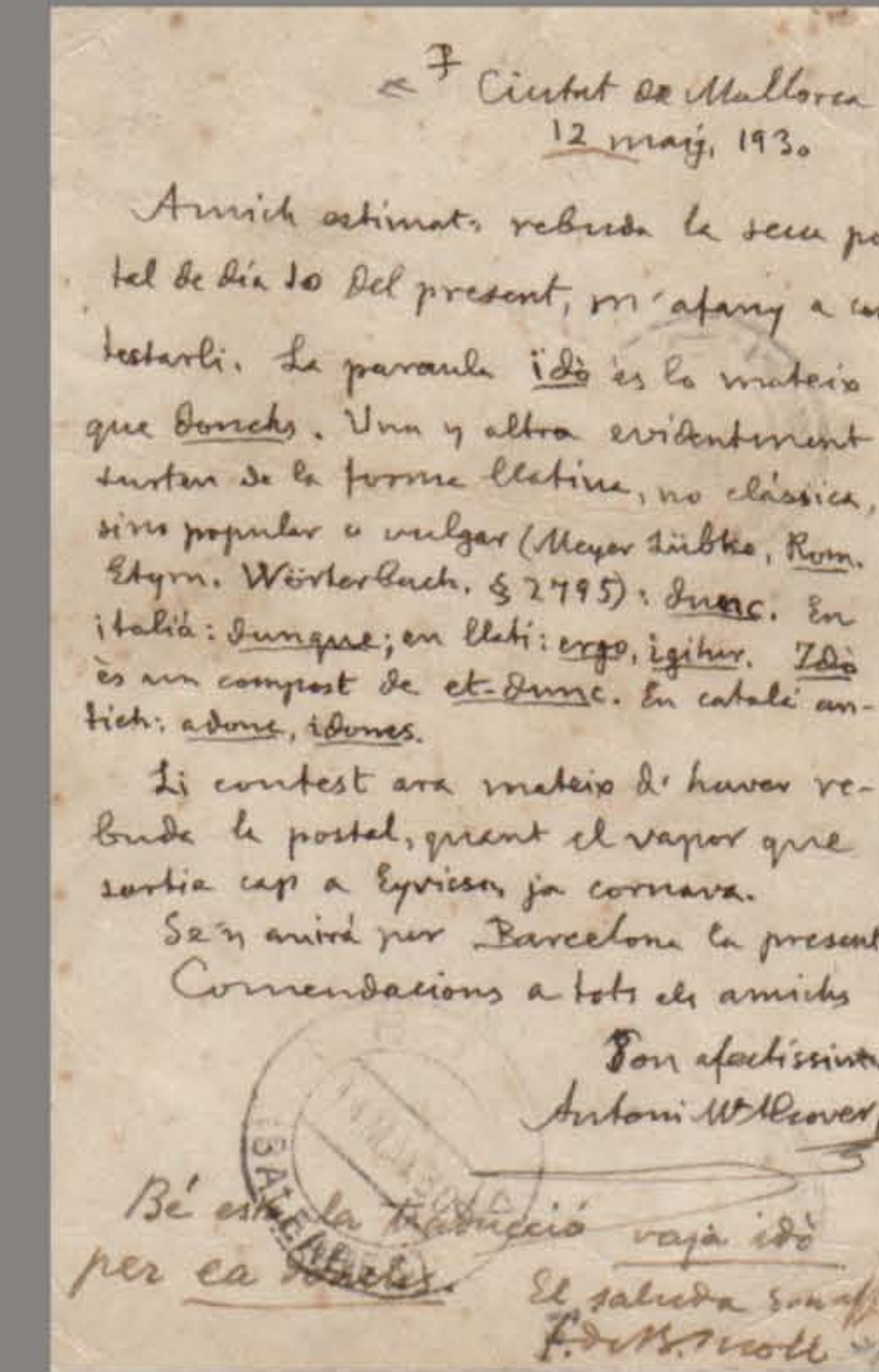
Francesc de Borja Moll.

Dibuix d'un trull eivissenc, fet per Francesc de B. Moll (DCVB)

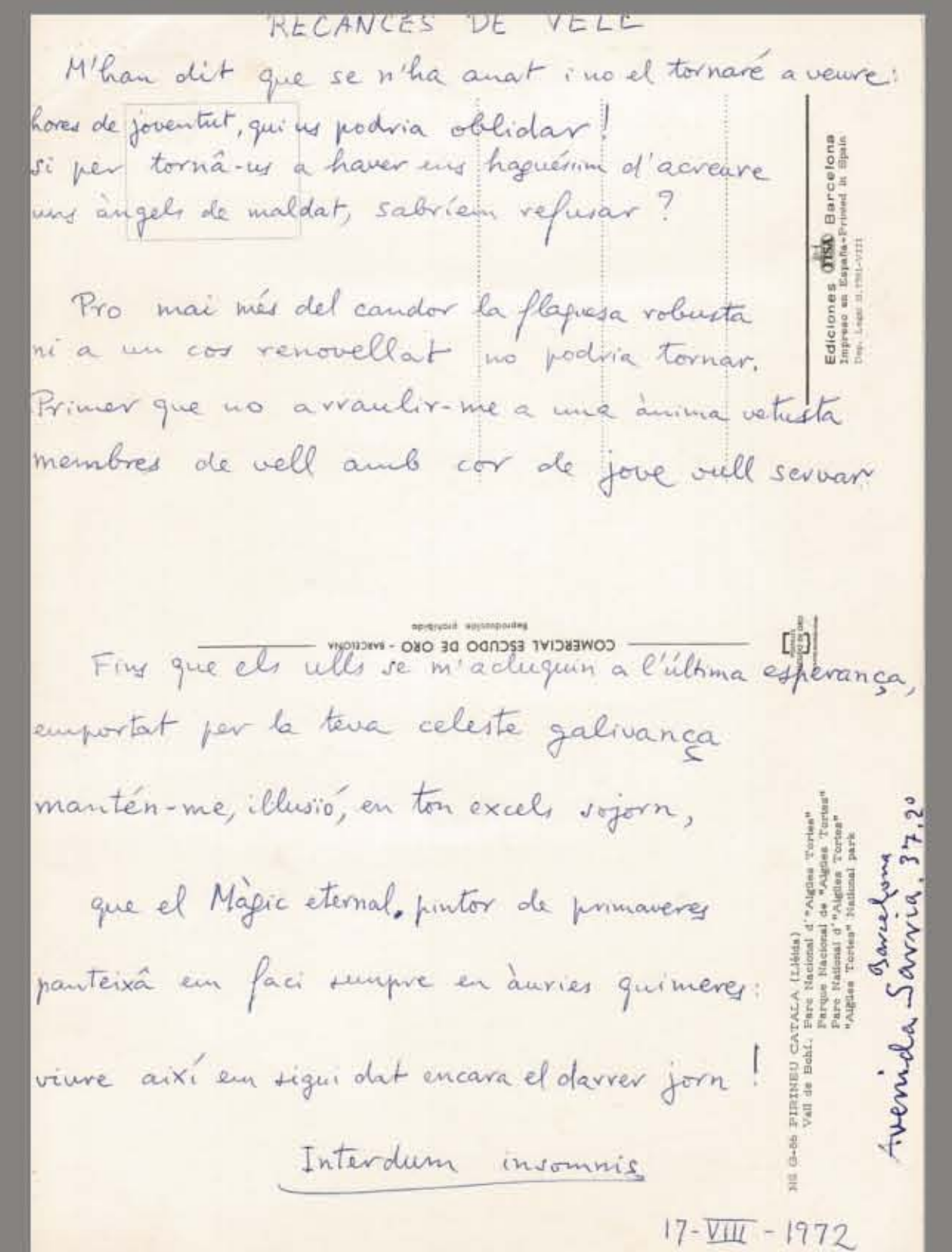
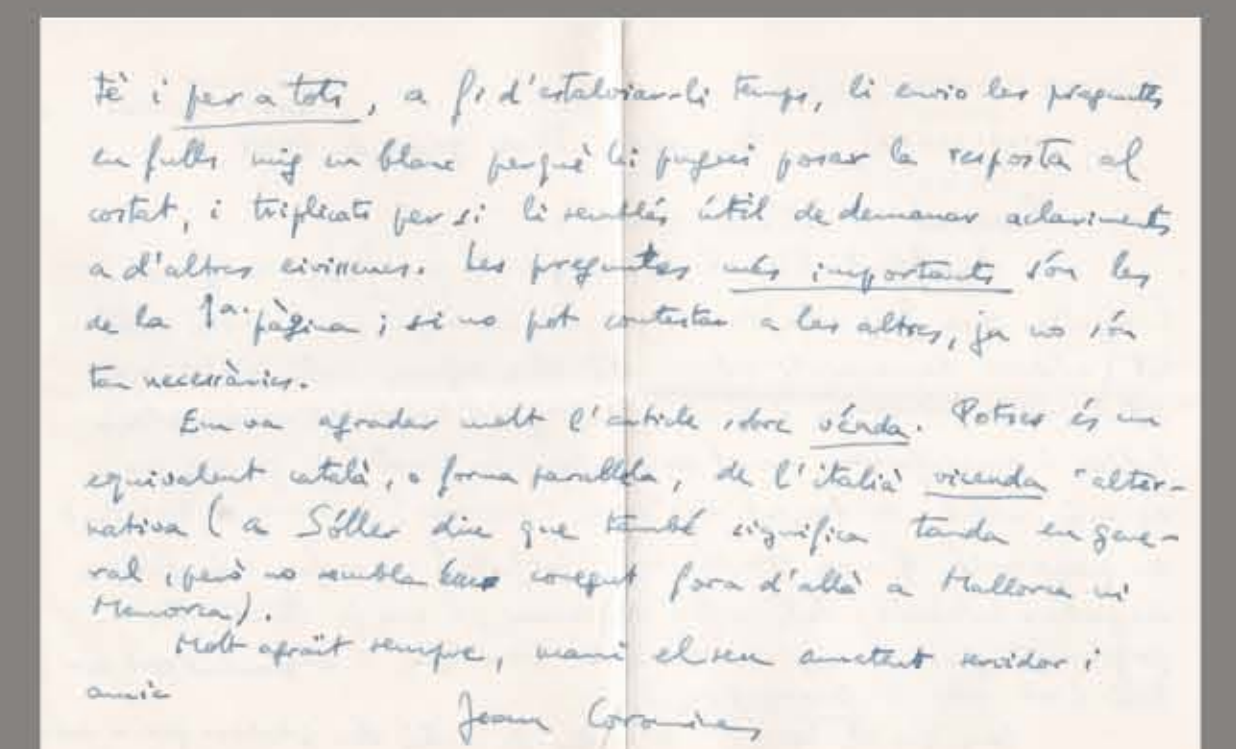
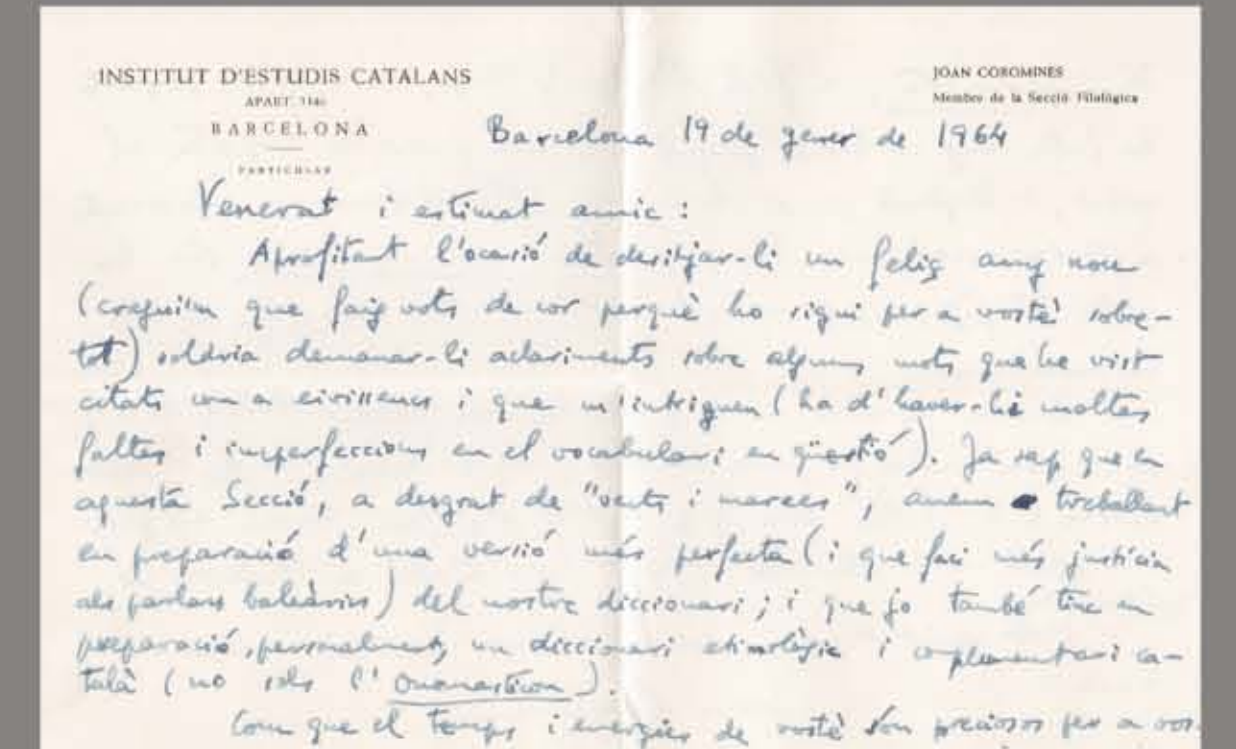

TRULL D'OLI (Eivissa)

1, jüssena; — 2, guies; — 3, torn; — 4, cuixera; — 5, ca; — 6, assentador; — 7, fona; — 8, infern.

La primera carta d'Alcover a Macabich en què Francesc de B. Moll afegeix una salutació personal (1930). Arxiu Macabich.

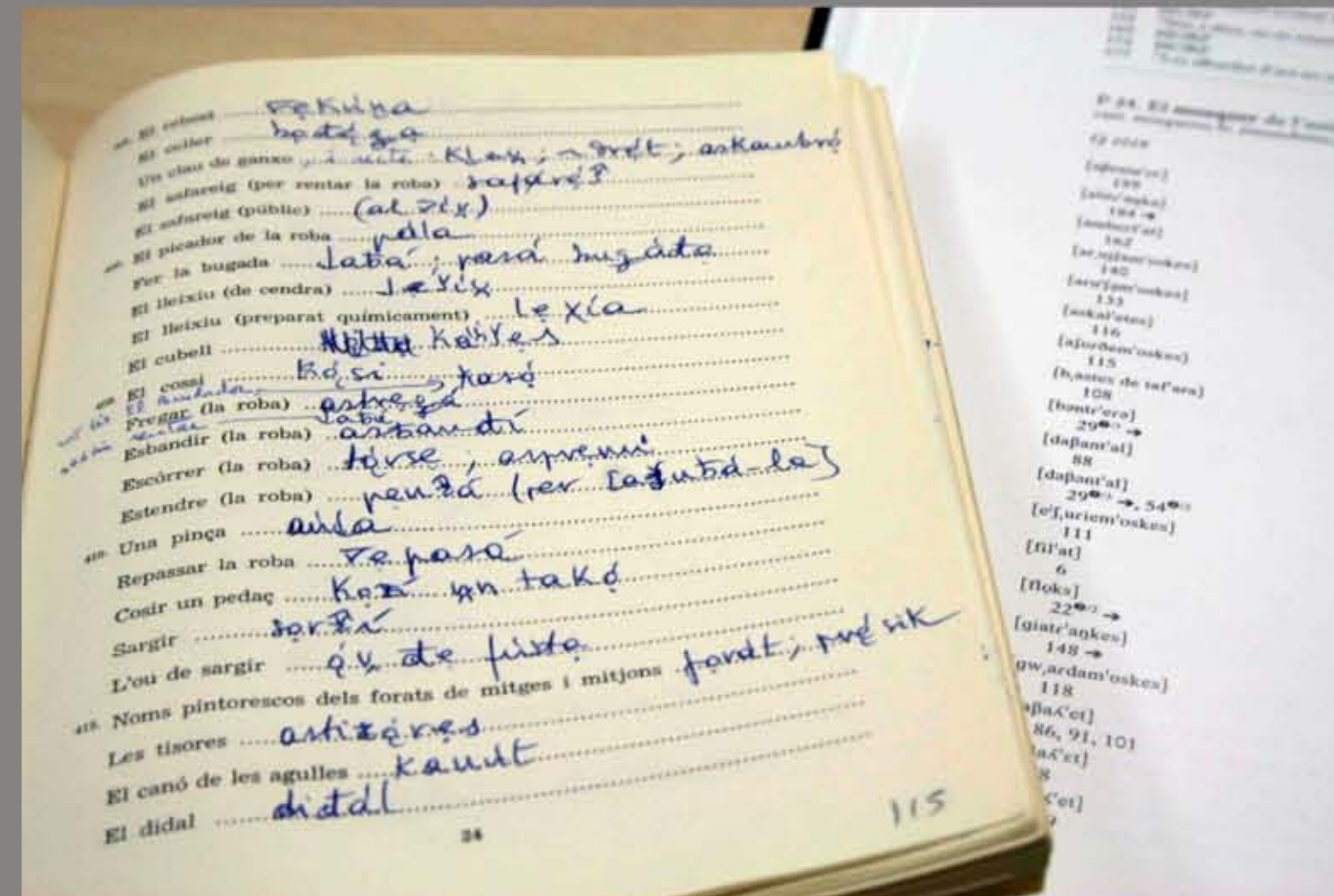

La primera carta de Coromines a Macabich (1964) i la darrera postal que li envià (1972) amb un sonet. Arxiu Macabich.

L'Atles Lingüístic del Domini Català.

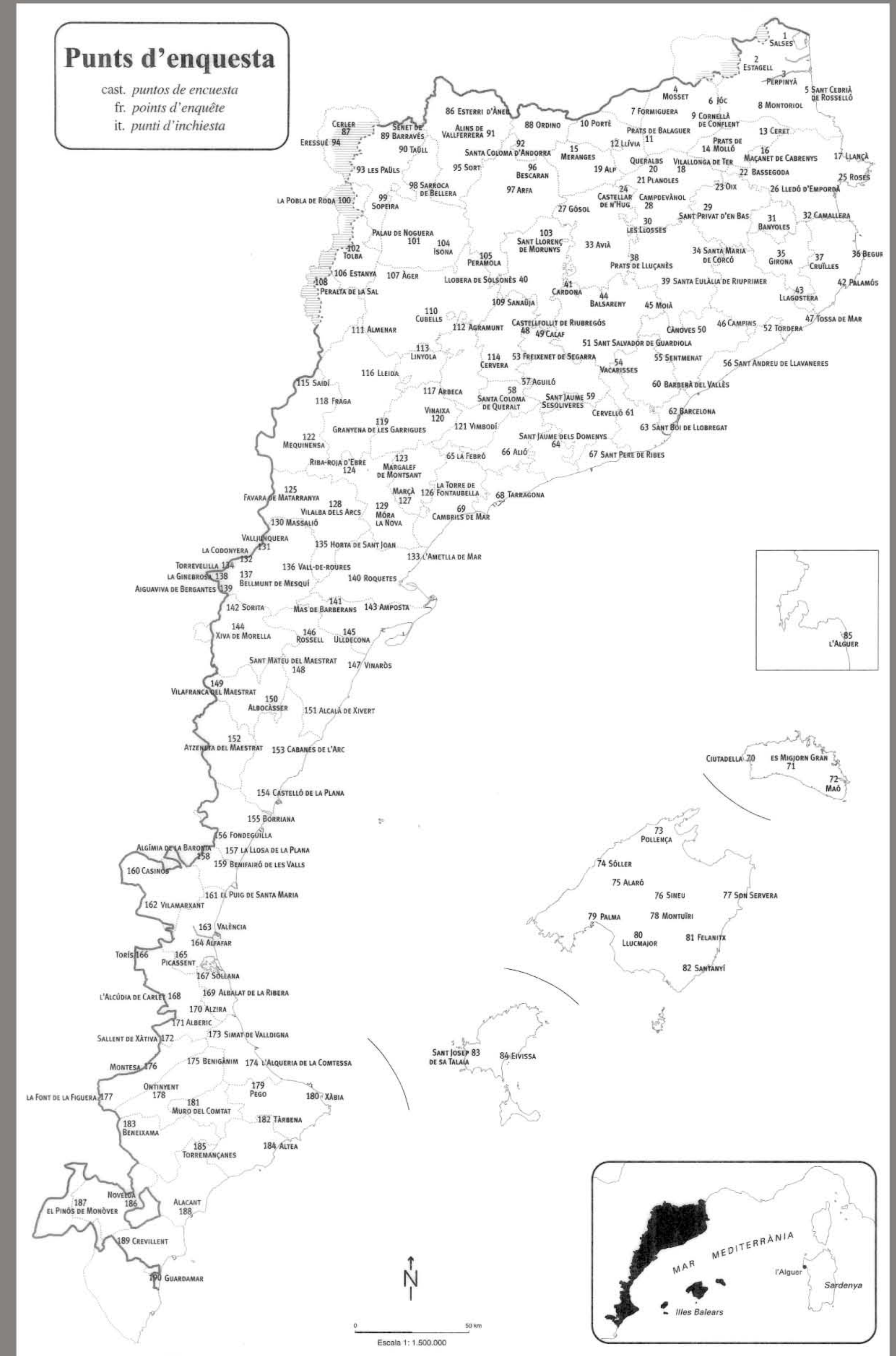
Aquest projecte de recerca, un dels més importants i de més gran abast de la Secció Filològica, va ser dissenyat els anys cinquanta, principalment per Antoni M. Badia, Germà Colón i Joan Veny, que n'és el director actual juntament amb Lúdia Pons. Recull la variació geogràfica de la llengua catalana a partir d'enquestes realitzades amb un qüestionari de 2.452 preguntes a diverses persones a cadascuna de 190 localitats, entre les quals Sant Josep de sa Talaia (83) i la ciutat d'Eivissa (84). El treball de camp tingué lloc bàsicament entre els anys 1964 i 1978 —a les localitats eivissenques, concretament el 1974.

**Eivissa i
Formentera**
en els cent anys
de la **Secció
Filològica**
de l'IEC

Un dels qüestionaris de l'ALDC amb les transcripcions fonètiques.

Coberta d'un dels volums de l'ALDC.

Mapa general dels punts d'enquesta de l'ALDC.

El reconeixement oficial de l'IEC. Primers representants de les Pitiüses a la Secció Filològica i primera visita de la Secció a Eivissa i Formentera.

El Reial Decret 3118/1976, de 26 de novembre reconeix oficialment l'IEC i obre una nova etapa, que avançarà cap a la normalitat amb la recuperació de l'autogovern a la major part dels territoris de llengua catalana.

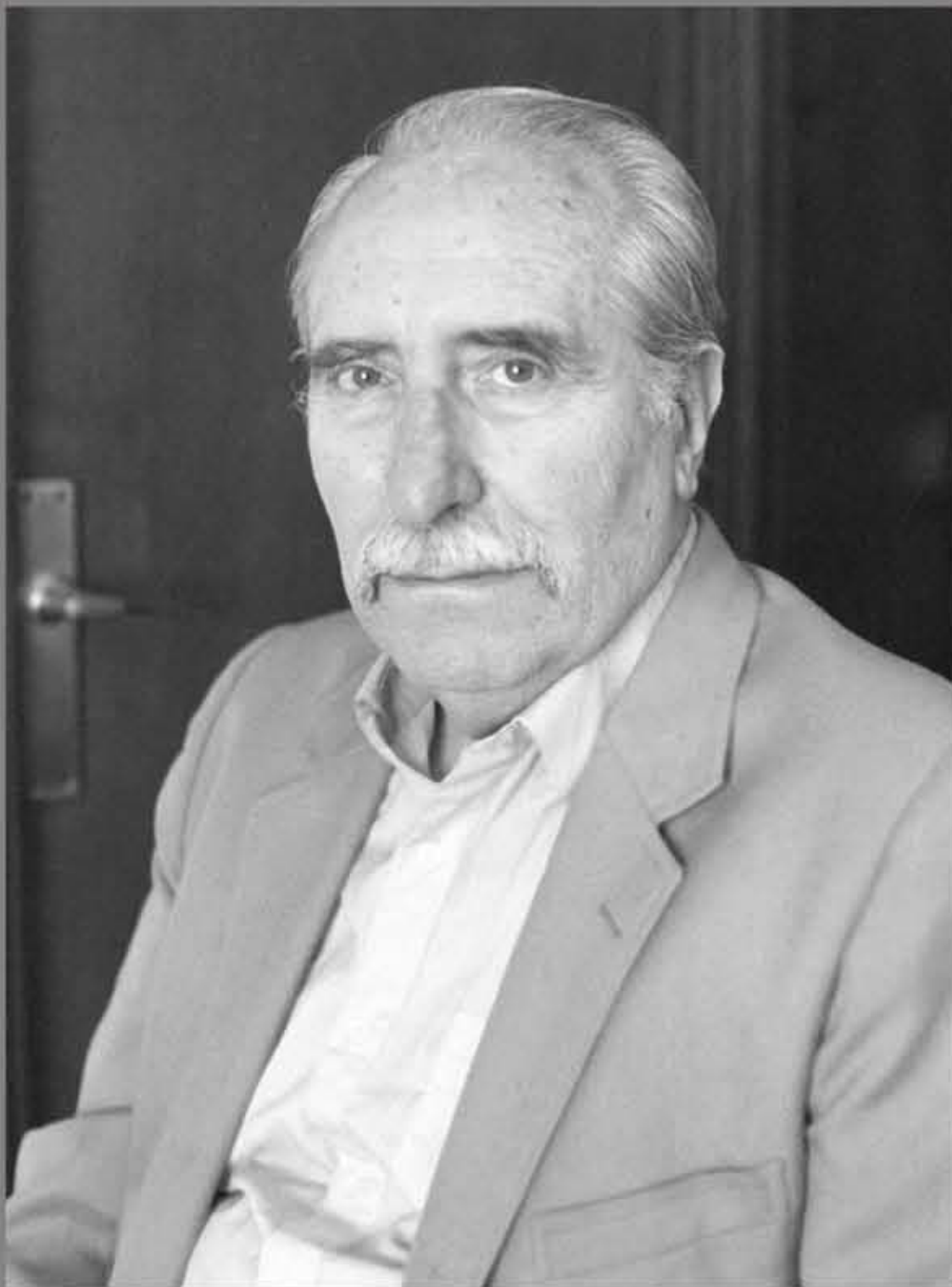
La cooperació especialment estreta de l'IEC amb la Generalitat de Catalunya permet crear l'any 1985 el Centre de Terminologia TERMCAT, que va dirigir de 1988 a 1997 l'eivissenc Isidor Marí, el qual és elegit membre numerari de la Secció Filològica el 1989, amb motiu de l'ampliació de membres que estableixen els nous Estatuts de l'IEC(1988).

El 1990 la Secció Filològica, presidida pel Dr. Badia i Margarit, decideix fer una visita anual i una reunió plenària en localitats diverses de l'àmbit lingüístic català.

La primera d'aquestes visites té lloc a Eivissa i Formentera, els dies 6 i 7 d'octubre.

L'any següent, el 1991, Marià Villangómez era elegit membre corresponent de la Secció Filològica.

Eivissa i Formentera en els cent anys de la Secció Filològica de l'IEC

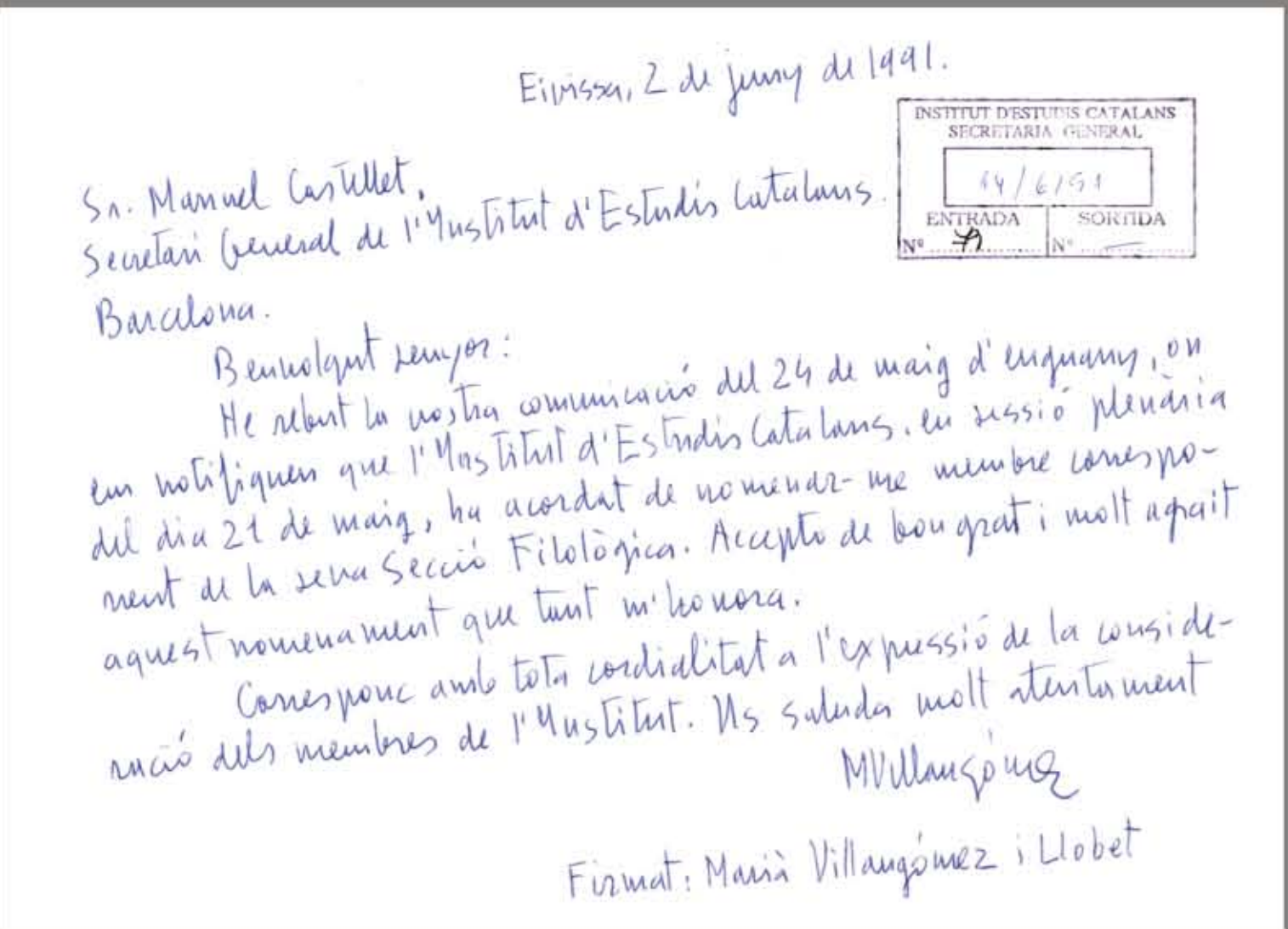
Marià Villangómez.

Isidor Marí.

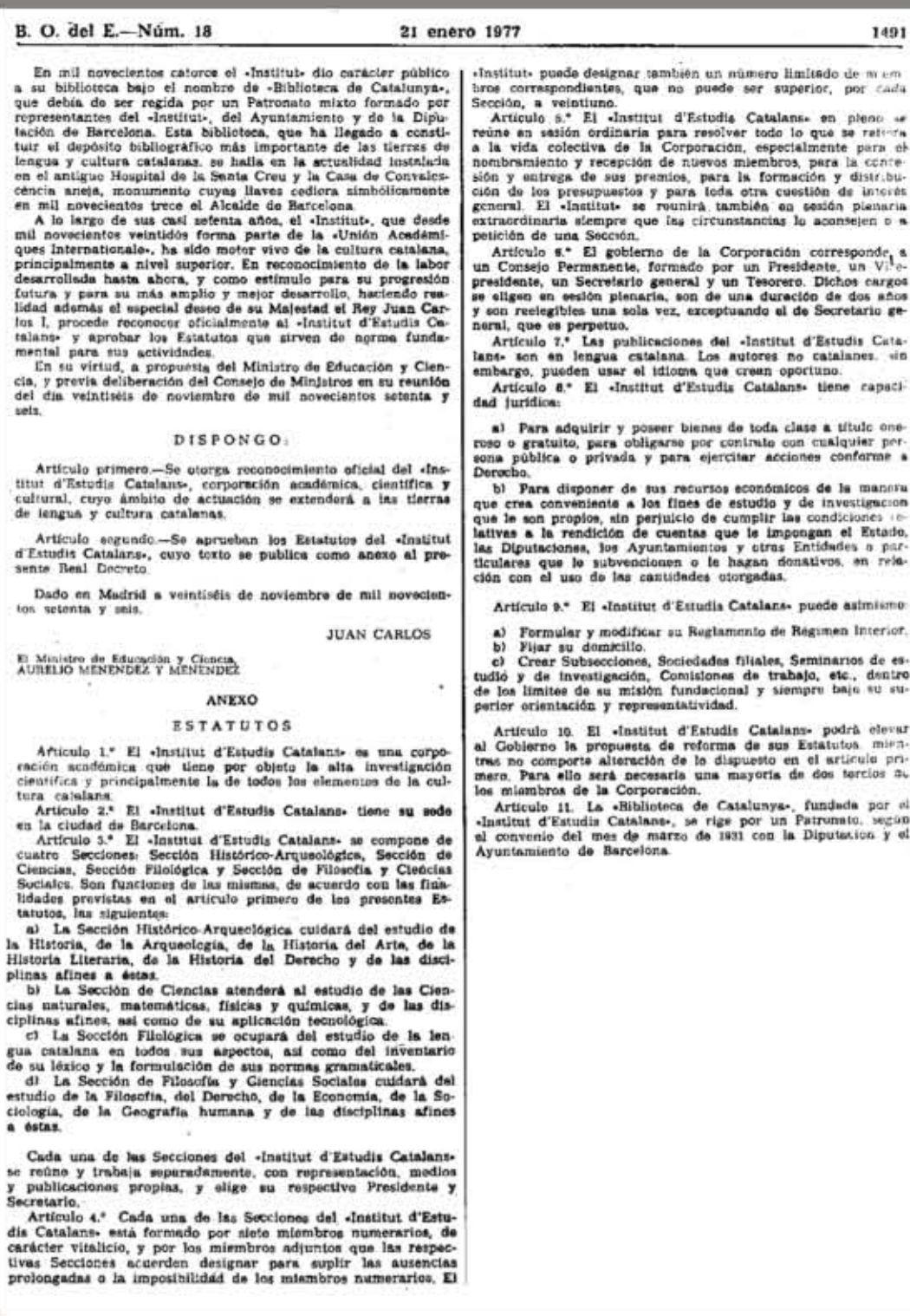
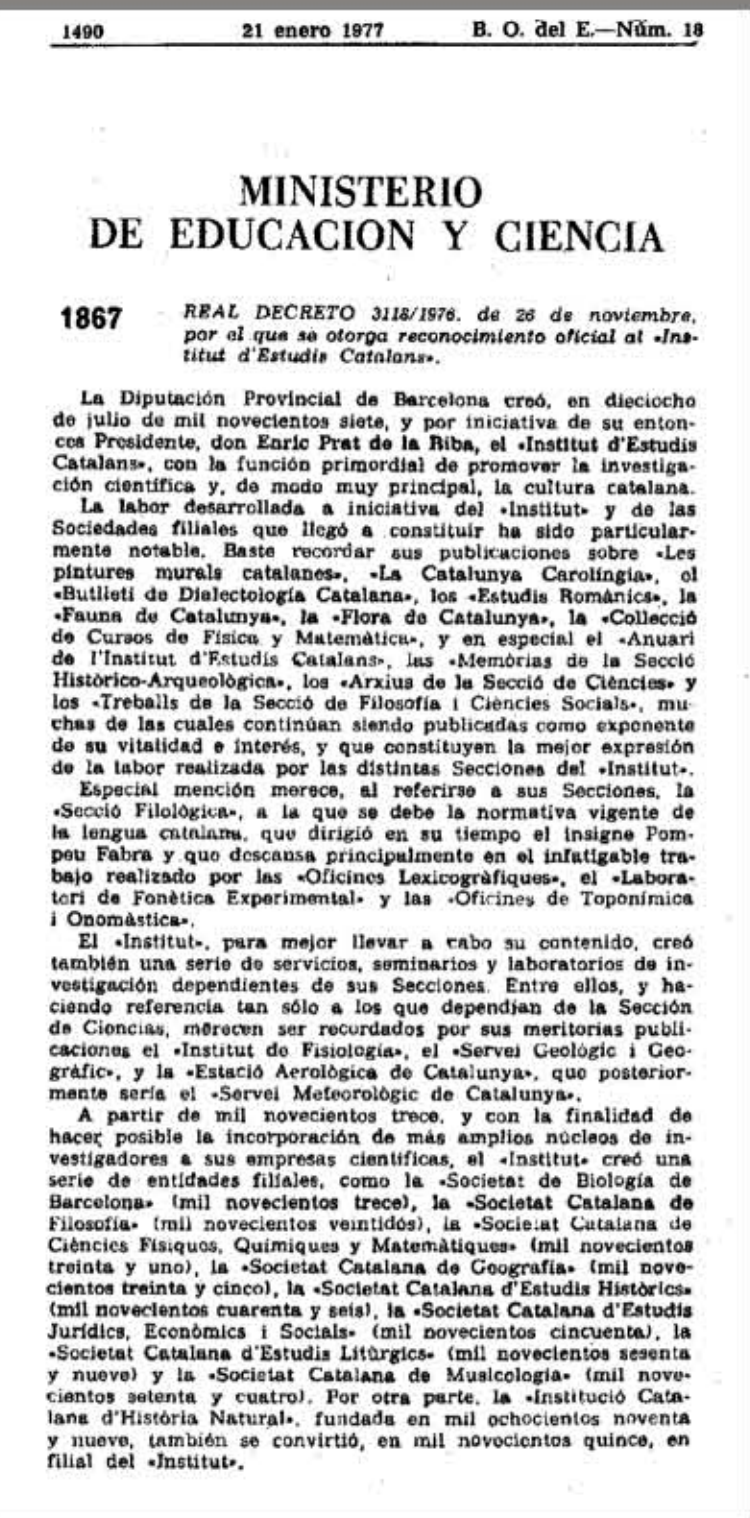

Els participants en la visita de la Filològica a la Mola (Formentera).

Carta d'acceptació de Marià Villangómez i Llobet com a membre corresponent de la Secció Filològica.

Text del Reial Decret de 1976 en què l'Estat reconeix oficialment l'Institut d'Estudis Catalans.

La intensificació de les relacions i col·laboracions en els darrers anys.

A partir dels anys noranta, les relacions entre les Pitiüses i la Secció Filològica són cada vegada més freqüents.

L'actualització del diccionari normatiu amb el nou Diccionari de la llengua catalana de l'IEC (1995) permet la incorporació de nombrosos mots d'Eivissa i Formentera.

L'Institut d'Estudis Eivissencs esdevé centre adscrit a l'IEC (2001).

Enric Ribes és elegit membre corresponent de la SF (2006) i participa activament en la normalització toponímica que coordina la Comissió Tècnica d'Assessorament Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears.

L'any 2007, centenari de la creació de l'IEC, es presenta a Eivissa una àmplia exposició commemorativa.

L'any següent (2008), coincidint amb el VIII centenari del naixement del rei Jaume I, la Secció Filològica visita de nou les nostres illes i tenen lloc diferents actes acadèmics commemoratius tant a Eivissa com a Formentera.

El 2010 és elegit un eivissenc, Isidor Marí, com a president de la Secció Filològica, i el 2011 tenen lloc a les nostres illes diverses activitats commemoratives del centenari de la Secció, en el marc de l'acció participativa "2011, l'any de la paraula viva".

Eivissa i Formentera
en els cent anys
de la **Secció Filològica**
de l'IEC

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS DICCIONARI DE LA LLENGUA CATALANA

Edició de 1995 del Diccionari de la llengua catalana de l'IEC.

Un dels treballs recents d'Enric Ribes sobre toponímia.

Enric Ribes i Marí **LA SUPERVIVÈNCIA DE LA TOPONÍMIA PRECATALANA D'EIVISSA I FORMENTERA I L'ONOMASTICON CATALONIAE**

Biblioteca Miquel dels Sants Oliver / 25

Actes de la darrera visita de la Secció Filològica.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
INSTITUT D'ESTUDIS EIVISSENCS
CONSELL INSULAR D'EIVISSA
AJUNTAMENT D'EIVISSA

Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Eivissa i Formentera

(16 i 17 de maig de 2008)

BARCELONA • EIVISSA • FORMENTERA
2010

F. Jornades 18

Participants en la segona visita de la Secció Filològica l'any 2008.

